

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Kvalita a dostupnost sociálních služeb pro oběti násilí
v regionu, kde žijí**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce
PhDr. Geraldina Palovčíková CSc.

Vypracovala:
Bc. Ivana Císařová

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Kvalita a dostupnost sociálních služeb pro oběti domácího násilí v regionu, kde žiji“ zpracovala samostatně pouze s použitím uvedených informačních zdrojů.

Brno 31.3 2009

.....
Bc. Ivana Císařová

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Geraldině Palovčíkové CSc., ze velmi cennou metodickou pomoc a užitečné rady, které mi poskytla při zpracování mé diplomové práce.

Také bych chtěla poděkovat svému manželovi a dětem za podporu a pomoc, kterou mi poskytovali po celou dobu mého studia.

Bc. Ivana Císařová

OBSAH

Úvod	3
1. Domácí násilí	5
1.1 Definice domácího násilí	5
1.2 Příčiny domácího násilí	6
1.3 Znaky domácího násilí	8
1.4 Formy domácího násilí	9
1.5 Rizikové faktory vzniku domácího násilí	11
1.6. Předsudky a mýty o domácím násilí	12
2. Skupiny ohrožené domácím násilím	15
2.1 Domácí násilí páchané na ženách	15
2.1.1 Syndrom týrané ženy	16
2.2 Domácí násilí páchané na dětech	19
2.2.1 Syndrom CAN	19
2.2.2 Týrání a zanedbávání dětí	20
2.2.3 Syndrom sexuálně zneužívaného dítěte (CSA)	22
2.2.4 Důsledky týrání v rodině	23
2.3 Domácí násilí na osobách zdravotně postižených	24
2.4 Domácí násilí páchané na seniorech	25
2.5 Domácího násilí na mužích	27
3. Charakteristika aktérů domácího násilí	29
3.1 Profil pachatele domácího násilí	29
3.2 Profil oběti	30
4. Právo a domácí násilí	31
4.1 Základní mezinárodní dokumenty vztahující se k lidským právům a ochraně žen před násilím	31
4.2 Domácí násilí v českém právním řádu	32
5. Státní orgány podílející se na řešení domácího násilí	40
5.1 Policie ČR	40
5.2 Zdravotnictví	42
5.3 Orgán sociálně-právní ochrany dětí	42
5.4 Státní zastupitelství a soudy	43
6. Průzkum	44
6.1 Cíl šetření	45
6.2 Metodika průzkumu	45
7. Kvalitativní průzkum	48
7.1 Sociální služby	48
7.2 Sociální služby poskytované obětem domácího násilí podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách	49

8. Poskytovatelé sociálních služeb	54
8.1 Sociální služby poskytované státem	54
8.2. Centrum sociálních služeb Praha	55
8.3. Neziskové organizace	62
9. Hodnocení sociálních služeb	82
9.1 Rozsah sociálních služeb	82
9.2 Kvalita sociálních služeb	83
9.3 Ekonomická dostupnost sociálních služeb	85
9.4 Dostupnost sociálních služeb z pohledu typologie obětí	85
9.5 Dostupnost sociálních služeb z hlediska propagace	86
10 Kvantitativní průzkum	87
10.1 Ověření hypotéz	101
Závěr	103
Resumé	104
Anotace	105
Použitá literatura	106
Přílohy	

ÚVOD

Domácí násilí je v současné době velmi aktuální a stále více diskutovanou oblastí, která zahrnuje širokou škálu projevů patologického chování. Tímto pojmem označujeme násilí, které nepřesáhne práh domácností, ale má vysokou společenskou nebezpečnost, která je charakteristická svoji latencí, dlouhodobostí a destrukcí rodinného soužití.

Důvodem, proč si volím téma své práce: „Kvalita a dostupnost sociálních služeb pro oběti domácího násilí v regionu kde žiji“ je skutečnost, že jsem se osobně setkala s domácím násilím ve svém blízkém okolí. Vím, jak je těžké pro oběť rozhodnout se řešit svoji situaci. Ta setrvává v násilném vztahu několik let a často se stává, že z něho nikdy neodejde. Pokud tak ale učiní, bude potřebovat podporu a pomoc. Významnou formou této pomoci je poskytnutí sociálních služeb ze strany organizací, které pomáhají obětem domácího násilí.

Se sociálním systémem, prevencí a poskytováním sociální pomoci potřebným, úzce souvisí možnosti využití poznatků sociální pedagogiky a uplatnění absolventů tohoto vědního oboru, který disponuje při řešení těchto závažných problémů stále ještě nedostatečně využívaných pedagogických postupů a prostředků.

Cílem mé diplomové práce je proto zmapovat a popsat poskytovatele sociálních služeb pro oběti domácího násilí v regionu, kde žiji tj. Praha. Zhodnotit formy sociálních služeb a činnosti, které jsou poskytovány obětem domácího násilí, jejich kvalitu, rozsah a dostupnost z pohledu rozsahu, ekonomičnosti a propagace.

Svoji práci jsem, vedle úvodu, tematicky rozdělila do deseti kapitol. Prvních pět kapitol je zaměřeno teoreticky a zbývající tři kapitoly mají empirický charakter. Každou kapitolu uzavírám dílčími závěry.

V první kapitole jsem definovala domácí násilí. Věnovala jsem pozornost jeho příčinám, znakům, formám a rizikovým faktorům domácího násilí. Kapitolu uzavírám předsudky a mýty o domácím násilím.

Druhá kapitola popisuje násilí páchané na ohrožených skupinách. Podrobněji jsem se zde zaměřila na skupiny žen a dětí, protože tyto se stávají nejčastějšími oběťmi domácího násilí. Poukázala jsem na následky, které týrání na nich zanechává.

Ve třetí kapitole jsem se charakterizují aktéry domácího násilí - pachatele a obět.

Čtvrtá kapitola se zabývá řešením domácího násilí z pohledu práva. V úvodu této kapitoly uvádím základní mezinárodní dokumenty vztahující se k lidským právům a ochraně žen před násilím. Kapitulu uzavírám uvedením právních dokumentů, které řeší problém domácího násilí v českém právu.

Cílem páté kapitoly je přiblížit úlohu státních orgánů v řešení domácího násilí.

V šesté kapitole stanovím cíl a metodiku průzkumu. Kapitola sedmá se zabývá kvalitativním průzkumem sociálních služeb. Na ni navazuje kapitola osmá, která popisuje poskytovatele těchto služeb. Jejich hodnocení provádím v kapitole deváté. Kapitola desátá je zaměřena na kvantitativní výzkum a ověření stanovených hypotéz.

Práce je zakončena závěrem, resumé a anotací.

1. Domácí násilí

1.1 Definice domácího násilí

Chceme-li definovat pojem domácí násilí, musíme si nejprve uvědomit, že tento jev provází odnepaměti všechny kultury a každá z nich přistupuje k chápání domácího násilí jinak. Tento fakt se proto odráží v terminologii domácího násilí, která není celosvětově jednotná a dokonce ani v rámci České republiky není tento pojem přesně vymezen.

Definice domácího násilí je důležitá zejména pro ty složky a instituce, které s ní přicházejí do styku v praxi. Jako příklad uvádím Policii ČR, která podle nového zákona musí rozeznat znaky domácího násilí, oběť a pachatele, aby mohla aplikovat institut vykázání.

Při definování lze vycházet z trestního zákona, ve kterém byl poprvé v roce 2004 zapracován pojem: „*týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Přičemž osobou blízkou se rozumí příbuzní v přímé linii, zpravidla manžel, manželka, sourozenci nebo jiné osoby v poměru rodinném nebo jemu podobném (partnerský vztah druha a družky).*“¹

Nezisková organizace ROSA uvádí tuto obecnou definici domácího násilí: „*domácí násilí zahrnuje všechny formy násilí kteréhokoliv člena domácnosti vůči jinému členovi domácnosti (zahrnuje tedy partnerské i mezigenerační násilí).*“²

Bílý kruh bezpečí na svých stránkách prezentuje definici domácího násilí takto : „*domácí násilí je fyzické, psychické anebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti, intenzita násilných incidentů se stupňuje a vede ke ztrátě schopností včas tyto incidenty zastavit a efektivně vyřešit narušený vztah.*“³

Psychologové rozumí pod tímto pojmem násilí mezi partnery, které se odehrává v soukromí, je opakované a má stoupající tendenci. Jako domácí násilí však můžeme chápat veškeré násilí, které probíhá za zavřenými dveřmi domova. Týká se jak násilí mezi partnery, manželi, tak násilí vůči starým lidem, dětem a osobám handicapovaným. Vyskytuje se v případech, kde je nerovnováha moci. To znamená, kdy jedna strana používá takové prostředky k dosažení svého cíle, na které nemůže druhá strana

¹ Zákon č.140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších změn a doplňků

² <http://www.rosa-os.cz/>

³ <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/domaci-nasili/>

z nejrůznějších důvodů adekvátně reagovat, nebo se proti nim bránit.

V zahraničí, například ve Velké Británii neexistuje jednotná definice, která by přesně vymezovala pojem domácího násilí. Metropolitní policie (policie města Londýn) se řídí definicí Association of Chief Police Officers, která zní: *„Jakýkoliv výskyt ohrožujícího chování, násilí nebo zneužití (psychického, fyzického, sexuálního, ekonomického nebo emocionálního mezi dospělými osobami, které jsou nebo někdy v minulosti byly intimními partnery nebo členy jedné rodiny, a to bez ohledu na pohlaví.“*

V Nizozemí zní definice domácího násilí takto: *„Domácí násilí je násilí páchané na oběti z některým z kruhu rodiny. Rozlišuje se psychické a fyzické násilí, (i násilí sexuální).“*

Ve Finsku se používá definice určená pro účely policejního školení, podle níž je: *„domácím násilím veškeré fyzické, sexuální nebo psychické násilí či jeho hrozba namířena v rámci rodiny jedním jejím členem na druhého. Násilné jsou ty činy, které se dějí proti vůli oběti a které jí působí utrpení.“⁴*

1.2 Příčiny domácího násilí

Na základě výsledků průzkumu, který provedlo občanské sdružení Bílý kruh bezpečí (dotazníková metoda určená obětem domácího násilí), oběti uvedly tyto důvody domácího násilí: *„37 % obětí označilo povahové rysy pachatele. V odpovědích klientů se dále vyskytly jako subjektivně předpokládané příčiny alkohol, (dokonce 50 %), domácí neshody (34 %) a psychická nemoc (30 %).“⁵ Příčiny, které dotazovaní uvedli, se shodují se současnými názory odborníků.*

Z praxe policistů zasahujících u incidentů se znaky domácího násilí vyplývá, že ve značné většině případů je násilná osoba pod vlivem alkoholu. Ze zkušeností pracovníků skupiny se jedná o cca 80% všech výjezdů k incidentům se znaky domácího násilí. Také ohroženými osobami je závislost na alkoholu vnímána jako hlavní překážka dalšího soužití.⁶

⁴ ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M., Domácí násilí – Přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích., Vydal BKB, o.s., květen 2002, Tisk& Pand M, 10,14,16 s., ISBN: 80-86284-19-0

⁵ <http://bkb.juristic.cz/>

⁶ VANĚK, J., Je specializace na domácí násilí u Policie ČR zapotřebí? Praha: MV ČR, příloha časopisu Policista č.10/2007, 4 s.

Od konce sedmdesátých let, zejména v angloamerické kriminologii, příčiny domácího násilí byly postupně shrnuty v teorii:

- **Individuálních faktorů,**

kteřé spočívají ve vnitřní psychice obou partnerů, specifických rysech osobnosti, eventuálně psychopatiologii osobnosti. Individuální teorie se soustřeďují na poznání psychiky, individuality osobnosti a psychopatiologii obou partnerů. Nebyly nalezeny žádné faktory, které by objasnily týrání partnerek/-rů.

- **Sociálně-psychologických faktorů,**

jako jsou zážitky z dětství, které vyúsťují v mezigenerační přenos intimního násilí. Některé výzkumy naznačují, že k opakovanému soužití s násilnou partnerkou inklinují spíš muži. Ženy, pokud se vymaní z násilného vztahu se dalšího násilného vztahu vystříhají, sociálně-psychologické teorie zkoumají psychologické charakteristiky osobnosti spolu se sociálními proměnnými.

- **Sociálně kulturních faktorů,**

kteřé příčinu domácího násilí vidí v „sociálně strukturované nerovnoprávnosti, kulturních postojích a normách, které ovlivňujících rodinné vztahy“. Sociálně kulturní teorie vysvětlují výskyt domácího násilí sociálně strukturovanou nerovnoprávností a kulturními postoji a normami v rodinných vztazích.

- **Feministické teorie,**

kteřé poskytují rovněž sociálně kulturní vysvětlení týrání žen. Jedná se o snahu kontrolovat s kým se žena stýká, k čemu může mít přístup, co může dělat. Toto týrání není o manželských konfliktech nebo o zvládnutí hněvu, ale o uplatnění moci.⁷

Všeobecně se za příčinu považuje nespokojenost ve vztahu mezi partnery. Touha ovládat partnera a vnutit mu svoji vůli i za cenu násilného chování.

⁷ VOŇKOVÁ J., SPOUSTOVÁ, I., Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. vyd., Praha: profem o.p.s., 2008, 46 s., ISBN 978-80-903626-7-3

1.3 Znaky domácího násilí

Stává se, že domácí násilí bývá mezi blízkými osobami zneužíváno k vyřizování osobních účtů (např. při rozvodovém řízení)! Pro policisty a pracovníky pomáhajících profesí je občas těžké rozpoznat, zda se jedná o domácí násilí nebo jde-li o snahu zneužít sociální síť. Na tuto otázku lze obtížně odpovědět, lze však stanovit určité znaky domácího násilí a popsat obraz oběti. Z těchto charakteristik můžeme pak vycházet při rozpoznávání domácího násilí a zvolit metodu při jednání s jeho aktéry.

K určujícím, typickým znakům domácího násilí patří především:

Opakování a dlouhodobost

- jeden útok jakéhokoli charakteru ještě nesignalizuje domácí násilí. Může to však být jeho začátek

Eskalace

- domácí násilí začíná slovním napadáním-urážkami, stupňuje se přes psychické až k fyzickému násilí, které často vede k závažným trestným činům, které ohrožují zdraví a život

Jasně a nezpochybnitelně rozdělení rolí osoby ohrožené a osoby násilné

- domácí násilí nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde se role osoby násilné a osoby ohrožené střídají, ale jsou jednoznačně vymezeny

Neveřejnost

- probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly

Aby skutek byl domácím násilím, musí být naplněny všechny výše uvedené čtyři znaky!⁸

⁸ <http://bkb.juristic.cz/>

1.4 Formy domácího násilí:

Fyzické násilí

- bití, facky, kopance, škrce, rány pěstí či jiné fyzické útoky, ohrožování zbraní apod. Může být namířeno proti vám či proti osobám vám blízkým nebo např. vůči vašemu zvířeti

Psychické násilí

- nadávky, obviňování, pokořování a ponižování, zesměšňování ve společnosti, vyhrožování fyzickým násilím, zastrašování, odepírání spánku či potravy, vydírání sebevraždou, rozbíjení či ničení Vašich věcí, vyhrožování únosem dětí, znemožněním v zaměstnání, zbavením svéprávnosti apod.

Sexuální zneužívání

- znásilnění, donucení k sexu či sexuálním praktikám, které odmítáte, ať již násilím, nebo výhrůzkami

Sociální izolace

- bránění v návštěvách rodiny či přátel, sledování telefonátů, pronásledování, nečekané „kontrolní“ návštěvy či telefonáty

Ekonomická kontrola

- omezování přístupu k penězům, neposkytování peněz na provoz domácnosti, snaha zakázat vám chodit do práce⁹

Domácí násilí se ve většině případů vyskytuje v několika formách současně, navíc má vzrůstající tendenci. Psychické násilí provází všechny podoby násilí.

Stalking (pronásledování, slídění)

I když stalking není uváděn jako forma domácího násilí, domnívám se, že ho mohu do této kapitoly zařadit.

„Jejím hlavním znakem je obsesivní fixace známého nebo neznámého pachatele na určitou osobu, kterou pak obtěžuje systematicky a úporně nevyžádanou a nechtěnou pozorností. Pachatel pronásleduje vyhlédnutou oběť dopisy, telefonicky, SMS zprávami

⁹ <http://bkb.juristic.cz/>

či vtíráním se do její blízkosti. Pronásledování může být motivováno údajným nebo skutečným obdivem (láskou), anebo také zlobou (nenávistí). Různé varianty pronásledování jsou zatím shrnovány pod anglický pojem „stalking“.

Mezi uváděné popisy variant pronásledování je zahrnuto pronásledování expartnerem. Četnost výskytu činí 50 % všech případů pronásledování. V anamnéze vztahu lze obvykle zjistit domácí násilí. Pachatelé vykazují značnou hostilitu, jsou vedeni negativními emocemi, ale dovedou při pronásledování uplatnit chladnou kontrolu. Nevadí jim, že se stávají předmětem zájmu policie. Riziko fyzického násilí stejně jako ničení věcí je značné. Výhrůžky vůči oběti je třeba brát velmi vážně. Doporučuje se eliminovat jakýkoli kontakt mezi obětí a vyhrožovatelem.¹⁰

Odborníci z oblasti psychologie a kriminalistiky sestavili kritéria, na základě kterých je možno jasně rozlišit nevinné (ač nepříjemné) chování, od nebezpečného obtěžování, které by mohlo vyústit v opravdový problém:

- stalker zpravidla omezuje osobní svobodu své oběti, slídí před jejím domem, snaží se s ní neustále navazovat rozhovor nebo ji pronásleduje na ulici
- je pro něho typické (mimo jiné), že svou oběť obtěžuje i přes její výslovné odmítání. Ve většině případů se naopak v takových momentech jeho naléhání také obtěžování ještě vystupňuje
- o stalkingu hovoříme i v těch případech, když pachatel u oběti vyvolává stres, strach a starosti¹¹

Příklad :

*„Veřejností otřásl případ Michaely Maličkové, kterou ubil větví před jejím domem kolega z práce Petr Hanuš. Důvodem vraždy bylo milostné odmítnutí. Hanuš svůj čin signalizoval nejméně dva roky. Oběť pronásledoval, špehoval, fyzicky napadal, zničil jí automobil. Říkalo se, že ji pronásledoval 24 h denně, 7 dnů v týdnu. Mladá žena na to upozorňovala policii i veřejnost. Agresor byl soudem potrestán veřejně prospěšnou prací, ale Michaelu zabil dřív, než do výkonu trestu nastoupil. V květnu 2008 ho soud poslal za vraždu na 15 let do vězení“.*¹²

¹⁰ ČÍRTKOVÁ, L., Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking), Čtvrtletník Kriminalistika č.4/2004

¹¹ BUSKOTTE, A. Z pekla ven, 1.vyd. Brno: Computer Press,a.s., 2008, 49 s., ISBN 978-80-251-1786-6

¹² Vlasta 2/2009,36 s.

V současnosti můžeme sledovat, prostřednictvím médií, příběh rodiny Moniky Absolonové a její rodiny, kdy je jejich otec neustále sleduje a vyhrožuje:

„Zpěvačka Monika Absolonová musí dále čelit otcovu teroru. Zpěvačka a herečka se ani po téměř dvou letech nedočkala klidu. „Otec nás sice už nepronásleduje každý den, je to tak jednou týdně, ale stačí to. Jsem z toho všeho strašně unavená. Nikdy nevím, kdy otec zase začne jezdit kolem domu a vyhrožovat.“¹³

Ve spojení s využitím ICT u útočníka hovoříme o termínu cyber-stalking. V tomto případě jde o zasílání různých zpráv pomocí instant messengerů (ICQ), chatu, prostřednictvím VoIP technologií apod..¹⁴

1.5 Rizikové faktory vzniku domácího násilí

Rizikové faktory, které doprovázejí domácí násilí, nelze jednoznačně určit. Vznik domácího podmiňuje více faktorů, které se dají rozdělit do několika oblastí :

Společnost

- tolerantní postoj společnosti a lhostejnost okolí
- patriarchální názor na rodinu

Rodinná výchova

- transgenerační přenos násilných vzorců jednání do společnosti
- identifikace s agresivními vzory chování
- ztotožnění se s rolí oběti

Osobnostní charakteristiky agresora

- zvýšená agresivita
- závislost na alkoholu nebo návykových látkách
- anomální osobnost
- povahové rysy pachatele

Sociální situace vyvolávající stres

- sociální izolace
- ztráta zaměstnání

¹³ Blesk, úterý 27.1. 2009, str.14

¹⁴ <http://cms.e-bezpeci.cz/>

- finanční problémy
- péče o děti v rámci mateřské a rodičovské dovolené
- zdravotní postižení a omezení
- úmrtí v rodině
- narození dítěte apod¹⁵

1.6 Předsudky a mýty o domácím násilí

V naší společnosti existují dva velmi rozšířené mýty týkající se rodinného života, a to ten, že největší nebezpečí, které hrozí životu a majetku rodiny, přichází zvnějšku, a pak ten, že rodina a domov jsou ostrovy klidu, lásky a bezpečí uprostřed nebezpečného a zlého světa.

Problematika domácího násilí oba tyto mýty vyvrací a ukazuje, že soukromé vztahy mezi muži a ženami (a dětmi, případně domácími zvířaty) v sobě zahrnují mocenské aspekty a kontrolní mechanismy, které odráží nerovné mocenské postavení žen v naší společnosti a které mohou být i smrtelné.¹⁶

Mýty je opředeno i samotné domácí násilí. Předpojatost v názorech brání veřejnosti angažovat se ve prospěch oběti. Tyto předsudky a mýty obhajují chování agresora a v oběti vyvolávají pocit viny a bezmocnosti. Pokud má vyhledat pomoc a pokusit se řešit svoji svízelnou situaci, musí vědět, že násilí v rodině je společností odsuzováno.

Mýty o domácím násilí můžeme rozdělit do 3 skupin:

1. Mýty související se samotným výskytem násilí a sociálním statusem rodiny.

- to není násilí, ti dva se jen hádají
- je to jejich věc, ať si to vyřeší sami, do toho by se jim neměl nikdo míchat
- násilí se vyskytuje jen v dysfunkčních rodinách

¹⁵ BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H., Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí, 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, 23 s., ISBN 80-86878-50-3

¹⁶ PIKÁLKOVÁ, S. (ed.) , Mezinárodní výzkum násilí na ženách – Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině, 1. vyd. Praha Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004 , 23 s., ISBN 80-7330-054-0

2. Mýty související s osobou agresora.

- v hádce občas každému ujede ruka
- násilné jednání má na svědomí alkohol
- jsou to primitivové bez vzdělání

3. Mýty související s osobou oběti

- ženy si samy vybírají partnery, kteří je týrají
- ženy k násilnému chování muže provokují
- ženy asi chtějí být týrané, protože jinak by násilníka již dávno opustily¹⁷

Mýty a naučené vzory myšlení zkreslují naše vnímání a vidíme pouze to, co chceme vidět. Předsudky jsou součástí společenského prostředí a objevují se i na úrovni oficiální, jako např. v roce 2004 ve Španělsku: „*v soudním řízení ve věci zneužívání své dvaadvacetileté manželky zvítězil kupodivu její muž. A důvod? Tato žena je na domácí násilí prostě sexy(!?) Poté, co ji manžel půl roku pravidelně byl a zneužíval, odstěhovala se do azylového domu pro ženy a odtud jej pak zažalovala. Soudce ale shledal, že tak sebejisté a pohotové jednání a tak vyzývavá a upravená image nezapadá do klasických charakteristik zneužívaných žen a na základě toho muže nakonec neodsoudil.* Tento případ vzbudil v celém Španělsku vlnu rozhořčení jak v politické, tak mediální sféře, ale hlavně v oblasti institucí bojujících za lidská práva.“¹⁸

Úsměvný závěr vyplývající z tohoto rozhodnutí lze stručně shrnout: ... oběť neodpovídá charakteristice týrané ženy, pokud se nechová ustrašeně, nemá nízké sebevědomí a jestliže navíc vypadá sexy. Potom je svědectví ženy (oběti domácího násilí) nevěrohodné.

Jestliže se nezbavíme těchto mylných postojů, nebudeme moci oběti domácího násilí pochopit a poskytnout jim pomoc.

¹⁷ BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H.,. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí. 1. vyd. Praha, Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, 29-30 s. ISBN 80-86878-50-3

¹⁸ BUSKOTTE A., Z pekla ven 1.vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2008, str.28, ISBN 978-80-251-1786-6

Dílčí závěr :

Domácí násilí bylo ještě nedávno považováno za soukromou záležitost partnerů. Po roce 1990 se zásluhou neziskových organizací začalo hovořit o domácím násilí jako o naléhavém sociálním problému, který má zjevný charakter a společnost si jeho existenci uvědomuje.

Jeho nebezpečnost tkví v tom, že se odehrává skrytě za zavřenými dveřmi a beze svědků. Mnoho případů domácího násilí tak zůstává utajeno. Z těchto důvodů nelze stanovit, jak je domácí násilí ve společnosti rozšířeno. Nevíme, kolik obětí domácího násilí setrvává ve vztahu s násilníkem a skutečnost tají.

Povědomí veřejnosti o problematice domácího násilí se za ta léta zlepšilo. Je to opět zásluhou neziskových organizací, které se veřejně angažují, pořádáním různých kampaní s tematikou domácího násilí, v boji proti tomuto nežádoucímu jevu.

Náměty domácího násilí se objevují v televizních seriálech (např. Ulice, Soukromé pasti, Nemocnice na kraji města). Propagační aktivity přispívají k borcení mýtů o domácím násilí. Přetrvávají především v menších městech a na venkově, tam, kde je zachován patriarchální typ rodiny – názor, že muž má právo sjednat si doma „pořádek“ a ukázat svoji vůdčí pozici, a to i za použití násilí.

2. Skupiny ohrožené domácím násilím

Rozdíly v definicích domácího násilí se týkají také jeho tzv. primární oběti, tj. osoby, která je prvotním a hlavním terčem týrání. Podle tohoto hlediska lze diferencovat definice domácího násilí do dvou skupin. První skupina chápe domácí násilí především jako násilí mezi partnery. Příkladem je definice metropolitní policie Londýna: „*Jakýkoliv výskyt ohrožujícího chování, násilí nebo zneužití (psychického, fyzického, sexuálního, ekonomického nebo emocionálního) mezi dospělými osobami, které jsou nebo v minulosti někdy byly intimními partnery nebo členy jedné rodiny, a to bez ohledu na pohlaví.*“

Druhá skupina definic překračuje explicitně hranice partnerského násilí. Předpokládá, že primární obětí se může stát kdokoli v rodině. Tímto způsobem se pod hlavičkou domácího násilí ocitá i týrání a zneužívání dětí, seniorů a další varianty transgeneračního násilí. Násilnou osobou i ohroženou osobou může být kterýkoliv člen, nikoli pouze partneri v intimním vztahu. Tento výklad domácího násilí reprezentuje dnes většinový trend.¹⁹

2.1 Domácí násilí páchané na ženách

S ohledem na skutečnost, že ženy tvoří až 94-96% obětí domácího násilí²⁰, je domácí násilí v řadě mezinárodních deklarací považováno za jednu z forem násilí na ženách. Podle definice OSN, která je obsažena v Deklaraci o eliminaci násilí na ženách (1993) i dalších dokumentech OSN se říká:

Termínem „násilí na ženách“ je míněn každý projev rodově podmíněného násilí, který má, nebo by mohl mít za následek tělesnou, sexuální nebo psychickou újmu nebo utrpení žen, včetně hrozby takovými činy, zastrasování a úmyslného omezování svobody, a to jak ve veřejném, tak v soukromém životě...“²¹

K násilí na ženách, Deklarace OSN uvádí: „...násilí na ženách je manifestací historicky nerovného rozložení rolí mezi muži a ženami, které vedlo k dominanci mužů nad ženami, diskriminací žen a k zamezení plného rozvoje žen...“²²

¹⁹ ČÍRTKOVÁ, L., Domácí násilí, časopis Kriminální č. 2/2006, Praha: odbor prevence kriminality MV ČR

²⁰ VOŇKOVÁ, J., Vaše právo! První právní pomoc ženám, obětem domácího násilí. 5. vyd. Praha: proFem, 2002, 6 s. ISBN: 978-80-903626-4-2

²¹ Deklarace o odstranění násilí na ženách

²² Deklarace o odstranění násilí na ženách

Velkým problémem tohoto druhu násilí je fakt, že se odehrává za zavřenými dveřmi bytů, převážně beze svědků a bez důkazů. Často se ženy snaží o celé věci pomlčet, a to jednak ze studu, a také ze snahy udržet rodinné vztahy, které jsou pro ně prioritní. Skutečné domácí násilí se však opakuje, stále stupňuje a v oběti vzniká vzrůstající strach vůči agresorovi, a tak obydlí přestává být útočištěm a domovem.

Smyslem pomoci je tedy hlavně přesvědčit ženy, že domácí násilí není normální jev a že chyba není v nich, ale v násilníkovi. Není to však snadný úkol, neboť syndrom týrané ženy představuje pestrou mozaiku nejrůznějších projevů, kterými žena reaguje na páchané bezpráví.

2.1.1 Syndrom týrané ženy

„Syndrom týrané ženy je definován jako soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, které vedou ke snížené schopnosti ženy efektivně reagovat na prožívané násilí. Syndrom týrané ženy se skládá z poměrně bohaté mozaiky různých projevů, v konkrétním případě mohou být některé symptomy zvýrazněny, jiné naopak ustupují do pozadí. Podle M. A. Douglasové lze veškeré symptomy u týraných žen rozčlenit do tří kategorií:

- příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu (PTSP)
- naučená bezmocnost
- sebezničující reakce²³

Příznaky spadající pod PTSP

U týraných žen je zvýrazněna ztráta životních perspektiv, která je kombinovaná s celkovou netečností až otupělostí. Dlouhodobě týrané ženy není snadné oslovit, při přímém kontaktu jsou málo přístupné, vyznačují se reakcí a projevují malou účast na vnějším dění.

Je pro ně typické zablokování exprese vzteku. Týrané ženy nejsou schopny se přirozeně chovat, jestliže vůči nim někdo prezentuje silné negativní emoce, jako např. vztek či zlost. Samy mají tendenci utíkat před konflikty, nejsou připravené ventilovat spontánně své emoce vzteku a zlosti. U týraných žen se často setkáváme s tzv. extrémní laskavostí. Zejména při kontaktu s autoritou projevují nápadnou vstřícnost, neprůbojnost, chtějí vyhovět.

²³ ČÍRTKOVÁ, L., Domácí násilí: Fakta a paradoxy, Sociální práce/Sociálna práca č.2/2006, 59 s.

Naučená bezmocnost

Naučená bezmocnost představuje specifický důsledek týrání blízkým člověkem. Mechanismus tohoto jevu byl experimentálně ověřován na modelových situacích se zvířaty. V pokusech L. Seligmana byli psi zavřeni do klece, ve které dostávali elektrické šoky. Jakmile se naučili, že žádná jejich reakce neovlivňuje výskyt šoků, přestali hledat únikovou cestu a stali se zcela pasivními a odevzdanými. Dokonce i když experimentátor otevřel dveře klece, zůstávali traumatizovaní psi uvnitř. Teprve když byli psi násilím opakovaně vytaženi z klece, aniž by dostali elektrický šok, zmizela jejich pasivita a v následujících pokusech spontánně volili únik.

Podobný mechanismus předpokládá teorie naučené bezmocnosti i u lidí. Jejím jádrem je následující tvrzení: jestliže se jedinec naučí, že nemá žádnou kontrolu nad nepříjemnými událostmi a že každý jeho pokus změnit nepříjemnou událost končí prohrou, propadne letargii, pasivitě, která v extrémním případě může vést až k jeho smrti. Ukazuje se přitom, že spíše než skutečná schopnost kontroly rozhoduje víra ve vlastní možnosti neboli iluze kontroly.

Důležitý význam má dále reakce oběti na první incidenty násilí. Ženy, které aktivně zareagovaly v počáteční fázi zneužívání (kladly útočníkovi podmínky ohledně dalšího spolužití, hrozily sankcemi a zveřejněním incidentů), jsou i později schopné účinně zareagovat na pokračující násilí (vyhledají poradnu, odcházejí do azylového ubytování atd.).

Naopak u žen s pasivní reakcí na první incidenty se prudce zvyšuje pravděpodobnost dlouhotrvajícího zneužívání, ačkoliv objektivně vzato měly původně velmi dobré předpoklady pro kontrolu nepříjemných situací. Tyto oběti vyhledávají pomoc až v okamžiku, kdy jsou přesvědčeny, že jim jde o holý život. Existuje také riziko zoufalého, impulsivního útoku na trýznitele.

S naučenou bezmocností jde ruku v ruce drasticky snížené sebevědomí. Týraná žena ztrácí respekt ke své vlastní osobě. Ztráta pocitu vlastní hodnoty je doprovázena nejistotou, nerozhodností a někdy i pokřivením obvyklých měřítek. Týraná žena si například není jista ani hodnocením toho, co se kolem ní děje. Neví, zda je normální vše snášet, nebo naopak vyjít s problémem za hranice soukromí a hledat pomoc.

Sebezničující reakce

Sebezničující reakce reprezentují paradoxní účinky viktimizace blízkým člověkem. Současně vyvolávají největší údiv laiků. Je třeba zdůraznit, že sebezničující reakce nelze u týraných osob vnímat jako psychopatologii či charakterovou slabost.

Jde vlastně o typickou, přirozenou strategii vyrovnávání se s opakovaným, nevypočitatelným násilím, které na oběti páchají její blízcí. Sebezničující reakce se objevují především u dlouhotrvajícího týraní a zahrnují zejména následující jevy:

- popírání viny útočníka
- minimalizace následků
- popírání viktimizace
- odmítání možností záchrany

Pro vznik sebezničujících reakcí je podstatná osobní zkušenost s fenoménem "Jekyll a Hyde". Někteří autoři předpokládají, že rozhodující není ani tak periodický výskyt násilí, jako spíše nevypočitatelné střídání dvou modalit chování na straně pachatele. Oběť je decimována střídáním neutrálních či laskavějších podob vztahu s hrubou fyzickou agresí doprovázenou zjevným nepřátelstvím. Syndrom týrané ženy je vlastně odpovědí na periodický, ale nevypočitatelný výskyt zcela odlišných modalit chování u pachatele. Týrající partner střídá ve vztahu k ženě slušné zacházení s velmi špatným zacházením. Čím vyhrcořenější a vyprofilovanější jsou obě tyto krajnosti, tím pravděpodobněji dochází ke vzniku tzv. paradoxní vazby týrané ženy na partnera. Jejím přirozeným důsledkem jsou sebezničující reakce.²⁴

Zpráva Ministerstva vnitra ČR uvádí oběti trestných činů podle § 215 TZ týraní osoby žijící ve společném obydlí za rok 2006 a 2007.²⁵ Což znamená, že počet obětí z řad žen se zvýšil o 166 osob a naopak počet obětí z části mužské populace se o 17 osob snížil. Je zřejmé, že i přes veškerou snahu všech zainteresovaných stran nedošlo v tomto období snížení kriminality v oblasti domácího násilí.

²⁴ ČÍRTKOVÁ L.: Oběti domácího násilí, dostupné na <http://www.portal.cz/psycho/>

²⁵ Praha: 2008 Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2007 (ve srovnání s rokem 2006), 20s.

2006		2007		změna	
ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži
414	44	580	27	166	-17

Zajímavé bude srovnání roku 2007 s rokem 2008, kdy byl zaveden do praxe institut vykazání. Bohužel statistika za toto období není ještě k dispozici.

2.2 Domácí násilí páchané na dětech

Nejvíce výzkumů bylo zaměřeno na ženy, okrajově na muže a na seniory. V každém případě se zatím věnovala pozornost dospělým obětem. Opakované výzkumy přinesly další varovný fakt. V rozpětí od 65% (např. výzkumy v Anglii) až do 82% (výzkumy v ČR) žijí v těchto rodinách děti. Experti tvrdí, že děti jsou zapomenutými oběťmi domácího násilí.²⁶

Podle odborných odhadů je v České republice týráno až čtyřicet tisíc dětí. Zprávy Fondu ohrožených dětí hovoří o tom, že kolem padesáti dětí ročně u nás na následky týrání a špatného zacházení umírá. Podle policejních statistik bylo od ledna do konce září 2008 spácháno 8556 trestných činů z tohoto okruhu (týrání, pohlavní zneužívání, zanedbání povinné výživy).²⁷

Mezi dětmi existuje skupina, která je rizikovější, než jsou ostatní děti. Na základě výzkumů menšího rozsahu bylo zjištěno, že děti s postižením jakéhokoliv druhu jsou týrány mnohem častěji než děti bez postižení. Výzkumy ukazují, že se počet týraných dětí s postižením mění, např. v USA se pohybuje mezi 22 % až 70 %.²⁸

Děti s vývojovým postižením ani nevědí, jak tuto situaci popsat a sdělit. Až na základě obrázků, které jsou součástí komunikačních tabulek a představují týrání a také pohlavní zneužívání, děti dokázaly tento stav identifikovat.

2.2.1 Syndrom CAN:

V padesátých letech 20. století se začali lékaři cíleně zabývat problematikou týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte, kterou souhrnně nazývali „neúrazová poranění“. V roce 1962 byl popsán tzv. syndrom bitého dítěte (Battered Child Syndrome).

²⁶ ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M., Domácí násilí – Přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích, r. Vydal BKB, o.s., květen 2002, Tisk PandM, 6 s. ISBN: 80-86284-19-0

²⁷ <http://www.icm.cz/>

²⁸ www.dobromysl.cz

V pozdějších letech se vžil pojem „syndrom CAN“ (z angl. Child Abuse and Neglect), neboli souhrn příznaků týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte.

Přesněji je syndrom CAN definován jako poškození fyzického, psychického, sociálního stavu a vývoje dítěte, které vzniká v důsledku jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné. Příznaky CAN vznikají následkem aktivního ubližování nebo nedostatečné péče. Dospělý agresor zde zneužívá fyzické síly či psychické nadřazenosti a moci nad komplementárně podřízeným a závislým dítětem.²⁹

V naší zemi se odborníci těmito problémy začali zabývat až v sedmdesátých letech. Teprve v roce 1990 byla u nás poprvé zavedena evidence případů CAN. O rok později vstoupila v platnost Úmluva o právech dítěte. V průběhu devadesátých let svoje aktivity postupně rozvíjely linky důvěry, krizová centra a neziskové organizace zaměřené na pomoc a podporu ohroženým dětem. V české terminologii byly úmyslně ponechány tři základní charakteristiky, zdůrazňující na prvním místě týrání spojené bezprostředně s užitím síly vůči dítěti. Termín zneužití v našem chápání váže spíše na pohlavní zneužití, kde mnohdy ani násilí nemusí hrát hlavní roli. Pojem zanedbávání se v podstatě kryje s anglickým pojmem neglect. Naše zkratka odpovídající anglickému CAN by tedy zněla TZZZD – tj. týrání, zneužívání, zanedbávání dítěte.³⁰ Uvádí se, že syndromem CAN trpí v České republice – obdobně jako v jiných evropských zemích - okolo **1–2 % dětí**, resp. dvacet až čtyřicet tisíc dětí mladších patnácti let. V nadpoloviční většině jsou týrány děti mladší šesti let. Nejčastěji se stávají oběťmi děti kojeneckého a batolecího věku. Podle odborníků bývají zanedbáváním i týráním ve stejné míře postiženi chlapci i dívky. Odhaduje se, že ročně u nás na následky týrání a zanedbávání péče umírá nejméně padesát dětí.

2.2.2 Týrání a zanedbávání dětí

- *Týráním* dětí se v odborné literatuře míní jejich nepřiměřené fyzické trestání.
- *Zanedbáváním* se míní rodičovská nevhímavost vůči podstatným potřebám dítěte - takoví rodiče nereagují na zřetelné signály nouze nebo deprivace svých dětí.³¹

²⁹ <http://www.icm.cz/>

³⁰ LOVOŠOVÁ, L., HANUŠOVÁ, J., HELLEBRANDOVÁ, K., Děti a jejich problémy, vyd. Praha: Sdružení Linka Bezpečí, 2005, 87 s., ISBN 80-239-4482-7

³¹ MATOUŠEK, O., Rodina jako instituce a vztahová síť. Vyd. Praha: SLON, 1997, 98 s., ISBN 80-901424-7-8.

Týrání můžeme rozložit do dvou skupin :

1. Týrání aktivní

- Týrání aktivní - fyzické

se projevuje nadměrným tělesným trestáním, či bitím. Jde o zneužití fyzické síly dospělého vůči dítěti, tedy o tělesné strádání, které je zároveň i traumatem psychickým.

- Týrání aktivní-psychické

se projevuje častými slovními útoky na sebevědomí, trvalým ponižováním nebo odmítáním dítěte, vyhrožováním či ignorováním, ale také využíváním dítěte ve vlastní prospěch nebo proti druhému rodiči, citovým vydíráním nebo učením názorů a chování odporujícím zákonům.

2. Týrání pasivní

- Týrání pasivní – zanedbávání

k tomuto týrání dochází v případě, kdy rodiče nebo jiný pečovatelé zanedbávají u dítěte poskytnutí potřebné péče a pozornosti v jídle, oblečení nebo v jeho bezpečí. Patří sem i nedostatečná starost o zdravotní, citové a intelektové potřeby dítěte.

Příklad :

„Sociální asistentka v Litoměřicích sledovala intenzivně z pověření OPD rodinu se čtyřmi dětmi ve věku šesti, čtyř, dvou a jednoho roku. Přes domluvy i nabídku pomoci vždy zjištěn stejně neutěšený stav - děti hladové, špinavé a zanedbané. Čtyřletý chlapec při většině návštěv spal na promočené a ledové matraci od pasu dolů nahý, dvouletý opakovaně nalezen ve sportovním kočárku přikrytý i přes hlavu těžkou dekou, roční holčička vždy nehybně ležela v hlubokém kočárku. V bytě byl stále veliký nepořádek, silně zakouřeno, z jídla maximálně chleba. Matka prý dětem vaří hodně sladký čaj, aby nekřičely hlady. Když do dvou měsíců nedošlo ke zlepšení, vydalo OPD na základě záznamů našeho střediska předběžné opatření a děti byly za přítomnosti policie umístěny v ústavních zařízeních“.³²

³² <http://www.fod.cz/tyrani.htm>

2.2.3 Syndrom sexuálně zneužívaného dítěte (CSA)

Problematikou sexuálně zneužitých dětí je čím dál víc aktuální. Stále však v populaci převládá názor, že sexuální problematika je tabu a s dětmi se o ní nehovoří. Pokud dojde k sexuálnímu zneužívání, členové rodiny se snaží na celou tuto zkušenost zapomenout, potlačit ji tím, že se chovají, jako by se nic nestalo a odmítají jakékoliv zásahy zvenčí. Předpokladem správného pochopení problému sexuálního zneužívání dětí je jeho jasná definice.³³

Zatím nejširší je definice Rady Evropy z června 1992, která považuje za *sexuální zneužití dítěte*: „*nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoli pohlavní dotýkání, styk nebo vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče anebo kýmkoli, kdo dítě zneužívá. Takovou osobou může být rodič, příbuzný, přítel, odborný či dobrovolný pracovník či cizí osoba. Sexuální zneužívání se dělí na bezdotykové a dotykové.*

Bezdotykové zneužívání zahrnuje např. setkání s exhibicionisty a účast na sexuálních aktivitách, kde nedochází k žádnému tělesnému kontaktu, např. vystavování dítěte pornografickým videozáznamům.

Kontaktní zneužívání je takové, kde dochází k pohlavnímu kontaktu, včetně laskání prsou a pohlavních orgánů, pohlavnímu styku, pohlavnímu styku orálnímu nebo análnímu.“³⁴

Nezneužívající rodič:

V pozici nezneužívajícího rodiče se ve většině případů rodičovského incestu ocitají matky. Důvodem toho, že druhý rodič nezasáhne, může být jeho fyzická nepřítomnost, nejčastěji ve večerních nebo nočních hodinách, či emoční neúčast, ignorování v rodině. Nezneužívající rodič však může být pro dítě nedostupný i tehdy, když je v rodině fyzicky přítomen.

Matky jsou o tom, co se v rodině děje, často přímo či nepřímo informovány. Raději volí mlčení v zájmu udržení rodiny. Dceru vědomě více či méně nabízejí manželovi jako náhradu za sebe.³⁵

³³ Sexuální zneužívání dětí a sexuální násilí 1. vyd. Praha: MPSV, 1977, 220 s., ISBN 80-85529-31-9

³⁴ <http://sexualni.zneuzivani.cz/category/definice/>

³⁵ WEISS, P., Sexuální zneužívání: pachatelé a oběti, 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2000, 211 s., ISBN 80-7169-795-8

Jak poznáme sexuálně zneužívané dítě?

Zneužívané dítě může reagovat pestrým souhrnem příznaků. Mohou to být :

- uzavření se do sebe
- úzkost, nočních děsy
- nespavost
- deprese
- apatie
- změna způsobu komunikace
- neobvyklé zabývání se sexuálními tématy, ztráty zájmu o běžné aktivity
- útek do nemoci až po sebevražedné pokusy

Příklad:

„Tři roky zneužíval svou nezletilou, nevlastní sestru. Ona poté otěhotněla a ve 13 letech porodila. Vrchní soud v Praze včera obviněnému Martinu Ledvinovi původní trest zpřísnil. Z původních pěti let mu byl zvýšen trest na 6 let. Ledvina podle obžaloby v letech 2002-2005 v Rudníku na Trutnovsku nutil svou nevlastní sestru k sexu. Vše začalo, když jí bylo devět let a jemu šestnáct. V dubnu 2006 dívka však otěhotněla a ve svých 13 letech porodila syna. Podle lékařů utrpěla posttraumatickou stresovou poruchu a v lednu 2007 se pokusila o sebevraždu. Ovšem nebyla jediná! Obžalovaný sexuálně obtěžoval i svého bratra a nutil ho, aby před ním onanoval. Ledvina u soudu řekl, že ho situace kolem nevlastní sestry a bratra hrozně mrzí. Ledvinův právní zástupce zvažuje odvolání.“³⁶

2.2.4 Důsledky týrání v rodině

Tyto děti postihuje vyšší riziko vývoje poruch osobnosti v dospělosti, včetně rostoucí destruktivity např. sadismu a psychopatického chování, závislosti na drogách, alkoholu, sklonu k promiskuitě. Lidé, kteří se touto problematikou zabývají se shodují v názoru, že „dětí ulice“ – mladistvé prostitutky a prostitutky se rekrutují z okruhu těch, kteří byli v útlém věku sexuálně zneužíváni.

³⁶ Časopis Blesk č. 35 ze dne 11.2. 2009, 9 s.

Rodina má pro vývoj člověka základní význam. Chování dospělých v rodině tak zásadním způsobem ovlivňuje vývoj lidské osobnosti. Emocionální funkce rodiny je zásadní a nezastupitelná. Žádná jiná instituce nedokáže totiž vytvořit podobné a tak potřebné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty.³⁷ Je důležitá pro proces identifikace a sociálního učení. Pokud děti vyrůstají v prostředí, jehož součástí je násilí, adaptují se na situaci, identifikují se s osobami pro ně významnými na základě citového vztahu a přebírají vzory chování svých rodičů.

Nejvíce patrně dítě poškodí „nedostatek vřelého zájmu, citový chlad, ponižování, lhostejnost až nepřátelství, prudké výbuchy negativních citů nebo dokonce nenávisť. K tomu často přistupuje fyzické i psychické násilí: bití, kruté tělesné tresty, nadávky, ponižování.“³⁸

Děti, které zažily domácí násilí v rodině jsou silně traumatizovány a jejich negativní zážitky se promítají do jejich dospělých životů. Těžko si utvářejí citový vztah k partnerovi i k vlastním dětem a objevuje se u nich zvýšená pravděpodobnost transgeneračního přenosu tohoto nežádoucího jednání do jejich vlastních rodin – 70% lidí, s nimiž se nezacházelo v původní rodině přiměřeným způsobem, má tendence stejné vzorce chování přebírat.³⁹

2.3 Domácí násilí páchané na osobách zdravotně postižených

Domácí násilí na osobách se zdravotním postižením se vyznačuje určitými zvláštnostmi, a to se zřetelem ke vztahu oběti a pachatele. Oběť je na násilníkovi a na jeho péči závislá, mnohdy pachatel představuje jedinou oporu a spojení s okolním světem. Možnost obrany závisí na handicapu. Je třeba si uvědomit, že dospělí a děti s postižením se často stávají oběťmi domácího a sexuálního násilí. Lidé s fyzickým či duševním postižením jsou často po mnoha stránkách zranitelnější a bezbrannější vůči sexuálnímu zneužívání a domácímu násilí. Osoby s kognitivním handicapem se často stávají obětí zneužívání, obtěžování, také znásilnění, jelikož postrádají intelektuální a komunikační schopnosti, jež by jim umožnily předvídat nebezpečí nebo druhým

³⁷ KRAUS, B., Základy sociální pedagogiky, 1. vyd., Praha: Portál, 2008, 83 s., ISBN 978-80-7367-383-3

³⁸ ŘÍČAN, P., Agresivita a šikana mezi dětmi, Praha: Portál, 1995, 33 s., ISBN 60-7178-049-9

³⁹ BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H., Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí, 1. vyd: Praha, Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, 29 s., ISBN 80-86878-50-3

sdělit, co se jim stalo. Neslyšící člověk se může cítit zcela izolován ve světě slyšících a mnohdy neví, kam se obrátit o pomoc.

Jedním z nejsložitějších problémů domácího násilí proti osobám s vážným fyzickým handicapem jsou situace, kdy je týrající osoba zároveň primárním pečovatelem. Oběť tak často nemá možnost kontaktovat advokáta či policii, protože nedokáže ani vstát z postele či udržet sluchátko telefonu bez pomoci svého trýznitele.⁴⁰

2.4 Domácí násilí páchané na seniorech

Otázky špatného zacházení se starými lidmi včetně týrání, zneužívání a také zanedbávání ze strany rodinných pečovatelů nebo profesionálů byly dlouho na pokraji zájmu. Přitom některou formou špatného zacházení se můžeme setkat u 3 – 5% staré populace, což v České republice představuje asi 60 000 konkrétních týraných starších osob. Teprve od poloviny devadesátých let se začíná tomuto problému věnovat seriózní pozornost především z gerontologických univerzitních pracovišť. Významnou roli sehrává i Ambulance pro poruchy paměti FNKV v Praze.⁴¹

Zneužívání (týrání, abusus) seniorů je závažným problémem nejen celosvětovým, ale také velkým problémem v České republice. Na rozdíl od diskriminace, pro kterou je charakteristický vztah k určité skupině lidí, je zneužívání aktem vůči jednotlivci. Násilí na seniorech začíná ztrátou respektu, pokračuje nevědomým zanedbáváním, kořistěním a ekonomickým zneužíváním až k otevřenému násilí. Jde o případy, kdy se agresor snaží ovládnout oběť a často jedná z pozice moci.⁴²

Špatným zacházením rozumíme, když osoba starší 60-ti let, nebo celkově oslabená postupujícím věkem či tělesným nebo psychickým postižením, je vystavena některému z dále uvedených působení:⁴³

Formy domácího násilí na seniorech

tělesné týrání

- vědomé způsobování fyzické bolesti, zraňování nebo bezdůvodné fyzické omezování starší osoby

⁴⁰ <http://www.portal.cz/>

⁴¹ TOŠNEROVÁ, T., Špatné zacházení se seniory a násilí v rodině, vyd.: Ambulance pro poruchy paměti, Ústav lékařské etiky 3LF UK Praha, 38 s., ISBN 80-238-9505-2

⁴² www.zachranny-kruh.cz

⁴³ TOŠNEROVÁ, T., Špatné zacházení se seniory a násilí v rodině, vyd.: Ambulance pro poruchy paměti, Ústav lékařské etiky 3LF UK Praha, 46 s., ISBN 80-238-9505-2

materiální/finanční zneužívání

- zneužívání majetku a finančních zdrojů starší osoby

zanedbávání druhou osobou

- tělesné a psychické zdraví staršího člověka může být vážně ohroženo, když osoba která o ní pečuje, není dostatečně schopná splnit nebo zanedbává
- povinnosti opatřit svému svěřenci dostatek potravy, přístřeší, oděv nebo lékařskou péči

vlastní zanedbávání péče o sebe sama

- tělesné a psychické zdraví staršího člověka může být vážně ohroženo, když on sám je neschopen opatřit si stravu, přístřeší, oděv nebo lékařskou péči

emocionální týrání

- ponižující výroky, sekýrování, včetně hrozeb či odloučení osoby od rodiny nebo přátel, úbytek na váze⁴⁴

Osoby, které špatně zacházejí se staršími lidmi, mohou být členové rodiny, profesionální pečovatelé, přátelé nebo neznámí lidé. Studie ukázaly, že velkou roli hraje špatné zacházení mezi manžely, které se často vyskytuje řadu let. Důkazy napovídají, že ke špatnému zacházení dochází také ze strany členů rodiny - pečovatелů, kteří jsou finančně či citově závislí na své oběti.

Násilí v rodině je označováno jako „model donucovacího dohledu, který jedna osoba vykonává nad druhou osobou“. Opakované fyzické napadání škodí, vzbuzuje strach a znemožňuje oběti, aby dělala co si přeje a nutí ji, aby se chovala způsobem, který jí nevyhovuje (*Schechter, S.: Guidelines for Mental Health Workers, Available from NCADV, P.O. Box 18749, Denver, CO, 80218, 1987*). Člen rodiny často svou obět' záměrně tělesně napadá a trápí nejrůznějšími důmyslnými způsoby. Někteří členové rodiny se zajímají jen o to, jak získat peníze a majetek oběti pro svou osobní potřebu.⁴⁵

Členové rodiny mohou používat nejrůznější formy týrání starší osoby. Nejčastěji jsou jednotlivé uvedené formy týrání používány dohromady.

⁴⁴ <http://www.zachranny-kruh.cz>

⁴⁵ TOŠNEROVÁ, T.: Špatné zacházení se seniory a násilí v rodině, vyd.: Ambulance pro poruchy paměti, Ústav lékařské etiky 3LF UK Praha, ISBN: 80-238-9505-2

2.5 Domácí násilí páchané na mužích

Poslední skupinou, které se budu věnovat, jsou muži. I když nejčastěji je domácí násilí páchané muži na ženách (95 % hovorů, Dona linka), objevují se však, byť spíše sporadicky, případy násilí páchaného na mužích (5 %). V takových případech má násilí nejčastěji podobu psychického nátlaku, ponižování a pronásledování.⁴⁶

Toto tvrzení je v rozporu se závěry holandské výzkumné studie Van Dijka a jeho týmu z roku 1998 (výzkumu se zúčastnilo 516 mužů a 489 žen), podle kterých se obětí skutečného **fyzického násilí** cítilo **35% mužů** a **34% žen**, k **viktimizaci psychickým týráním** se přiznalo **26% mužů** a **30% žen** a k **sexuálnímu zneužívání partnerem** se přiznalo **13% mužů** a **30% žen**. Pokud se jednalo o **nízkou intenzitu násilí**, tvořily **oběti mužského pohlaví 61%**, **obětí závažného násilí byly ze 60% ženy**. V tomto smyslu výzkum nezpochybnil základní tezi o tom, že domácím násilím jsou nejvíce ohroženy ženy.⁴⁷

Domácí násilí na mužích vykazuje vysokou latenci, neboť muži málokdy násilí zveřejní z důvodu strachu ze zesměšňování a urážek ze strany ostatních „chlapů“.

Dílčí závěr

Ženy se cítí odpovědné za své rodiny, děti i manžela, a tak setrvávají v násilném vztahu. Mají pokřivené vidění reality a často si myslí, že situaci zavinily ony. Když pomoc vyhledají, je jejich návrat do normálního života dlouhodobou záležitostí. To potvrdila M. Vavroňová,⁴⁸ která mně se mnou podělila o svoje zkušenosti z praxe: „Máme klientky, které naši pomoc vyhledají několikrát do měsíce. Tyto oběti žijí v jiném světě, chybí jim důvěra sama v sebe. Jsou přesvědčeny, že se o sebe a děti nedokážou postarat.“

Pokud se ženy vymaní z koloběhu domácího násilí, trvá ještě dlouho, než začnou žít normálním životem. Totéž nemůžeme říci o jejich dětech. Trauma, které prožijí v době, kdy se jejich osobnost vyvíjí, je poznamenává na celý jejich další život. Nejde jen o to, že se stanou obětí agresorů, ale ony často přecházejí do role pachatele, to už v době svého dospívání. Na internetu a také ve studijních materiálech neziskových

⁴⁶ <http://bkb.juristic.cz/>

⁴⁷ ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí: Fakta a paradoxy. Sociální práce/sociální práce č.2/2006, 56 s.

⁴⁸ VAVROŇOVÁ Marie, ředitelka o.s. ROSA

organizací je dostupných mnoho příběhů, ve kterých jako hlavní aktéři násilí figurují nedospělí synové, kteří bijí své matky. Na svoji obhajobu uvádějí: „Táta říkal, že to mámě nevadí.“

Statistické údaje o výskytu domácího násilí páchaného na seniorech a na osobách handicapovaných chybí. Těmto ohroženým skupinám se nedostává takového zájmu jako ženám a dětem. U těchto obětí je obtížné odhalit domácí násilí, i když bezpochyby jsou tímto patologickým jevem postižené. Fyzické násilí páchané na těchto osobách se ve většině případů odhalí až ve zdravotnických zařízeních, kde je třeba oběti ošetřit. Také v tomto případě záleží na lékařích a zdravotnickém personálu, jak dokážou posoudit zranění, která pochází od útočníka domácího násilí. A jestliže se tak stane, jaké další kroky podniknou. Pokud se jedná o násilí psychické nebo ekonomické (senioři), dovolím si tvrdit, že zůstává před veřejností utajeno.

Násilí na mužích se podle mého názoru zlehčuje. Je to zapříčiněno hlavně tím, že na muže je pohlíženo spíše jako na agresory, než jako na oběti. Podle dostupných statistik, se kterými se ztotožňuji, jde hlavně o psychické násilí a stalking. Mnoho žen dokáže manžela zasypat žárlivými výčitkami, kontrolovat, kde se zrovna nachází, co právě dělá, s kým telefonuje. Vyčítat mu, že se nedokáže postarat o rodinu, vydělat pořádné peníze apod..

3. Charakteristika aktérů domácího násilí

3.1 Profil pachatele domácího násilí

U většiny kriminálních jevů převažují detailní informace o pachatelích nad letnými poznatky o jejich obětech. U domácího násilí je tomu naopak. Zatím víme daleko více o obětech domácího násilí než o jeho pachatelích. Momentálně neexistuje žádná výzkumně a empiricky zajištěná typologie pachatelů domácího násilí natož pak přehled o tom, který z typů domácích agresorů se vyskytuje nejčastěji

Za pachatele domácího násilí můžeme považovat kohokoli, kdo sdílí společné obydlí s ostatními členy rodiny a nezáleží na tom, jakou roli v ní zastává. Všeobecně je rozšířen názor, že pachatel domácího násilí je nevzdělaný, primitivní a násilnický typ člověka. Ve skutečnosti tito agresori jsou různého věku, sociálního i ekonomického postavení. Na veřejnosti se mohou prezentovat komunikativním a zdvořilým vystupováním. Doma se pak stávají tyrany. Kdo by věřil oběti, že např. vysokoškolsky vzdělaná osoba - lékař je schopen násilí?

Vzhledem ke zvláštnostem příčin domácího násilí je těžké vymezit profil jeho pachatele. Avšak některé osobnostní charakteristiky jsou pro pachatele domácího násilí identické:

- nízká sebeúcta a slabá funkce ega
- nedostatečná kontrola impulsů
- extrémní žárlivost
- reakce na stres, kterou se pachatel snaží ovládnout pomocí alkoholu a fyzicky napadá ženu
- užívání sexu jako agresivního činu sloužícímu ke zvýšení sebeúcty,
- víra v tradiční a patriarchální rodinu
- lpění na zastaralých názorech⁴⁹

Na rozvoj agresivity, jak již bylo výše uvedeno, má vliv sociální prostředí, ve kterém člověk vyrůstá. Pokud děti vyrůstají v ovzduší domácího násilí, často převzou násilné vzorce chování, které později mohou uplatňovat ve svých rodinách. Hovoří se o transgeneračním přenosu agresivního chování.

⁴⁹ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. vyd. Praha: proFem o.p.s., 2008, 49-50 s., ISBN 978-80-903626-7-3

3.2 Profil oběti domácího násilí

Stejně tak jako pachatelem domácího násilí, tak i obětí se může stát každý, kdo sdílí s partnerem společný dům nebo byt.

Domácím násilím jsou postiženy všechny kategorie osob bez ohledu na jejich vzdělání, věk či pohlaví. Oběť se snaží vyjít násilníkovi vstříc a nedat mu záminku k rozpoutání násilí. Je pod velkým psychickým tlakem a zpravidla postrádá jakoukoli sebedůvěru. Většinou se dostane do stavu rezignace a nehledá únikovou cestu. Pokud se rozhodne vyhledat pomoc, bývá to v situaci, kdy se obává o svůj život nebo život svých dětí.

Typologie oběti, které vychází:

- ze zažitého trestného činu
 - tato typologie obvykle kopíruje kategorii deliktů používaných v kriminologii (obětí sexuálního násilí, fyzického násilí, domácího násilí, obětí majetkové újmy)
- reakce na trestný čin (aktivní, pasivní, panická)
- z interakce oběť - pachatel:
 - zúčastňující se oběť - potvrzuje teorii o násilných trestných činech, že pachatel a oběť se často znají a interakce mezi nimi ovlivňuje motivaci pachatele, to platí o domácím násilí, které řadíme mezi tzv. vztahové delikty⁵⁰

Dílčí závěr:

Oba aktéři domácího násilí mají k sobě blízký vztah a jsou na sobě závislí. Je třeba si uvědomit, že domácí násilí má vzestupnou tendenci a může trvat několik let, než eskaluje v násilí fyzické a psychický teror. Pro oběť je těžké vzdát se společného života, majetku. Navíc má pocit, že je to ona, kdo rozbíjí rodinu a bere dětem jednoho z rodičů. Podle dosavadních průzkumů oběť nechce opustit svého partnera, jejím přáním je, aby se manželství vrátilo do normálního stavu. Pachatel domácího násilí se liší od běžných pachatelů (zloděj, lupiče, recidivistů) a podle zahraničních zkušeností, je jeho náprava možná. Záleží však na rozhodnutí pachatele, zda chce své chování změnit. Místo trestu by mohl povinně navštěvovat terapeutické programy, protialkoholní léčbu apod.

⁵⁰ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. vyd.. Praha: proFem o.p.s., 2008, 75 s. ISBN 978-80-903626-7-3

4. Právo a domácí násilí

4.1. Základní mezinárodní dokumenty vztahující se k lidským právům a ochraně žen před násilím

Právo na osobní bezpečnost a svobodu je explicitně garantováno čl. 5 Evropské úmluvy o lidských právech a v ustanoveních čl. 9 odst. 1, věty první Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, které ukládají signatářům povinnost chránit každého jednotlivce ad hoc před nebezpečím. ČR je vázána oběma mezinárodními úmluvami a z článku 10 Ústavy vyplývá, že práva garantovaná mezinárodními úmluvami ratifikovaná státem jsou bezprostředně závazná a mají přednost před zákonem. Právo na ochranu tělesné integrity má tak v ČR přednost před jakoukoli kolidující právní úpravou. Pod tímto zorným úhlem je nutno posuzovat lidská práva garantovaná Listinou práv a svobod (Usnesení předsednictva ČNR číslo 2/93 Sb.)⁵¹

Základní mezinárodní dokumenty vztahující se k lidským právům a ochraně žen před násilím:

- Všeobecná deklarace lidských práv
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (č.120/1976 Sb.)
- Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (č.120/1976 Sb.)
- Úmluva OSN o potlačování obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob
- Úmluva o právech dítěte (č. 104/1991)
- Deklarace OSN č. 40/34, o základních principech spravedlnosti pro oběti trestného činu a pro oběti zneužití moci

Dokumenty o ochraně žen před násilím:

- Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (č.62/1987 Sb.)
- Tzv. Ženská konvence schválená v roce 1979 generálním shromážděním OSN a podepsána na Světové konferenci žen v Kodani v roce 1980

⁵¹ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I., Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. vyd., Praha: proFem o.p.s., 2008, 19-20 s. ISBN 978-80-903626-7-3

- Deklarace o odstranění násilí na ženách schválená v roce 1993 generálním shromážděním OSN
- Vídeňská deklarace byla přijata na Světové konferenci o lidských právech ve Vídni v červnu 1993
- Světová konference o ženách v Pekingu 1995⁵²

4.2 Domácí násilí v českém právním řádu

Ochrana oběti by měla být základem každé intervence v případech domácího násilí. Legislativní opatření a možnosti právní ochrany obětí dané země významným způsobem ovlivňují efektivnost prevence opakování násilí v rodině a pomoc a ochranu osobě ohrožené domácím násilím. České právo nezná normativní definici domácího násilí. Pojmenování tohoto závažného celospolečenského problému v České republice zcela chybělo a na zavedení tohoto pojmu mají zásluhu zejména nestátní neziskové organizace, které se od začátku devadesátých let minulého století začaly problémem domácího násilí zabývat. V ČR neexistuje speciální zákon o ochraně před domácím násilím jako je tomu například v Německu a Rakousku.

Ochrana obětí domácího násilí je v českém právním systému obecně zakotvena v rámci občanského práva, rodinného práva, práva přestupkového, policejního a zvláště v trestním právu, které kriminalizuje domácí násilí.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, platný na území České republiky, stanoví, které jednání je považováno za trestný čin. Ještě do nedávné doby neznal trestní zákon právní ustanovení, které by kriminalizovalo domácí násilí. V roce 2004, pod tlakem mezinárodních institucí a občanských iniciativ, došlo ke kriminalizaci domácího násilí vložním § 215a do trestního zákona.

Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě § 215a

- kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společně obývaném bytě nebo domě, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta

⁵² VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I., Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. vyd., Praha: proFem o.p.s., 2008, 23 s. ISBN 978-80-903626-7-3

- odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán:
 - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým způsobem nebo na více osobách,
 - b) nebo pokračuje-li v páchání takového činu po delší dobu⁵³

Týráním je zde myšleno úmyslné zlé nakládání s blízkou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří (může jít o bití, pálení či jiné tělesné poškozování, ale i psychické, a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám nebo jiným činnostem, kterou týranou osobou neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují). Trvalost pachatelova jednání je nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Nevyžaduje se, aby šlo o jednání soustavné nebo delší dobu trvající stejně jako vznik následků na zdraví.

Skutková podstata podle § 215a není zařazena ve výčtu trestných činů podle § 163 trestního řádu, tzn. k zahájení trestního stíhání podle § 215a není třeba souhlasu poškozené/ho (oběti).⁵⁴

Trestné činy, kterých se agresori v rámci domácího násilí dopouštěli nejčastěji:

- § 197a) Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci
- § 202 Výtržnictví
- § 213 Zanedbání povinné výživy
- § 215 Týránění svěřené osoby
- § 216 Únos
- § 217 Ohrožování mravní výchovy mládeže
- § 219 Vražda
- § 221 Úmyslné ublížení na zdraví
- § 222 Úmyslná těžká újma na zdraví
- § 225 Rvačka
- § 231 Omezování osobní svobody
- § 235 Vydírání
- § 237 Útisk
- § 238 Porušování domovní svobody
- § 241 Znásilnění⁵⁵

⁵³ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších změn a doplňků

⁵⁴ <http://www.rosa-os.cz/>

⁵⁵ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších změn a doplňků

V souvislosti s domácím násilím jsou navrženy změny v trestním zákoně podle kterých:

Trestný čin zabití by měl být jakýmsi mezičlánkem mezi vraždou a ublížením na zdraví s následkem smrti. Půjde sice i nadále o trestný čin, kdy pachatel někoho úmyslně usmrtí, ale soudy vezmou v potaz okolnosti, kterého ho k tomu vedly. Především právě domácí násilí, týrání či ponižování, jež musel před svým činem dlouhou dobu podstupovat od své budoucí oběti.

Za zabití by měly soudy podle návrhu ministerstva spravedlnosti považovat takové jednání člověka, který někoho úmyslně usmrtil v silném rozrušení, ve strachu, úleku nebo ve zmatku či v důsledku zavrženíhodného jednání toho, koho pak zabije.

Soudy by pak ale měly právě pomocí znalců posuzovat okolnosti vztahu těch partnerů. Zda v něm byly dlouhodobé problémy, konflikty a zda pachatel skutečně zabíjel v emocích.⁵⁶

Nebezpečné pronásledování (stalking) se stane trestným činem.

Po schválení Senátem a po podpisu prezidenta republiky by novela trestního zákona měla platit od roku 2010.

Zákon č. 135/2006 Sb., o ochraně před domácím násilím

S ohledem na závazky, které pro ČR vplynuly z mezinárodních úmluv, byla na půdě parlamentu ČR založena v roce 2002 Aliance proti domácímu násilí. Jejím cílem bylo iniciovat kroky potřebné k systémové změně praxe při řešení případů domácího násilí a navrhnout přijetí legislativní úpravy na ochranu před domácím násilím v ČR.⁵⁷

V roce 2004 začala pracovat Expertní skupina Aliance, jejíž členové vypracovali návrh zákona na ochranu před domácím násilím, který byl v říjnu 2004 představen na celorepublikovém Kongresu APDN a ještě tentýž rok předložen členem APDN Janem Kasalem formou poslanecké iniciativy podepsané více než padesátkou poslanců napříč politickými stranami Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

Tím se Alianci proti domácímu násilí se podařilo naplnit hlavní poslání své činnosti. Postupně se začala měnit praxe a od 1. 1. 2007 je v ČR účinný zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím. Tím se radikálně změnil přístup

⁵⁶ www.novinky.cz/clanek ze dne 18.11. 2008

⁵⁷ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I., Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. vyd.. Praha: profem o.p.s., 2008, 30 s.,

k řešení domácího násilí v naší zemi, a to ve prospěch prevence a ochrany osob ohrožených domácím násilím. Zákon mj. zakotvil novou dokumentaci, mezioborovou spolupráci, možnost teritoriální a personální ochrany ohrožených osob v případech hrozícího rizika další eskalace násilí.⁵⁸

Zákon je koncipován na principu:

- **priority práv** - zásah do soukromé sféry je přípustný, pokud je nezbytný pro ochranu života, zdraví, práv a svobod jiných ohrožených osob
- **subsidiarity** - bezpečnost osoby ohrožené násilím je zajištěna opatřeními netrestní povahy, role trestního práva je subsidiární
- **odvrácení hrozby nebezpečí** - zákonná opatření jsou preventivní reakcí na nebezpečné chování násilné osoby a prevencí rizika opakování násilného jednání
- **přiměřenosti a minimalizace zásahů** - druh, trvání a intenzita zásahu policisty je určována účinnou ochranou a minimálním zásahem do ústavně zaručených práv a svobod
- **výměny informací** zejména mezi policisty, intervenčními centry a orgány sociálně právní ochrany⁵⁹

Podstatou zákona je umožnit zásah do partnerského vztahu, v kterém dochází k týrání tak, že se násilník **vykáže** na přiměřenou dobu z bytu. Oběti pak bude poskytnut čas, aby si v klidu rozmyslela a zvážila další postup, jak bude svoji situaci řešit.

Zákon tvoří tři pilíře naděje :

- **policie** (zásah, vykázaní)
- **intervenční centra** (následná pomoc ohroženým osobám)
- **justice** (občanskoprávní řešení, iniciativa ohrožené osoby, předběžné opatření řízení ve věci samé)⁶⁰

Zákon č.135/2006 novelizuje tyto právní předpisy:

- zákon č. 100/1988 Sb., Zákon o sociálním zabezpečení
- zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení

⁵⁸ <http://www.donalinka-brno>

⁵⁹ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I., Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. vyd. Praha: profem o.p.s., 2008, 84 s. , ISBN 80-86878-50-3

⁶⁰ <http://bkb.juristic.cz/>

- zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád
- zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky
- zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR

Změna zákona o Policii ČR umožňuje od 1.1. 2007 vykázat agresora (institut vykázání) na 10 dní z vlastního bytu (§21a až 21d a §42n zákona o Policii). Po tuto dobu nesmí násilník kontaktovat rodinu, volat ji, chodit samovolně domů atd.. Porušením tohoto zákazu by se dopustil TČ maření úředního rozhodnutí a hrozí mu až šest měsíců vězení nepodmíněně. Platnost tohoto rozhodnutí trvá i tehdy, pokud by oběť násilníkovi odpustila a žádala jeho návrat dříve, než po deseti dnech. Násilník může být vykázán až na dobu jednoho roku. Oběť však musí podat návrh státnímu zástupci, který do dvou dnů vydá předběžné opatření. O vykázání poté rozhoduje soud.

Doba deseti dnů je pro oběť stanovena proto, aby měla možnost v klidu, bez stresu a nátlaku si rozmyslet své další kroky, popřípadě následné setrvání ve vztahu s agresorem. Oběť také po upozornění Policíí ČR kontaktuje intervenční centrum, kde ji nabídnou právní, psychologickou a sociální pomoc.

Takovým přístupem signalizuje stát občanům, tedy i ohrožené osobě, že domácí násilí netoleruje.

Aby nedocházelo ke zneužití rozhodnutí o vykázání, jsou policisté důkladně proškoleni. K proškolení se používá metody SARA DN, která vznikla ve Švédsku. SARA DN obsahuje 15 strukturovaných otázek na rizikové faktory, z nichž pět otázek odhaluje rizikové faktory u násilné osoby v aktuálním vztahu, dalších pět umožní rychle zjistit rizikové faktory opět u násilné osoby v rámci obecných sklonů k násilí, tj. násilných projevů na veřejnosti. Posledních pět otázek pomáhá zjistit rizikové faktory, které se týkají se zranitelnosti osoby ohrožené domácím násilím. Proškolený uživatel by měl dokázat vyhodnotit aktuální situaci, odhadnout závažnost hrozby a přijmout opatření, která eliminují rizikovou situaci.⁶¹

V České republice bylo v období od 1.1. - 31.12. 2008 **celkem evidováno 679 rozhodnutí Policie ČR** na základě zákona č. 135/2006 Sb., o vykázání nebo zákazu

⁶¹ <http://www.donalinka.cz/index.php>

vstupu násilné osoby do společného obydlí. Rozhodnutí o vykázání/zákazu vstupu mělo preventivní charakter a odvracelo aktuálně hrozící násilný útok.

Celkový počet vykázání je o 183 případů nižší než počet vykázání v roce 2007, tj. v prvním roce účinnosti zákona na ochranu před domácím násilím, pokles o 21 %.⁶²

Požádala jsem ředitelku o.s. ROSA pí Vavroňovou o její názor na aplikování institutu vykázání v praxi, který uvádím: „Bohužel policisté nemají patřičné zkušenosti s aplikováním institutu vykázání a situaci neumějí správně vyhodnotit. Tak se stává, že i v jasných případech, kdy by měl být pachatel vykázán, není zákon uplatněn. Zde vystupuje potřeba zřídit specializovaná pracoviště na domácí násilí u PČR“

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Jednotlivé akty domácího násilí, ať již psychického či fyzického násilí, jsou v praxi velice často posuzovány podle zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění novel jako přestupky. V souvislosti s domácím násilím se jedná o § 49 zákona o přestupcích, který vymezuje skutkovou podstatu přestupku proti občanskému soužití. Skutkovou podstatu takového přestupku naplní ten, kdo jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch (odst. 1 písm. a)), kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví (odst. 1 písm. b)) či kdo úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním (odst. 1 písm. c)).

Přestupky proti občanskému soužití patří mezi tzv. návrhové přestupky (§ 68), to znamená, že přestupky podle § 49 odst. 1 písm. b) a c) zákona o přestupcích je možné projednat pouze na návrh postižené osoby, který musí být u příslušného orgánu podán nejpozději do tří měsíců ode dne, kdy se tato osoba o přestupku nebo o postoupení věci orgánem činným v trestním řízení dozví.⁶³

⁶² <http://www.rosa-os.cz/>

⁶³ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších změn a doplňků

Zákon č.209/97 Sb., o peněžité pomoci obětem trestných činů

Jedná se o zákon, který zakotvuje podmínky, za kterých stát poskytne oběti, která v důsledku trestného činu utrpěla škodu na zdraví nebo smrt, peněžitou pomoc určitého rozsahu. Smyslem zákona je poskytnutí rychlé a neformální pomoci, tj. v době krátce po spáchání trestného činu, kdy oběť potřebuje překlenout tíživou sociální situaci. Česká republika tímto učinila další z kroků, které vedly ke sladění své legislativy s mnohými státy Evropské unie, kde jsou již dlouhá léta podobné zákony součástí právního řádu. Zákon nabyl účinnosti dne 1.1. 1998, novela č. 265/2001 Sb., ze dne 11.1. 2002.⁶⁴

Dílčí závěr:

Problém trestního stíhání pachatele domácího násilí spočívá převážně v nezbytnosti souhlasu oběti s tímto postihem. Často se stává, že oběť, která se po napadení obrátí na policii, dá souhlas k trestnímu stíhání. Proces prokazování viny útočníkovi je zdouhavý. V tomto období se obviněný chová vzorně, na ženu působí celá rodina (její matka, otec, rodiče manžela) a ta souhlas zruší. V jiném případě si uvědomí, že je na manželovi ekonomicky závislá, nemá kam jít, má malé děti a pokud ji nepodpoří rodina nebo přátelé, nemá kolikrát ani na vybranou.

V Praze se konal (v rámci programu Daphne II.⁶⁵) ve dnech 7.- 10.1. 2007 kongres „Právev proti domácímu násilí“, který pořádala organizace proFem o.p.s., za aktivní spolupráce organizací z dalších šesti partnerských zemí na mezinárodní úrovni.

Kongres přijal závěry, které doporučil zavést do vnitřních právních řádů členských zemí Evropské unie.

Zavést

- definici domácího násilí, která vystihne podstatu násilí páchaného v intimních vztazích
- specializované rodinné soudy s dostatečným pomocným a odborným aparátem
- institut pronásledování jako trestný čin
- zákaz fyzických trestů dětí

⁶⁴Zákon o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých dalších zákonů, Praha: MV ČR, příloha Časopisu Policista č.1/1998

⁶⁵ Program DAPHNE II k prevenci a potlačování násilí na dětech, mladých lidech a ženách a k ochraně obětí a rizikových skupin byl přijat rozhodnutím Evropského parlamentu a Rady č. 2004/803/EC.

Zajistit

- aby znalost mechanismu a specifiky domácího násilí včetně reakcí obětí byla součástí pravidelných odborných školení zejména soudců a soudkyň, sociálních pracovníků, pracovníků a policie
- aby dítě, které je svědkem domácího násilí, bylo současně považováno i za jeho oběť
- aby nebylo zaměňováno právo dítěte na styk s oběma rodiči a jeho povinnost se s rodičem stýkat

Nepodmiňovat

- vyšetřování trestných činů páchaných v rámci domácího násilí souhlasem osoby ohrožené násilím i osoby poškozené⁶⁶

⁶⁶ Kongres „Právek proti domácímu násilí“ konaného ve dnech 7.–10. ledna 2007 v Praze

5. Státní orgány podílející se na řešení domácího násilí

Aktivity státních orgánů mají při řešení případů domácího násilí nezastupitelnou úlohu. Jejich základní povinností je vyhnout se dalšímu poškozování oběti domácího násilí a vzít v úvahu její negativní zážitek a strach.

Jestliže chceme oběti domácího násilí dodat odvahu, aby vyšla se svým problémem na veřejnost, musíme ji nejdříve přesvědčit o tom, že ji společnost bude podporovat a orgány činné v trestním řízení budou postupovat způsobem vzbuzujícím její důvěru.⁶⁷

5.1 Policie ČR

Policie ČR je represivní složka státu, začíná působit tam, kde ostatní způsoby pomoci/nápravy chování již nestačí. S přijetím zákona č. 135/2006 Sb., o ochraně před domácím násilím byl vydán Závazný pokyn policejního prezidenta č. 79 ze dne 29.11. 2004, kterým se stanoví postup příslušníků ČR v případech domácího násilí.

Jsou to právě policisté základních útvarů PČR, kteří vstupují do prvního kontaktu s ohroženou osobou. Na tomto kontaktu přitom závisí takřka vše – lze na něm následně postavit dobrý vztah a důvěru, nebo naopak může zablokovat šance policie do násilného vztahu proniknout a pomoci páchané násilí zastavit. Špatná reakce policisty přijíždějícího na místo incidentu přitom může „zakonzervovat“ domácí násilí na dlouhá léta.⁶⁸ V poradnách se osoby ohrožené domácím násilím svěřovaly s tím, že přístup Policie ČR byl necitlivý a ve svém důsledku byl poznamenán ve vztahu k ohrožené osobě sekundární viktimizací.

Příklad :

„Paní Hana po fyzickém útoku svého manžela oznámila vše na PČR. Sloužící policista se choval vstřícně a citlivě. Doktor, který paní Hanu ošetřoval, napsal do zprávy, že se jednalo o drobné poranění pod okem. Drobné poranění obnášelo podlitinu, která pokrývala celou tvář. Následovalo vyšetřování, v jehož rámci policisté zjišťovali pověst manžela na pracovišti a v místě bydliště. K jeho chování nebyly zjištěny žádné negativní poznatky. Na základě podkladů, které předložili policisté a ošetřující doktor, navrhl policista paní Haně, aby spor ukončila, protože by stejně u soudu neměla

⁶⁷ FRANKOVÁ, Z., VITOUŠOVÁ, P. „Postavení obětí domácího násilí v nejširších právních a procesních souvislostech. Praha: MV ČR, příloha časopisu Policista č. 11/2001, 1 s.

⁶⁸ VANĚK, J., Je specializace na domácí násilí u Policie ČR zapotřebí? Praha: MV ČR, příloha časopisu Policista č. 10/2007, 1 s.

šanci. Poslechla a přestože je to již 5 let nikdy toho nepřestala litovat. Ale jak sama říká: „Cítila jsem se tak bezmocná a měla jsem pocit, že každý, koho jsem potkala, se mně směje do očí. Styděla jsem se.“ Po dalším fyzickém útoku se s dcerou odstěhovala a následně rozvedla. Smutné je to, že se tak stalo až poté, co se její dcera, která byla napadení přítomna, psychicky zhroutila. „Jako bych procitla ze špatného snu. Tak moc jsem se o dceru bála. Pořád jsem si říkala - to kvůli mně, měla jsem to udělat už dávno.“⁶⁹

Ve společnosti, jak jsem již uvedla, jsou zakořeněné mýty o domácím násilí, kterým podléháme. Je třeba si uvědomit, že policisté jsou součástí společnosti a i oni těmto mýtům podléhají.

Názory policistů dobře mapuje monitoring uskutečněný občanským sdružením Bílý kruh bezpečí v roce 1999 v lokalitě Ostrava-Dubina a Bělský les, v jehož rámci se uskutečnilo i anketní šetření na obvodním oddělení PČR v Ostravě-Hrabůvce. Ze šetření vyplynulo, že:

- přes 61 % policistů v případech domácího násilí zasahuje alespoň 1x týdně
- přes 53 % policistů přitom uvedlo, že nejméně polovina případů domácího násilí naplňuje skutkovou podstatu trestných činů (zbytek hodnotí případy spíše jako přestupky)
- nejčastější obětí domácího násilí je manželka a pachatelem manžel

Přes výše uvedené skutečnosti dále šetření ukázalo, že nejčastějším způsobem řešení při zásahu v domácnosti je domluva pachatelů na místě (takové řešení volí 50 % policistů často - tzn. cca v polovině případů, 20 % pak velmi často).

Z daného šetření vyplývá uplatnění dvou závažných mýtů obestírajících domácí násilí, které ztěžují účinnou reakci policie:

- domácí násilí není pro policii závažným jednáním, na které je nutné reagovat prostředky trestního práva
- domácí násilí je privátní záležitostí mezi ohroženou a násilnou osobou a do tohoto sporu by se orgány státní moci neměly plést

Lze se domnívat, že tyto výsledky nepopisují situaci pouze v Ostravě, nýbrž je možné vycházet z obdobného přístupu policistů i v jiných regionech.⁷⁰

⁶⁹<http://www.rosa-os.cz/>

⁷⁰ VANĚK, J., Je specializace na domácí násilí u Policie ČR zapotřebí? Příloha časopisu Policista č. 10/2007, 2s.

5.2 Zdravotnictví

Zdravotnická zařízení jsou často první instituce, která oběť požádá o pomoc. Role těchto pracovníků je tedy při identifikaci domácího násilí a nabídnutí možnosti pomoci velmi důležitá. Oběti domácího násilí mnohdy neudávají skutečné příčiny zranění, ale ze strachu či studu uvádějí, že si zranění způsobily náhodou či samy. Případy zranění způsobené v situacích domácího násilí nejsou nijak ojedinělé. Během tří měsíců roku 2003 zaznamenala Všeobecná zdravotní pojišťovna 238 zranění žen. Z toho 110 přiznalo, že úraz byl způsoben manželem či partnerem.

Je důležité, aby se pracovníci zdravotnických zařízení oběti zeptali na skutečné příčiny zranění a na to, kdo je způsobil. Je důležité do zdravotnické dokumentace přesně zaznamenat, jakým způsobem ke zranění došlo, popsat rozsah a typ zranění a jakou dobu si léčení pravděpodobně vyžádá.

V případě že se zdravotník setká s obětí domácího násilí, je důležité, aby jí vysvětlil, že nikdo nemá právo dopouštět se vůči ní násilí a že se může obrátit na některé ze specializovaných poraden, na něž jí předá kontakty.

Ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví České republiky z dubna 2006 byla vydána metodická opatření pro postup lékařů při poskytování péče osobám ohroženým domácím násilím. Podle tohoto metodického postupu by měli lékaři postupovat také v případě, že mají pouze podezření na možný výskyt násilí v rodině. Oznamovací povinnost mají lékaři pouze v případě zranění dětí nebo osob, které byly z nějakého důvodu svěřeny do péče jiné osoby, dospělou obětí domácího násilí by však měli informovat i o možnosti právních kroků, které může učinit (např. podat na pachatele domácího násilí trestní oznámení).⁷¹

5.3 Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Poskytnutí sociálně-právní ochrany nezletilým dětem zabezpečují podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálně-právní ochraně dětí“), orgány sociálně-právní ochrany, jimiž jsou obecní úřady, obecní úřady s rozšířenou působností, krajské úřady a ministerstvo práce a sociálních věcí.

⁷¹Rosa, Informační a poradenské centrum pro ženy, oběti domácího násilí: Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci 21 s.

Poskytnutí sociálně právní ochrany nezletilým dětem je poskytována případech, když rodina přestává plnit svoji a rodiče z nejrůznějších příčin nechrání zájmy svých dětí. Na oddělení sociálně právní ochrany dětí se oběti obracejí většinou v situaci, kdy je domácí násilí již rozvinuto a jsou jím ohroženy nezletilé děti nebo v případě, kdy se oběť rozhodne odejít od partnera a žádá o úpravu poměrů k nezletilým dětem nebo se ocitla v hmotné nouzi.

Úloha sociálních pracovníků je při identifikaci a prevenci pokračování násilí v rodině zásadní. Proto je důležité, aby byly pracovníky v tomto směru důkladně proškoleny.

Zákon 134/2006 Sb., O sociálně právní ochraně dítěte, 1.6. 2006, rozšiřuje, mimo jiné, v § 6 (přesně vymezuje okruh dětí na který se orgán sociálně-právní ochrany zaměřuje) odst. 1 o písmeno g), kde se zaměřuje na děti, které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami. Od roku 2006 mohou sociální pracovníky ze zákona utajit pobyt nezletilých dětí i osob, které jsou ohroženy domácím násilím.⁷²

5.4 Státní zastupitelstvo a soudy

Pro stíhání případů domácího násilí by měli být určeni zkušení státní zástupci, kteří by absolvovali speciální výcvik. Řešením by mohlo být také zřízení zvláštního oddělení pro trestné činy násilí na ženách, které by personálně zajišťovalo speciálně školení státní zástupci. Státní zástupce by měl u soudu vystupovat vzhledem k oběti citlivě, klidně a disponovat znalostmi o dostupných službách pomoci obětem domácího násilí. Totéž platí o pracovnících soudů a soudcích. Ti by se měli řídit jasnými pokyny, jak a za jakých okolností jednat s týranou osobou. Proškolení státních zástupců, soudců a odborných pracovníků přicházejících do styku s domácím násilím probíhá v rámci vzdělávacích programů na půdě Justiční akademie.⁷³

⁷² Zákon č. 134/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁷³ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I., Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. vyd. Praha: proFem o.p.s., 2008, 170 s. ISBN 978-80-903626-7-3

Soudy mají roli:

- přezkumnou (správní soudnictví)
- trestněprávní (trestní řízení)
- civilně právní (civilní řízení)

Dílčí závěr:

Jak jsem již uvedla na začátku kapitoly, státní orgány by se měly vyhnout dalšímu poškozování oběti a vzít v úvahu její negativní zážitky a strach.

Již několik let se píše o tom, co by se mělo v tomto směru udělat. Proškolit soudce, zřídit týmy, které by byly specializované na domácí násilí a jak postupovat, aby oběť nebyla traumatizovaná. Pokud jde o policii, neustále se volá po zřízení specializovaných pracovišť, jako je tomu na Městském ředitelství v Brně. V každé výjezdové skupině by měla být policistka, která by s obětí navázala první kontakt.

Pravdou je, že pod tlakem neziskových organizací, se situace lepší. Svědčí o tom přijetí zákona č. 135/2006 Sb., o ochraně před domácím násilím, navrhované změny v legislativě, vznikají policejní skupiny zaměřené na domácí násilí. V boji proti touto nežádoucímu jevu budou muset všichni, kdo se na něm podílejí, vyvinout ještě mnoho úsilí, aby agresori pochopili, že takové jednání se nebude tolerovat, ale trestat všemi dostupnými prostředky. A tyto prostředky musí být jasně stanoveny.

6 Průzkum

6.1 Cíl šetření

- A) Zmapovat poskytovatele sociálních služeb pro oběti domácího násilí v regionu, kde žiji, tj. v Praze.
- B) Popsat formy sociálních služeb a činnosti, které jsou poskytované obětem domácího násilí. Zhodnotit jejich kvalitu a dostupnost z pohledu:
- rozsahu
 - ekonomického
 - typologie ohrožených skupin
 - propagace

Rovněž se pokusím zjistit, jaké je povědomí občanů Prahy o domácím násilí, sociálních službách pro oběti domácího násilí a organizacích, které tyto služby poskytují. Pro získání těchto informací využiji metodu anketního šetření.

6.2 Metodika průzkumu

Pro získání základních dat potřebných ke svému průzkumu použiji:

A. kvalitativní analýza:

- sběr dat a jejich následná analýza
- rozhovor
- šetření

Podle současných zkušeností (odmítnutí osobní schůzky ze strany poskytovatelů ve většině případů) budu provádět sběr dat pomocí metody sněhové koule, tzv. od stolu. Mezi hlavní zdroje, které využiji náležejí:

- web (stránky zaměřené na domácí násilí)
- tištěné informační materiály některých poskytovatelů
- informace MPSV
- zlaté stránky telefonního obvodu Praha
- osobní schůzky (pokud bude mít poskytovatel zájem)
- dotazování prostřednictvím emailu a telefonních rozhovorů

Získané informace vyhodnotím metodou obsahové analýzy dokumentů.

Stanovení průzkumných otázek

1. Jsou to neziskové organizace, kdo zajišťuje komplexní sociální služby obětem domácího násilí?
2. Zaměřují se organizace v poskytování sociálních služeb především na ženy?

B. kvantitativní průzkum

Dotazníkové šetření:

Cílem šetření bylo shromáždit prostřednictvím dotazníku informace o povědomí občanů (žijících v Praze) o domácím násilí, sociálních službách pro oběti domácího násilí a o organizacích, které je poskytují.

K šetření použijí metodu dotazníku.

Soubor respondentů:

Počet respondentů byl ovlivněn mými možnostmi (časová zaneprázdněnost, ekonomický faktor). Při výběru respondentů jsem se snažila o poměrné zastoupení mužů a žen. Základním požadavkem na respondenta bylo bydliště v Praze.

Rozesláno celkem 121 dotazníků, z toho:

70 dotazníků pro muže – návratnost **64 dotazníků u mužů**

70 dotazníků pro ženy – návratnost **57 dotazníků u žen**

Soubor jsem rozdělila podle pohlaví na muže (53%) a ženy (47%). Největší skupinu (37%) tvoří ženy ve věku 46 - 55 let a muži (56%) ve věku 36 – 45 let. Nejméně početnou skupinu představují ženy (7%) ve věku 36 – 45 let a muži (8%) ve věku 46 – 55 let.

Dalším identifikačním znakem byl jejich rodinný stav. Ve skupině se nachází 21% žen svobodných, 53% vdaných žen, 20% rozvedených žen a 6% byly vdovy.

Mužskou část skupiny představuje 25% svobodných, 55% ženatých a 20% rozvedených mužů.

Údaje svědčí o poměrném zastoupení žen a mužů v souboru, což byl můj záměr pro stanovení hypotézy.

Charakter otázek:

Otázky jsem sestavila tak, aby respondenti mohli odpovídat rychle, intuitivním způsobem a vyplnění dotazníku nezabíralo mnoho času. Takto položené otázky zvyšovaly pravděpodobnost pravdivosti odpovědí a návratnosti dotazníků.

Struktura otázek:

Obsahová skladba otázek navazuje na předchozí části mé diplomové práce. Mojí snahou bylo získat poznatky, které jsou založeny na teoretických znalostech dotazovaných, názorech a praktických zkušenostech.

Struktura otázek je rozložena do tří částí:

- charakteristika respondentů
- otázky vztahující se k domácímu násilí
- otázky vztahující se k poskytovatelům sociálních služeb

Před zahájením samotného šetření jsem provedla předvýzkum k ověření srozumitelnosti otázek. Po návratu vyplněných „cvičných dotazníků“ jsem otázky ještě upravila a některé zcela vypustila.

Stanovení hypotéz kvantitativního výzkumu

1. Informovanost veřejnosti o domácím násilí je na dobré úrovni.
2. Povědomí o organizacích, které poskytují sociální služby obětem domácího násilí je dostačující.
3. Nejvyužívanějším zdrojem pro získání informací o domácím násilí je internet.
4. Více informovanosti o domácím projevíly ženy.

7. Kvalitativní analýza

7.1 Sociální služby

Oběti, které prožily domácí násilí nebo stále jím stále ještě strádají, potřebují znát informace o pomoci a podpoře, které jim pomohou při řešení tíživé situace⁷⁴, v které se nacházejí.

1. ledna 2007 nabyl účinnosti zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Cílem tohoto zákona je zajistit lidem v nepříznivé sociální situaci pomoc a podporu prostřednictvím sociálních služeb.

Charakteristika sociálních služeb

Sociální služby jsou specializované činnosti, které mají pomoci člověku řešit jeho nepříznivou sociální situaci. Příčiny vzniku nepříznivé sociální situace jsou velmi různé a proto také existuje velmi pestrá škála druhů sociálních služeb. Ovšem v prvé řadě je nezbytné si uvědomit, že poskytnutí sociální služby samo o sobě nedokáže v plné míře odstranit tyto příčiny, ostatně v mnoha případech to není ani objektivně možné.

Poskytnutí sociální služby má člověku pomoci, respektive podporovat jeho vlastní aktivitu vedoucí k řešení nepříznivé sociální situace. Sociální služba nemůže převzít odpovědnost člověka za jeho vlastní osud či životní perspektivu. Je samozřejmé, že jsou stavy, kdy z důvodu věku či zdravotního stavu je člověk odkázán na pomoc prostřednictvím sociálních služeb, ale i v tomto případě musí služba působit tak, aby byla maximálně podporována samostatnost a svébytnost člověka a chráněna jeho důstojnost.

Sociální služby jsou poskytovány jednotlivcům, rodinám i skupinám obyvatel. Zaměřují se na zachování co nejvyšší kvality a důstojnosti života lidí. Mezi příjemce sociálních služeb patří zejména senioři, lidé se zdravotním postižením, rodiny s dětmi, ale také lidé, kteří z různých důvodů žijí "na okraji" společnosti.⁷⁵

⁷⁴ KRAUS, B., Základy sociální pedagogiky, Praha:Portál, 2008 142-143 s., ISBN 978-80-7367-383-3

Tíživou situací můžeme charakterizovat jako déle trvající situaci vyostřenou v relativně krátkém čase, kterou již není jedinec schopen sám překonat a vnitřní či vnější zátěž zvládnout pomocí vlastní strategie

⁷⁵ zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Informace o sociálních službách a jejich poskytování lze získat např. na městských, případně obecních nebo krajských úřadech (odbory sociálních věcí), v občanských nebo jiných specializovaných poradnách anebo přímo u poskytovatelů sociálních služeb.

7.2 Sociální služby poskytované obětem domácího násilí podle zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách

Sociální služby mohou být poskytovány formou terénní, ambulantní nebo pobytovou, přičemž tyto formy jsou i u jednotlivých druhů služeb kombinovány tak, aby byly maximálně efektivní. Pobytovou službou se rozumí služby, které jsou spojené s ubytováním uživatele v zařízení sociálních služeb, za ambulantní službou uživatel dochází do zařízení sociálních služeb a terénní služba je poskytována tam, kde člověk žije – v jeho přirozeném sociálním prostředí.

Pro poskytování pobytových a ambulantních služeb jsou zřizována zařízení sociálních služeb různého charakteru počínaje domovem pro seniory přes denní centra či stacionáře a konče noclehárnou.

Za základní činnost při poskytování sociálních služeb jsou (mimo jiné) pomoc poskytnutí ubytování nebo pomoc při zajištění bydlení, pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, poradenství, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů.

Sociální služby se dělí na:

- služby sociální péče
- sociálního poradenství
- služby sociální prevence

Služby sociální péče jsou služby, jejichž cílem je zabezpečovat základní životní potřeby lidí, které nemohou být zajištěny bez péče jiného člověka (např. osobní asistence, pečovatelská služba, podpora samostatného bydlení, denní a týdenní stacionáře, domovy pro seniory).

Sociální poradenství poskytuje osobám v nepříznivé sociální situaci potřebné informace přispívající k řešení jejich situace. *Základní sociální poradenství* je součástí všech druhů sociálních služeb. *Odborné sociální poradenství zahrnuje* občanské

poradny, manželské a rodinné poradny, sociální práci s osobami společensky nepřizpůsobenými, poradny pro oběti trestných činů a domácího násilí, sociálně právní poradenství pro osoby se zdravotním postižením a seniory. Služba obsahuje poradenství, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů.

Specializované poradenství v oblasti péče o rodinu zahrnuje zejména manželské a předmanželské poradenství. Dále se jedná o občanské poradny a krizová centra. Z mého průzkumu vyplynulo, že obětem domácího násilí se jako cílovou skupinou zabývá malé procento těchto poraden. Většinou poskytují obětem základní informace a odkazují je na organizace, které se explicitně zabývají oběťmi domácího násilí.

Služby sociální prevence slouží k předcházení a zabraňování sociálnímu vyloučení lidí ohrožených sociálně negativními jevy (např. krizová pomoc, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež nebo terénní programy).

Vybrané sociální služby poskytované obětem domácího násilí:

Azylové domy

Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Služba obsahuje poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování nebo pomoc při zajištění bydlení, pomoc při prosazování práv a zájmů, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti.

Telefonická krizová intervence

Telefonická krizová intervence je soubor metod a technik krizové práce s klientem v situaci, kterou osobně prožívá jako zátěžovou, nepříznivou a ohrožující, založených na jednorázovém nebo opakovaném telefonickém kontaktu tohoto klienta s pracovištěm telefonické krizové intervence.

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi jsou ambulantní služby poskytované rodině s dítětem, u kterého existují rizika ohrožení jeho vývoje nebo je vývoj ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobě obtížné sociální situace, kterou rodiče

nedokážou sami bez pomoci překonat. Služba obsahuje vzdělávací, aktivizační výchovné činnosti zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů. Služba se poskytuje bezúplatně.

Krizová pomoc

Krizová pomoc je ambulantní nebo pobytová služba na přechodnou dobu poskytovaná osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života, kdy přechodně nemohou řešit svojí nepříznivou situaci vlastními silami. Služba obsahuje poskytnutí ubytování, poskytnutí stravy (nebo pomoc při zajištění stravy), terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů.

Specifickým prvkem v pomoci obětem domácího násilí je § 60 zákona s názvem krizová pomoc a zejména pak § 60a s názvem intervenční centra. Tímto ustanovením je řešena činnost intervenčních center pro oběti domácího násilí v domácnostech, ze kterých byli vykázáni násilníci.

Intervenční centra

V intervenčních centrech je na základě vykázání ze společného obydlí nabídnuta pomoc osobám ohroženým násilným chováním vykázané osoby nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázání. Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta rovněž na základě žádosti osoby ohrožené násilným chováním jiné osoby obývající s ní společné obydlí nebo i bez takového podnětu, a to bezodkladně poté, co se intervenční centrum o ohrožení osoby násilným chováním dozví. Sociální služby v intervenčním centru jsou poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové.

Sociální služby poskytované bez úhrady nákladů jsou: sociální poradenství, raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, krizová pomoc, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením (platí pro ambulantní, popřípadě terénní služby), terénní programy, sociální rehabilitace (s drobnou výjimkou), sociální služby v kontaktních centrech a nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež, služby sociálně terapeutických dílen (s drobnou výjimkou)⁷⁶

⁷⁶ Zákon č.108/2006 Sb., O sociálních službách

Komplexní služby pro oběti domácího násilí

Účinná pomoc pro oběti domácího násilí by měla zahrnovat komplexní systém sociálních služeb. Podle Psychosociálního centra Acorus, o.s., by systém měl zahrnovat následující sociální služby a činnosti:

Přímá práce s obětí domácího násilí by měla zahrnovat víceúrovňové sociální služby – od anonymního poradenství po dlouhodobou individuálně zaměřenou práci s ní.

Sociální služby

- **Telefonická krizová linka**

Jedná se o nepřetržitou službu na telefonu, kde je oběti v případě potřeby poskytnuta krizová intervence nebo jsou oběti sděleny informace o možných formách pomoci.

- **Internetové poradenství**

Internetové poradenství je založeno na poskytování rad a informací prostřednictvím e-mailu nebo webových stránek. Tato forma pomoci je často využívána i okolím oběti – rodinou, přáteli.

- **Krizová pomoc, krizová lůžka**

V tomto případě se oběti poskytuje neodkladná pomoc v akutní krizové sociální situaci. Pokud je to možné i možnost krátkodobě využít krizová lůžka.

- **Kontaktní sociální práce v terénu**

S obětí se pracuje v místech, kam se obracejí o pomoc např. policie, sociálně právní ochrana dětí apod..

- **Ambulantní pomoc**

Je určena obětem, které potřebují specifickou odbornou pomoc, ale zůstávají bydlet společně s agresorem nebo mají společné bydlení.

- **Pobytový program v azylových domech**

V azylových domech, kde je obětem zajištěno na určitou dobu bezpečné bydlení, se s obětí a jejími dětmi dlouhodobě intenzivně pracuje.

- **Následná pomoc**

Tato služba navazuje na pobytový program a je určena těm, kteří již z azylového domu odešli, ale nadále potřebují odbornou pomoc.

Poskytované činnosti prostřednictvím sociálních služeb:

- **Sociální poradenství**

Sociálním poradenstvím rozumíme poskytování informací o způsobech řešení a zvládnání obtížné sociální situace, právech, povinnostech a nárocích vyplývajících ze systému sociálního zabezpečení.

- **Právní poradenství**

Poradenství zahrnuje poskytování právních rad o řešení situace, zpracování materiálů k soudu, právní zastupování apod..

- **Psychologická pomoc a psychoterapie**

Pomoc obsahuje aktivity k odstranění psychických následků, které zanechalo prožité trauma z domácího násilí na oběti.

- **Pedagogická pomoc**

Je zaměřena na děti obětí s cílem zbavit je úzkostí a strachu ze stresových zážitků a rozvíjet jejich osobnost. Součástí je posilování rodičovských kompetencí.

- **Socioterapeutická pomoc**

Tato pomoc si klade za úkol příznivě ovlivnit sociální situaci a vede k sociální rehabilitaci a integraci oběti domácího násilí do společnosti. S obětí je zpracováván individuální plán, jeho vyhodnocování, modifikace a stanovení vhodných postupů řešení.

- **Podpůrné programy**

Jedná se o doplňkové aktivity preventivního charakteru. Jejich cílem je zapojit děti do plnohodnotného života a posílit jejich sebevědomí. Zahrnují např. klubové, volnočasové a kulturní aktivity.

Nepřímá práce ve sféře domácího násilí zahrnuje osvětovou činnost zaměřenou na veřejnou i laickou veřejnost. Jedná se o publikační činnost, lobbying, vzdělávání odborných pracovníků, kteří se ve své činnosti s problematikou domácího násilí setkávají. Dále zahrnují propagační kampaně, které jsou směřovány na celou společnost.⁷⁷

⁷⁷ BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H., Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí... 1. vyd. Praha, Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, 53-58 s. ISBN 80-86878-50-3

8. Poskytovatelé sociálních služeb

- **Obce a kraje** dbají na vytváření vhodných podmínek pro rozvoj sociálních služeb, zejména zjišťováním skutečných potřeb lidí a zdrojů k jejich uspokojení; kromě toho sami zřizují organizace poskytující sociální služby.
- **Neziskové organizace a fyzické osoby**, které nabízejí široké spektrum služeb, jsou rovněž významnými poskytovateli sociálních služeb.
- **Stát, který tyto sociální služby zajišťuje prostřednictvím Ministerstva práce a sociálních věcí.**

8.1 Sociální služby poskytované státem

Finanční a materiální pomoc

Stát poskytuje občanům finanční a materiální pomoc se zřetelem na jejich sociální potřebnost, přičemž sociálně potřební jsou ti občané, jejichž příjem nedosahuje životního minima.

Dávky sociální péče se poskytují po splnění podmínek stanovených zákonem číslo 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti. Dávku lze přiznat tehdy, pokud žadatel vyčerpal všechny možnosti obživy – zvýšit si příjem prací či výdělečnou činností.⁷⁸

Často se stává, že oběť musí narychlo opustit i s dětmi svůj domov a ocitá se bez finančních i materiálních prostředků. Vzhledem k tomu, že při posuzování sociální potřebnosti se započítávají příjmy všech členů domácnosti, přesahuje společný příjem výši životního minima. Aby oběť mohla uplatnit nárok na dávky státní sociální podpory musí po dobu 3 měsíců dokládat manželův příjem. Další její možností je požádat pověřený úřad, příslušný podle místa trvalého bydliště, o poskytnutí jednorázové dávky sociální péče.

Jednorázovými, popř. opakovanými dávkami sociální péče, může oběť překlenout výše zmiňované tříměsíční období a požádat příslušný úřad o vyloučení partnera z okruhu společně posuzovaných osob. Vyhoví-li úřad žádosti, není již nadále přihlíženo k příjmům agresora a ke stanovení hranice sociální potřebnosti jsou vyžadovány výhradně příjmy žadatelky. K vyloučení žadatelčina partnera z okruhu

⁷⁸ zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti

společně posuzovaných osob vyžadují odpovědní pracovníci některých úřadů pravomocný rozsudek soudu, jímž je dítě svěřeno do péče žadatelky. Opatrovnické řízení je ovšem jen výjimečně skončeno do tří měsíců od doby, kdy oběť s dítětem opustila domácnost sdílenou s agresorem, doporučuje se proto trvat na vyloučení násilníka s odvoláním na § 7 odst.7 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.⁷⁹

Peněžité pomoc pro oběti trestné činnosti

Pomoc spočívá v poskytnutí jednorázové peněžité částky k překlenutí zhoršené sociální situace způsobené trestným činem, a to za předpokladu, že náhrada škody způsobená trestnou činností nebyla plně hrazena pachatelem.

Pro oběti domácího násilí je podmínkou pro přiznání peněžité pomoci:

- dání souhlasu s trestním stíháním kromě § 215 a) trestního zákona
- dokumentace o rozsahu zdravotního poškození atd.
- pravomocný rozsudek včetně výroku o výši náhrady škody

Nejsou-li na základě výsledků šetření v přípravném řízení pochybnosti o tom, že trestný čin se stal, je možno žádat o poskytnutí trestné činnosti již v této fázi.⁸⁰

8.1. Centrum sociálních služeb Praha

Příspěvková organizace hlavního města Prahy, je subjektem zastřešujícím řadu odborných pracovišť poskytujících různé typy služeb lidem, kteří se ocitli v tíživé sociální nebo životní situaci. Této široce definované cílové skupině Centrum sociálních služeb nabízí sociální, terapeutické a zdravotnické služby, psychologické i právní poradenství, přechodné ubytování nebo základní informační servis.⁸¹

Těžiště provozu Centra sociálních služeb tvoří následující pracoviště:

Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy.

Poskytují odbornou poradenskou pomoc v náročných životních situacích, do nichž se může dostat každý díky nečekaným změnám a zvýšeným nárokům života.

Principy práce:

- bezplatnost

⁷⁹ BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H.,: Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí., 1. vyd., Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, 70-71 s. ISBN 80-86878-50-3

⁸⁰ VOŇKOVÁ, J., Vaše právo! 5. vyd. Praha, profEM o.p.s., 2006, 26 s., ISBN 978-80-903626-4-2

⁸¹ <http://www.csspraha.cz/vitejte.html>

- diskrétnost
- nestrannost
- nezávislost

Poskytované služby:

- sociálně právní poradenství
- psychologické poradenství
- konzultace párové, rodinné a individuální
- zprostředkování kontaktů na další odborníky pro otázky týkající se rodinného manželského, partnerského a osobního života (např. právníka, psychiatra, sexuologa)

Podmínky pro poskytnutí služeb:

- služby poradny jsou bezplatné
- návštěvě není zapotřebí doporučení
- anonymita

Kontakt

Kontakt je pracovištěm Centra sociálních služeb Praha. Zabývá se sociálně právním poradenstvím a informační a publikační činností v oblasti sociálních služeb. Každoročně se na KONTAKT obrátí několik tisíc klientů. V roce 2007 se na pracovníky Kontaktu obrátilo 5290 klientů a při osobní návštěvě bylo poskytnuto, telefonicky, dopisem nebo e-mailem více než 10 tisíc rad. Všechny služby Kontaktu jsou bezplatné.

Pracoviště Kontakt jsem oslovila prostřednictvím emailu s dotazem, zda poskytují pomoc obětem domácího násilí. Obdržela jsem následující odpověď:

„Obecné poradenství samozřejmě poskytujeme i osobám, které jsou oběťmi domácího násilí, nebo kteří na domácí násilí ve svém okolí upozorňují, či se s ním dříve setkali. Specializovanou péči obětem domácího násilí poskytuje Intervenční centrum CSSP Praha.“⁸²

⁸² Email ze dne 10.3. 2009

Krizové centrum RIAPS

Cílová skupina:

- lidé, kteří se ocitnou v obtížných životních situacích

Poskytované služby:

- komplexní péče o člověka v obtížných životních situacích, které ohrožují jeho psychické zdraví
- akutní konzultace s psychiatrem nebo psychologem 24 hodin denně
- krátkodobá podpůrná psychoterapie – doprovázení klienta směřující ke stabilizaci jeho stavu
- krátkodobý pobyt na lůžkovém oddělení k překlenutí krizového období

Podmínky pro poskytnutí služby:

- veškerá péče je plně hrazena ze zdravotního pojištění
- při akutních obtížích není potřeba žádné doporučení ani objednání
- pobyt na lůžkovém oddělení indikuje pouze psychiatr RIAPSu v rámci konzultace

Linka důvěry

Poskytuje pomoc klientům volajícím z celé České republiky, napříč celou populací, pomoc v jakékoliv krizové situaci: psychické, mentální či tělesné onemocnění znásilnění či pohlavní zneužití, domácí či jiné násilí, závislosti, sexuální a také gynekologická problematika, vztahové problémy, sebevražedné myšlenky či pokusy, úmrtí blízké osoby, bytová či finanční tíseň a nezaměstnanost, osamělost či ztráta smyslu života a duchovní otázky, výchova dětí či péče o seniory, nemocné a postižené blízké osoby.

„Na Linku důvěry se obracejí rovněž oběti domácího násilí. Problematika domácího násilí tvoří zhruba 3% hovorů – 90% ženy, senioři 10%, handicapovaní 10%.“⁸³

Poskytované služby

- telefonický kontakt za účelem rozhovoru o akutních problémech neodkladného nebo naléhavého charakteru s dospělými, dospívajícími a dětmi

⁸³ Email ze dne 4.3. 2009

- v případě potřeby doprovází své klienty i opakovaně, anebo jim poskytuje potřebné informace

Formy poskytovaných služeb:

- podpora
- základní poradenství
- motivace k osobnímu kontaktu (intervenční centrum)
- krizová intervence

Podmínky pro poskytnutí služby:

- hovor za hovorné v běžných telefonních tarifech
- právo na anonymní kontakt
- bezbariérový kontakt = stačí vytočit telefonní číslo

Ubytovna pro muže bez přístřeší

Cílová skupina:

- muži, kteří ztratili svůj domov nebo ho z vážného důvodu nemohou užívat
- muži, kteří se ocitli v tíživé sociální situaci bez možnosti jiného ubytování
- „v případě krizové situace poskytujeme ubytování i mužům ohroženým domácím násilím“⁸⁴

Poskytované služby:

- ubytování pro muže bez přístřeší v cenách od 50 Kč /noc
- odborné sociální a právní poradenství
- kontakty na specializovaná sociální zařízení a odborná pracoviště

Triangl specializovaná poradna pro děti, mládež a rodinu

Cílové skupiny:

Děti předškolního, mladšího a staršího školního věku, které mají:

- emoční obtíže (úzkosti, strach, nepřiměřený smutek - depresivní ladění)
- potíže v chování (agresivita, problémy v kolektivu vrstevníků, krádeže)
- potíže ve škole (porucha pozornosti, specifické poruchy učení)
- právě prožívají obtížné životní období a potřebují podporu a terapeutickou péči (rozvod rodičů, úmrtí blízké osoby, domácí násilí, týrání či zneužívání)

⁸⁴ Email ze dne 5.3. 2009

Dospělí, kteří:

- hledají pomoc a podporu v otázkách výchovy dětí (náhlá změna chování dítěte, rizikové chování dítěte - experiment. s drogou, krádeže, absence ve škole)
- chtějí řešit problematiku rozvodu a porozvodové péče s ohledem na děti (minimalizovat negativní dopad)
- se nalézají v obtížné životní situaci, která ovlivňuje jejich rodičovskou funkci

Rodiny, které:

- procházejí obtížným obdobím, které ovlivňuje fungování rodiny
- řeší potíže jednoho z členů rodiny, které ovlivňují ostatní
- potřebují podporu, poradenskou či terapeutickou pomoc

Poskytované služby:

- psychoterapie (individuální, rodinná, skupinová)
- poradenství (individuální, rodinné)
- anonymní poradenství, telefonické konzultace

Podmínky pro poskytnutí péče

- služby odd. Triangl jsou bezplatné
- k návštěvě nepotřebujete doporučení
- chcete-li, můžete vystupovat anonymně⁸⁵

Intervenční centrum

Intervenční centrum bylo zřízeno zákonem č. 135/2006 Sb., lépe řečeno jím novelizovaným zákonem č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, kterým pověřilo krajské úřady ke zřízení a spravování intervenčních center.

Tento zákon přinesl i nový způsob řešení domácího násilí, který zakotvil nové oprávnění Policie ČR v podobě institutu vykázaní. Od 1. ledna 2007 je policie oprávněna, zjistí-li, že se v daném případě jedná o domácí násilí, násilnou osobu ze společného obydlí vykázat. Vykázání je preventivním opatřením směřujícím k ochraně

⁸⁵ <http://www.csspraha.cz/>

ohrožených osob. Je ukládáno bez ohledu na případnou trestněprávní kvalifikaci jednání násilné osoby. Jinými slovy řečeno policie násilnou osobu vykáže vždy tehdy, zjistí-li, že se v dané věci jedná o případ domácího násilí.

V případě policejního vykázání či zákazu vstupu do společného obydlí předá Policie ČR rozhodnutí o vykázání do 48 hodin Intervenčnímu centru. Pracovníci Intervenčního centra na základě tohoto rozhodnutí nejpozději do 48 hodin kontaktují ohroženou osobu a nabídnou jí své služby.

Intervenční centrum Praha

Cílové skupiny:

- osoby ohrožené domácím násilím
- osoby, u kterých policie rozhodla o vykázání násilné osoby ze společného obydlí

Poskytované služby:

- odborná podpora a pomoc
- první kontakt s ohroženou osobou po policejním vykázání
- osobní i telefonické konzultace k domácímu násilí
- podpora při jednání s policií, sociálním odborem a dalšími institucemi
- sociálně právní poradenství
- pomoc při vypracování písemných žádostí a podání
- pomoc při sepsání návrhu k soudu na vydání předběžného opatření prodloužení doby policejního vykázání
- zprostředkování návazné psychologické pomoci a dalších
- možnost účasti v podpůrné terapeutické skupině s cílem zvýšit své sebevědomí

Intervenční centrum v Praze koordinuje 4 interdisciplinární týmy, složené ze zástupců policie, orgánů sociálně právní ochrany dětí, přestupkových oddělení, městské policie, justice a neziskových organizací. Výměnou informací a užší spoluprací s organizacemi usiluje o zlepšení ochrany před domácím násilím v regionu Praha.

Za cíl práce považuje podporu ohrožené osoby při řešení problematické vztahové, partnerské nebo rodinné situace, která je provázená domácím násilím při návratu do života bez strachu a násilí.

Statistika Intervenčního centra Praha pro období od 1.1 – 23.8. 2008

Celkem bylo zaznamenáno 39 případů vykázaní. IC Praha poskytlo klientům přímo z ulice (bez vykázaní) dalších asi 800 konzultací k domácímu násilí.

Pohlaví: z 39 případů: oběti - 37 x ženy + 2x páry - rodiče, které napadli jejich synové.

Věk: převažuje kategorie žen 31 - 40 let (26), silně jsou zastoupeny ženy nad 50 let, proto věkový průměr je u ohrožených osob 43 let, u násilných 41 let.

Přítomnost dětí: 33 nezletilých

Délka trvání násilí: 1 měsíc-28 let (u 1 případu bez vykázaní 60 let!!).

Vztah mezi obětí a násilnou osobou: 23x manželé, 10x druh a družka, syn versus rodiče:3x, 2x rozvedení manželé, 1x vnučka proti babičce.

Varovný případ: 10 let trvající násilí u muže alkoholika, svědky násilností jsou synové 14 a 15 let. Žena - oběť - nejdříve hovořila o rozvodu, měla zájem o pomoc při sepsání PO, za 2 dny se omluvila slovy, že si to rozmyslela kvůli synům, protože jsou na jeho straně.⁸⁶

Statistika:

- počtu vykázaných osob v Praze v roce 2007 a v roce 2008
- počtu poskytnutých konzultací, které poskytlo intervenční centrum v Praze v roce 2007 a v roce 2008⁸⁷

rok	počet konzultací	porovnání
2007	1320	
2008	1670	+ 140

rok	počet vykázaní	porovnání
2007	59 osob	
2008	34 osob	-25 osob

Z uvedené tabulky vyplývá, že zatím co počet vykázaných osob v roce 2008 klesl o 25 osob, tak počet poskytnutých konzultací se zvýšil o 140 hovorů.

⁸⁶ <http://magistrat.praha-mesto.cz/Urad/Informace/>

⁸⁷ http://www.jirijanecek.cz/?c_id=658

8.3 Neziskové organizace a pomoc obětem domácího násilí

Neziskové organizace upozorňují na problematiku domácího násilí již několik desetiletí a byly to právě ony, kdo stál u zrodu prvních účinných opatření proti tomuto nežádoucímu společenskému jevu.

V současné době poskytují komplexní služby pro oběti domácího násilí a tvoří velmi důležitý typ služby v oblasti prevence domácího násilí. Organizace nabízející specializované služby pro oběti domácího násilí jsou proto hlavním místem, kam mohou ostatní instituce (zdravotníci, Policie ČR) odesílat oběti pro odborné a také komplexní poradenství a pomoc. Je nezbytné, aby takové organizace byly dostupné ve všech regionech země.

V souladu se zadáním své práce zaměřím svoji pozornost na neziskové organizace v Praze. Pracuje zde několik specializovaných center (zpravidla neziskových organizací), kam se mohou oběti domácího násilí obrátit o pomoc.

Mezi nejvýznamnější organizace, které poskytují pomoc a podporu obětem domácího násilí patří:

1. Bílý kruh bezpečí

Jako první z těchto organizací uvedu Bílý kruh bezpečí, který vznikl v září 1991. V současné době je nejrozsáhlejší neziskovou organizací, která poskytuje sociální služby obětem domácího násilí. Má svoje pobočky v Brně, Liberci, Olomouci, Ostravě, Pardubicích a Plzni. V roce 2008 mělo sdružení 10 pracovišť, z toho nonstop telefonickou linku DONA pro pomoc lidem ohroženým domácím násilím, a evidovalo více než 32.500 kontaktů s občany, kteří u této organizace hledali pomoc.

Hlavním předmětem jeho činnosti je pomoc obětem a svědkům trestných činů, která je pro občany dostupná prostřednictvím výše uvedených pracovišť DONA centrum, DONA linka a Centrála organizace.

DONA linka ((02/ 5151 1313) funguje v nepřetržitém provozu a v celostátním měřítku. Jedná se o krizovou linkou pomoci obětem domácího násilí. Krizová linka pro pomoc obětem domácího násilí je první službou tohoto druhu fungující na území ČR. Těžiště práce Linky spočívá v poskytování pomoci obětem domácího násilí, jeho svědkům, ale též příbuzným a známým obětí. DONA linka též nabízí informace pomáhající odborníkům, kteří se v rámci výkonu své profese dostávají do živého

kontaktu s oběťmi domácího násilí. Konzultanti Linky poskytují okamžitou odbornou psychologickou, právní, organizační a morální podporu obětem domácího násilí, umožňují jim zorientovat se v systému sítě státních i nestátních zařízení.⁸⁸

Na DONA linku se obracejí také osoby starší 60 let přímo ohrožené domácím násilím (celkem se tento věk podařilo identifikovat u 545 osob, z toho bylo 29 mužů, 516 žen. S problematikou domácího násilí vůči zdravotně postiženým osobám se na DONA linku obrátila 4 % volajících.

Pomoc je dosažitelná obětem i svědkům všech druhů trestných činů bez ohledu na jejich věk, pohlaví, národnost i státní příslušnost. Každý druhý klient BKB je obětí násilí páchaného blízkou osobou. Z tohoto důvodu sdružení od roku 1994 uskutečňuje projekty zaměřené na problematiku domácího násilí.

BKB pořádá přednášky pro širokou a odbornou veřejnost, výcviky a semináře. Také vydává množství letáků, brožur, manuálů a jiných tiskovin, spolupracuje s médii, se státními i nevládními organizacemi. BKB podal řadu podnětů k zákonodárným iniciativám, které například rozšířily katalog práv poškozených v trestním řízení. Jedním z nejvýznamnějších návrhů BKB je zákon č. 135/2006 Sb.

Na podnět Bílého kruhu bezpečí a Philip Morris ČR a.s. byla založena na půdě Poslanecké sněmovny Aliance proti domácímu násilí. Jejím hlavním úkolem bylo připravit a prosadit systémové změny v oblasti řešení případů domácího násilí. V roce 2004 vznikla při Alianci proti domácímu násilí expertní skupina, která zpracovala návrh nového zákona o ochraně před domácím násilím.

V letech 2005-2007 realizoval BKB projekt **HRÁZ – Pomoc obětem domácího násilí a zvláště zranitelným obětem násilných trestných činů**. Cílem projektu bylo omezení výskytu domácího násilí prostřednictvím cílené pomoci osobám ohroženým domácím násilím i jejich dětem (individuální prevence) a vytvoření podkladů pro koncepční a systémové změny nové praxe, kterou zákon upravuje (generální prevence).⁸⁹

Poradenství Bílého kruhu bezpečí je bezplatné, diskrétní, nestranné a nezávislé. Poskytovaná pomoc je kombinovaná, má charakter konzultace s dvojicí poradců (právníkem a psychologem) a je klientovi dostupná opakovaně, pokud si to jeho

⁸⁸<http://bkb.juristic.cz/>

⁸⁹ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I., Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. vyd.. Praha: proFem o.p.s., 2008, 172 s. ISBN 978-80-903626-7-3

individuální situace a reakce na trestný čin vyžaduje. Nadstandardní pomoci jsou například doprovody k soudu.

2. **KOORDONA - koalice organizací proti domácímu násilí**

V rámci kampaně proti domácímu násilí vytvořily neziskové organizace sdružení Koordona.⁹⁰ Tyto neziskové organizace se v rámci své činnosti zabývají problematikou domácího násilí, násilí na ženách a právy žen, a to buď formou přímé pomoci obětem, či realizací osvětových kampaní, vzděláváním odborné i laické veřejnosti a prosazováním systémových změn v této oblasti. Mezi nejvýznamnější akce patřil seminář pro odbornou veřejnost nazvaný „Syndrom odcizeného rodiče“, který byl zaměřen na děti žijící v rodinách s domácím násilím.

Organizace sdružené v Koordoně vyvíjejí řadu aktivit ve vzájemné spolupráci nebo samostatně. V oblasti přímé pomoci obětem domácího násilí se jedná o právní a sociální poradenství, psychologické, azylové ubytování, doprovázení na úřady jiné služby.

Mezi organizace sdružené v Koordoně se sídlem v Praze patří:

- proFem o. p. s. - konzultační středisko pro ženské projekty
- ROSA o.s. - informační a poradenské centrum pro ženy - oběti domácího násilí
- Psychosociální centrum Acorus - centrum pro pomoc obětem domácího násilí
- Česká katolická charita - projekt Magdala
- Charita Česká republika
- Amnesty International Česká republika

3. **proFem o.p.s., konzultační středisko pro ženské projekty**

ProFem o.p.s. se zaměřuje na společenské oblasti, v nichž dochází k porušování lidských práv žen, především na násilí na ženách, ale také na nerovnost a diskriminaci žen v ekonomické oblasti a jinde. Pořádá k tomuto tématu veřejné akce, konference, semináře, lobbuje a podporuje vznik společných vazeb, publikuje vlastní informační materiály i zahraniční tituly. Navazuje také kontakty se zahraničními organizacemi, účastní se mezinárodních projektů, konferencí a seminářů a spolupracuje v rámci

⁸³proFem o. p. s. - konzultační středisko pro ženské projekty, ROSA - informační a poradenské centrum pro ženy - oběti domácího násilí, Psychosociální centrum Acorus - centrum pro pomoc obětem domácího násilí, Česká katolická charita - projekt Magdala, o.s. Magdalenium, ADRA, Hradec Králové - Pyramida pomoci a rozvoje, Most k životu, Občanská poradna Nymburk, Slezská diakonie - Poradna ELPIS

mezinárodních sítí. Cílem proFem je přispět k osobnímu, sociálnímu a politickému posílení postavení žen ve společnosti.⁹¹

Každý rok organizace vydává právní příručku *Vaše právo*, která obsahuje aktuální právní pomoc s problematikou domácího násilí. V roce 2008 uvedla do prodeje aktualizované druhé vydání publikace *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, která je určená odborné i zainteresované veřejnosti. Aktualizované vydání mapuje současný právní stav v České republice včetně legislativních kroků posledních tří let.⁹²

Přínosem pro pomáhající organizace i profesionály bylo uspořádání mezinárodního kongresu „PráveM proti domácímu násilí“ v lednu 2007 v Praze v rámci programu EU DAPHNE II. Cílem proFem o.p.s. jako pořádatelky organizace bylo za aktivní spolupráce organizací z dalších šesti partnerských zemí na mezinárodní úrovni otevřít a diskutovat problém aplikace práva pro oblast domácího násilí, a to z hlediska konkrétních dopadů na všechny zúčastněné. CentreM pozornosti byly zejména takové problémy, které způsobuje jeho nedostatečná aplikace, důraz byl ale pochopitelně kladen i na pozitivní efekty v případech, kdy jsou právní nástroje aplikovány náležitě.

V současné době realizuje proFem následující projekty: AdvoCats, který byl původně roční právnícký trénink. Dlouhodobým cílem projektu je založení právního poradenského centra pro ženy, které se setkaly s porušováním svých lidských práv.

V rámci projektu AdvoCats je provozována bezplatná linka právní pomoci pro ženy - oběti domácího násilí, která je v provozu vždy v úterý od 9:00 do 12:00 h. Rovněž ve středu od 17:30 do 20:30 na tel. čísle: 224 910 744 jsou nabízeny počítačové kurzy pro ženy, aby se zvýšila jejich šance na trhu práce.

ProFem o.p.s. se již od roku 1993 zaměřuje na poskytování poradenských služeb a konzultací. Právní poradenství je poskytováno ženám, které při řešení své obtížné životní situace, která je vyvolaná domácím násilím, potřebují bezprostřední právní podporu a doprovod k soudu.

Konkrétní cíle proFem o.p.s.:

- vydávat poradenské a informační publikace pro ženy v oblastech, ve kterých jsou stále ještě diskriminovány

⁹¹ EU PROGRAM DAPHNE II (2004-2008) - Prevence a potírání násilí vůči dětem, mládeži a ženám a ochrana obětí a ohrožených skupin

⁹² VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I., *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vyd., Praha: proFem o.p.s., 2008, ISBN 978-80-903626-7-3

- za stejným účelem pořádat konference, workshopy a školení
- realizovat přímé poradenství a podporu žen - obětí diskriminace a násilí
- upozorňovat společnost na problematické oblasti, ve kterých jsou ženy diskriminovány a dokonce ohrožovány, a to formou veřejných prohlášení politického lobbingu u zákonodárných institucí a politického zastoupení
- za stejným účelem pracovat i s veřejnými médii
- aktivně spolupracovat s jinými (nejen) ženskými iniciativami a organizacemi z Čech a ze zahraničí na těchto problémech⁹³

4. ROSA - informační a poradenské centrum pro ženy - oběti domácího násilí

Občanské sdružení ROSA původně vzniklo jako nadace v roce 1993. Poskytuje komplexní psychosociální pomoc ženám – obětem domácího násilí a jejich dětem.

V oblasti poradenství poskytuje :

Jak jednorázové, tak dlouhodobé psychosociální, sociálně právní a sociálně terapeutické poradenství. Toto poradenství je : bezplatné, konzultace jsou hodinové, stranící obětem, mlčenlivostí a řídí se etickým kodexem. Pomoc je vedena tak, aby oběť sama rozhodovala o svém životě, našla sebedůvěru a pracovnice centra jí byly oporou.

Poradenství se poskytuje za účasti socioterapeutky, psychologičky a sociální pracovnice. V naléhavých případech zajišťují pomoc právničky, psychiatričky a dětské psychologičky. Ke konzultacím je třeba se telefonicky objednat. Bez objednání není nikdo přijat a to z toho důvodu, že násilní napadají nejen oběť. Pokud se žena rozhodne a od násilníka odejde, agresori často viní z odchodu pracovnice organizace a napadají je. Před sídlem organizace ROSY musela již několikrát zasahovat Policie ČR.

Pro okamžitou pomoc je k dispozici krizová telefonní SOS linka - 602 246 102, na kterou oběti mohou zavolat. Na rozdíl od jiných pomáhajících organizací tato linka poskytuje služby internetového poradenství k problematice domácího násilí na emailové adrese: poradna@rosa-os.cz. Odpověď na dotazy tazatel obdrží do 24 hodin (mimo svátky, víkendy).⁹⁴

⁹³ Tamtéž www...

⁹⁴ Občanské sdružení ROSA, Leták: Pomoc ženám – obětem domácího násilí

Cílové skupiny:

- oběti domácího násilí
- příbuzní a známí obětí domácího násilí
- odborná veřejnost
- pracovníci neziskových organizací
- pracovníci státních institucí

Azylové ubytování s utajenou adresou

Organizace poskytuje azylové ubytování s utajenou adresou. Azylové ubytování je určeno ženám – obětem domácího násilí a jejich dětem ohroženým na životě násilným partnerem. Vzhledem k utajenému pobytu obětí trestné činnosti není zpřístupněna adresa utajovaného ubytování. Kontaktní adresa je adresa organizace. Z důvodu utajení azylový dům nemá krizová lůžka. Jako následnou péči ROSA provozuje i dva byty s utajenou adresou.⁹⁵

Práce s obětí v azylovém domě:

- ubytování
- umožnění přípravy teplé stravy
- sociálně terapeutické, sociálně právní, psychologické konzultace
- terénní služby
- skupinová práce se ženami

V případě zájmu a možností:

- konzultace dětské psycholožky
- konzultace právničky
- herní terapie pro děti

V azylovém domě pracuje tým socioterapeutek, psycholožka. Ženám je vypracován individuální a bezpečnostní plán. Z bezpečnostních důvodů nejsou přijímány ženy závislé na drogách a alkoholu, psychiatricky nemocné a agresivní. Pobyt je poskytován na dobu 3-12 měsíců. Za ubytování ženy platí denně dle prováděcí vyhlášky k zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Komplexní socioterapeutická a psychosociální péče je poskytována bezplatně.⁹⁶

⁹⁵ Supervize VAVROŇOVÁ, M., Cesta z násilí, Občanské sdružení ROSA: Vídeň 2004, 3s.

⁹⁶ Občanské sdružení ROSA, Leták: Azylový dům není jen střecha nad hlavou

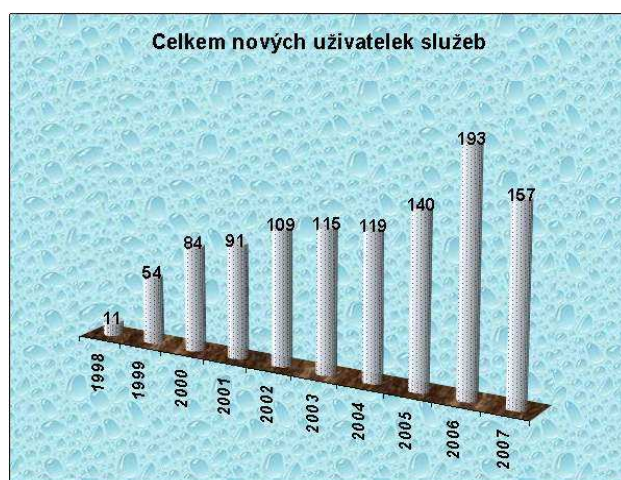
Prevence domácího násilí

Vedle přímé pomoci ženám a jejich dětem se organizace zaměřuje i na prevenci domácího násilí. Organizuje přednášky, semináře a konference a to jak pro odbornou, tak i širší veřejnost. Neodmyslitelnou součástí jejich aktivit je vydávání informačních letáků a publikací. Za ojedinělou publikaci můžeme považovat dílo „To si dovolit nesmíš“ zaměřené na násilí mezi teenagery. Publikace je zdarma distribuovaná na pražské střední školy. Pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případě domácího násilí vyšla publikace „Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci“ a manuál „Cesta z násilí“, jehož cílem je poskytnout především praktické odpovědi na otázky při zakládání a provozování specializovaného azylového domu pro ženy, avšak nabízí teoretickou část zabývající se problematikou násilí na ženách. Na vytvoření manuálu se podílely odbornice z osmi zemí.

5. ACORUS, občanské sdružení

V roce 2008 oslavilo ACORUS o.s., desetileté výročí otevření Psychosociálního centra Acorus, které poskytuje pomoc osobám ohroženým domácím násilím prostřednictvím sociálních služeb azylového domu, krizové pomoci a odborného sociálního poradenství. Provoz Acorusu byl zahájen v září 1998, kdy nastoupily první ženy a jejich děti na pobyt do azylového domu.

Následující graf znázorňuje počet osob, které v uplynulých letech vyhledaly pomoc Psychosociálního centra Acorus.

Na zobrazeném grafu je zajímavé, že od roku 1998 postupně narůstal počet klientů, kteří se na organizaci obraceli o pomoc, a to až do roku 2006. V roce 2007 nastal silný pokles těchto klientů. Obrátila jsem se na organizaci s dotazem, zda znají příčiny této situace. Od o.s. Acorus jsem dostala následující vysvětlení: „V září roku 2005 začal projekt „Terénní sociální práce“, který vrcholil právě v roce 2006. Tím se také zvýšil počet nových uživatelů služeb. V roce 2007 tento projekt končil. Naše služby využívají i senioři a lidé s handicapem.“⁹⁷

Odborné sociální poradenství

- na konzultaci je nutné se předem objednat na telefonním čísle 283 892 772 (non stop linka),
- v pondělí a ve čtvrtek lze přijít bez objednání.

Sociálně terapeutické činnosti

- sociálně právní poradenství se sociální pracovníci,
- individuální konzultace s psychologkou nebo terapeutkou,
- skupinové terapeutické sezení,
- pedagogické poradenství
- předávání informací o právech, povinnostech a oprávněných zájmech osob ohrožených domácím násilím
- hledání společných možností řešení nepříznivé sociální situace
- doprovod uživatelů/ek služby na jednání (např. k soudu, na úřady apod.)
- eventuálně právní poradenství, v případech složitějších kauz zastupování u soudu
- pomoc s vyřizováním běžných záležitostí (např. s úředními listinami korespondencí, při shánění bydlení, zaměstnání, umístění dětí do školy apod.)

Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím

- zprostředkování navazujících služeb (např. psychiatrických, právních apod.).

V rámci terénní práce je tato služba poskytována :

- v místech, kde ohrožená osoba poprvé zveřejnila domácí násilí (např. na úřadě, v zaměstnání, na úřadě, u sousedů apod.)

⁹⁷ Email ze dne 16.3. 2009

- v zařízení, kde je ohrožená osoba dočasně umístěna (ve zdravotnickém zařízení, jiném sociálním zařízení apod.)
- na úřadě m.č. Praha 9
- v azylovém domě Acorusu

E-mailové poradenství:

- je poskytováno anonymně osobám, které jsou ohroženy domácím násilím nebo osobám jim blízkým, které hledají pro ně pomoc. e-mail: info@acorus.cz

Krizová pomoc

Uživatelkami služby „krizová pomoc“ jsou ženy nebo ženy s dětmi, které jsou aktuálně ohrožené domácím násilím a ocitly se v situaci, kdy se z důvodu ohrožení nebo akutního krizového psychického stavu nemohou dočasně vrátit do bytu nebo domu, kde dosud bydlely.

- služba je poskytována nepřetržitě po celý rok 24 hodin denně ve formě krizových lůžek (v případě akutní potřeby je možné přijmout napadenou ženu i v noci)
- z důvodu zajištění větší bezpečnosti žen ohrožených domácím násilím není adresa azylového domu běžně zveřejňována
- azylový dům je umístěn v oploceném uzamčeném areálu, který je vybaven bezpečnostním kamerovým systémem
- v případě ohrožení pracovníci a pracovnice azylového domu úzce spolupracují s policií

V zařízení je k dispozici 1 pokoj pro matku s maximálně 3 dětmi.

Základní poskytované činnosti:

Poskytnutí ubytování

- krátkodobý pobyt na krizovém lůžku po dobu maximálně 5 pracovních dní

Sociálně terapeutické činnosti:

- krizová intervence
- krátkodobá podpurná terapie s psychologkou nebo terapeutkou směřující k překonání krizového stavu a dosažení psychické stabilizace

Pomoc při zajištění stravy

Základní sociální poradenství

- poskytování informací o způsobech řešení, zvládnání nebo kompenzace obtížné sociální situace, o právech, povinnostech a nárocích vyplývajících ze systému sociálního zabezpečení, o právních aspektech krizové situace a odborných službách

Pomoc při prosazování práv a oprávněných zájmů

- doprovod na jednání (např. k soudu, na úřady apod.)
- sociálně právní pomoc (vypracování žádosti o rozvod, předběžného opatření na vykázní agresivní osoby, svěření dítěte do péče apod.)
- pomoc s vyřizováním běžných záležitostí (např. s úředními listinami korespondencí, při shánění bydlení, zaměstnání, umístění dětí do školy apod.)

Azylový dům

Uživatelkami služby azylového domu v Psychosociálním centru Acorus jsou ženy nebo ženy s dětmi, které jsou ohrožené domácím násilím.

- služba je poskytována nepřetržitě po celý rok 24 hodin denně
- z důvodu zajištění větší bezpečnosti žen ohrožených domácím násilím není adresa azylového domu běžně zveřejňována
- azylový dům je umístěn v oploceném uzamčeném areálu, který je vybaven bezpečnostním kamerovým systémem
- v případě ohrožení pracovníci a pracovnice azylového domu úzce spolupracují s policií
- v zařízení je k dispozici 8 pokojů pro matky s maximálně 3 dětmi, tzn. max. 24 lůžek, včetně dětských postýlek. Pobyť v azylovém domě po dobu maximálně jednoho roku

V azylovém domě jsou uskutečňovány terapeutické programy pro ženy, trénink rodičovských dovedností, vzdělávací programy, konzultace.⁹⁸

Prevence proti domácímu násilí:

Krom poskytování pomoci obětem domácího násilí občanské sdružení ACORUS realizuje vlastní publikační činnost. Publikace „Domácí násilí: manuál ke kurzům“ je

⁹⁸ <http://www.acorus.cz/>

určena pedagogům odborných škol sociálně právních, pedagogických a zdravotnických, které připravují budoucí pracovníky pomáhajících profesí, u nichž je předpoklad, že se budou ve své praxi setkávat s protagonisty domácího násilí. Další publikace „Průvodce trestním řízením pro oběti domácího násilí : příručka pro laickou veřejnost“ podává laické veřejnosti z řad osob ohrožených domácím násilím praktické informace, jak účinně čelit domácímu násilí. Seznamuje ohrožené osoby s průběhem trestního přestupkového řízení a přispívá k jejich větší informovanosti o svých právech při jednání s příslušníky policie, u soudu apod..

6. Česká katolická charita - projekt Magdala

Projekt MAGDALA je síťový projekt, jehož prostřednictvím je zajištěna krizová a komplexní následná péče obětem:

- obchodu s lidmi
- domácího násilí
- těm, kdo zažili jinou formu násilí (ať už se jedná o ženu a její dítě, dítě bez doprovodu či muže)⁹⁹

Poskytované služby:

- krizová intervence a následná podpora, tedy okamžitá přímá pomoc – klidné a bezpečné prostředí, tekutiny, jídlo, ošacení, prvotní zdravotní a sociální pomoc
- chráněné ubytování s utajenou adresou
- právní poradenství
- sociální pomoc, poradenství a osobní asistence
- podpora v péči o děti
- psychologická podpora
- lékařská pomoc
- duchovní podpora
- rekvalifikační a sebevzdělávací kurzy
- zprostředkování pomoci při návratu do země původu¹⁰⁰

V rámci projektu Magdala byl v Praze otevřen nový azylový dům Gloria s utajenou adresou. Po zaslání emailu na jejich internetovou adresu jsem obdržela následující odpověď: „Vážená studentko, naší cílovou skupinou jsou oběti domácího

⁹⁹ /www.charita-adopce.cz/

¹⁰⁰ <http://cil3.kr-ustecky.cz/soubory/450018/projekt%20magdala%20-%20charita%20E1.ppt>

násilí. Naopak většina našich klientek a jejich děti jsou ti, kdo DN prožili a prožívají. Poskytujeme komplexní služby, tedy stručně řečeno poradenství a pobytové programy. Nejlépe by bylo, kdybyste se k nám přišla podívat osobně. Zdraví J.Krp.“.¹⁰¹

Pozvání paní ředitelky Krpálkové jsem ráda přijala. Jak jsem uvedla, azylový dům je součástí síťového projektu Magdala. Azylové domy zahrnuté do tohoto projektu si vzájemně poskytují informace a pomoc. Např. pokud pachatel pronásleduje oběť v místě bydliště, je tato přemístěna po dohodě z Brna do Prahy. Bylo by přínosné, kdyby takto spolupracovali všichni provozovatelé azylových domů. Cílovou skupinou azylového domu Gloria nejsou pouze oběti domácího násilí, ale také rodiny, které se ocitly v nouzi. To v praxi znamená, že jsou zde ubytovány celé rodiny, tedy i muži. Je to jediný azylový dům v Praze tohoto typu, který má bezbariérové přístupy, a tak ho mohou využívat i lidé s fyzickým handicapem. V době, kdy jsem dům navštívila, byly zde umístěny tři ženy (oběti domácího násilí) takto znevýhodněné.

7. Občanské sdružení Élektra

Jedná se o nevládní neziskovou organizaci, která vznikla z iniciativy klientek, terapeutek v roce 1995 na pomoc ženám - obětem sexuálního násilí v dětství a ženám znásilněným.

Cílové skupiny:

- bývalé dětské oběti sexuálního zneužívání
- znásilněné ženy nebo muži bez ohledu na jejich životní historii
- matky zneužitých dětí
- životní partneři a příbuzní obětí sexuálního násilí

Poskytované služby:

Poradenství

- internetové
- emailové
- telefonické
- korespondenční – slouží především k poskytnutí základních informací, které se vztahují k problematice, navázání vztahu, poskytnutí podpory a motivace k dalšímu řešení problému

¹⁰¹ Email ze dne 16.3. 2009

Terapie

- individuální
- skupinová
- párová
- je možno využít podpůrnou terapii pro rodinné příslušníky, partnery/ky obětí sexuálního násilí.

Krizová intervence

- poskytnutí okamžité pomoci klientům, kteří se nachází v krizové životní situaci

Videotrénink interakcí

- technika pracuje s videozáznamy a pomoci jejich analýzy můžou klienti získat náhled na své chování

Oblast prevence

Občanské sdružení Élektra se věnuje, tak jako předešlá občanská sdružení, publikační činnosti. Některé brožury a knihy jsou v Braillově písmu a nebo jako zvuková kniha pro nevidomé děti. Pro sluchově postižené volí formu VHS. Je zřejmě jediné občanské sdružení, které pamatuje na klienty s handicapem.

- Sexuální násilí a děti I. - brožura seznamující čtenáře se základními informacemi dané problematiky.
- Sexuální násilí a děti II. - preventivní program - metodické materiály pro pedagogické pracovníky.
- I já mám právo odmítnout dotyky - (brožura v Braillově písmu i zvuková kniha) - seznamuje nevidomé děti s problematikou sexuálního zneužívání, jak mohou sexuální násilí rozpoznat u sebe, eventuálně u svých kamarádů a co mají udělat pro jeho zastavení. Brožurka je doplněna haptickými obrázky.
- Nejsem tvá oběť (průvodce pro znásilněné ženy) - zvuková kniha pro zrakově postižené ženy.
- Skripta - Jak ochránit dítě předškolního věku před sexuálním zneužitím, metodické materiály pro učitelky mateřských škol.

- VHS Máš právo na své NE! - Videopořad k primární prevenci sexuálního zneužití nejen sluchově postižených dětí.¹⁰²

8. Diakonie ČCE - Středisko křesťanské pomoci v Praze

Středisko poskytuje pomoc v krizových situacích. Pomoc je určena pro všechny, kdo se ocitl v beznadějně situaci. Tým odborných pracovníků poskytuje informace, rady, nasměrování, jak situaci řešit, změnit nebo vydržet.

Formy pomoci:

Denní krizová služba

Denní krizová služba je nízkoprahové zařízení - lze přijít bez objednání a bez doporučení.

Cíle krizové intervence

- stabilizace psychického stavu klienta
- hledání nebo nalezení východiska z krize
- podpora a doprovázení v dlouhodobé nemoci či jiné obtížné situaci
- podpora soběstačnosti uživatele služeb - setrvání v přirozeném prostředí
- prevence sebevražedného jednání, násilného jednání, závislosti a jiných sociálně patologických jevů
- dosažení pozitivních změn v životě klienta, případně jeho blízkých

Azylové bydlení

Azylové ubytování je určeno pro matky s dětmi v tísní poskytuje služby při ztrátě bydliště, ohrožení partnerem, zneužíváním, týráním apod. Součástí pomoci je komplexní péče o klientky. Jedná se o kapacitně relativně malé zařízení, které ovšem na základě těsné spolupráce mezi pracovníky zařízení a jeho klienty nabízí intenzivní služby směřující k soběstačnosti klientek a jejich nezávislosti na pomoci institucí.

Poskytované služby

Sociálně právní poradenství:

- poradenství, asistence nebo intervence při hledání zaměstnání, pomoc při zprostředkování vzdělání,

¹⁰²[http:// www.centrumelektra.cz](http://www.centrumelektra.cz)

- poradenství, pomoc při sepisování návrhů, žádostí, doprovázení při soudních řízeních.
- Poradenství a doprovázení při jednání s institucemi - při vyřizování dokladů, dávek, pojištění

Konzultace s psychologem

Vzdělávání v práci na PC a v dalších aktivitách

Přednášky, zájmové aktivity a doučování dětí dle možností a zájmu uživatelů

V provozuje internetová linka : linka duvery@diakonie.cz - odpovědi do tří pracovních dnů.

Posláním Linky důvěry DKC je nepřetržitá, dostupná a odborná pomoc v krizi pro ty, kteří se v nějaké podobě setkali s problematikou syndromu CAN (Child Abuse and Neglect), ať již jako přímé nebo také nepřímé oběti ve své vlastní rodině nebo v bezprostředním okolí. Služby Linky důvěry DKC mohou využít všichni lidé v krizové životní situaci, která se může týkat různých oblastí života.¹⁰³

9. **Dům tří přání o.s.**

Sdružení Dům tří přání vzniklo v roce v r.2001 jako nestátní neziskovou organizaci, jejímž posláním je zřizování a provoz azylových domů rodinného typu pro děti. Od roku 2003 provozuje Azylový dům P.Pittra pro děti. V roce 2006 zprovoznilo druhé pracoviště - ambulantní a terénní centrum

Cílem sdružení je umožnit dítěti návrat do stabilizovaného rodinného prostředí, což není možné pouze poskytnutím útočiště dítěti. Nezbytná je komplexní profesionální podpora s ohledem na všechny aspekty krize, ve které se rodina ocitla.

Cílové skupiny:

- rodiny s dětmi spadajícími do syndromu CAN
týraným, zneužívaným, zanedbávaným dětem ,vystavené domácímu násilí, těžkým konfliktům mezi rodiči, dlouhodobým rozvodovým sporům rodičů, děti rodičů alkoholiků či jinak závislých)

¹⁰³ <http://www.soscentrum.cz/>

- rodiny v přechodné krizi
existenční, vztahové, zdravotní problémy dočasného rázu
- rodiny v dlouhodobé krizi
rodiny dysfunkční, sociálně slabé, neúplné či jinak dlouhodobě handicapované

Formy sociálních služeb :

- pobytové služby
- ambulantní služby
- terénní služby

Poskytované služby

- sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- krizová pomoc
- azylové domy¹⁰⁴

10. Asociace občanských poraden

Asociace občanských poraden je nástupnickou organizací Sdružení pro vybudování sítě občanských poraden, které bylo založeno v roce 1997 a změnilo název na Asociaci občanských poraden v roce 1998. Nyní AOP sdružuje 39 občanských poraden v 56 místech ČR, které ročně zodpoví téměř na 50 tisíc dotazů. V Praze vykonávají svoji činnost čtyři občanské poradny, které vycházejí ze stejných zásad, rovněž jimi poskytované poradenství je shodné.

Snahou poradny je zvyšovat kompetence klienta, například informovat ho, jakou formu mají mít různá podání (ať už k soudu nebo ke správnímu orgánu), jak jednat s různými osobami (sousedy, věřiteli, exekutory)

Pro zjištění, zda jejich služeb využívají oběti domácího násilí a v jakém rozsahu, jsem vznesla dotaz a obdržela následující odpověď: „Na občanskou poradnu REMEDIUM se obracejí i lidé, kteří jsou přímo či nepřímo oběťmi domácího násilí. Občanská poradna poskytuje služby odborného sociálního poradenství dle zákona č.108/2006 Sb.o sociálních službách. Mezi problémy, se kterými se potýkají lidé, kteří mají za sebou (či aktuálně zažívají) tuto zkušenost, patří široká škála okruhů: od bytové otázky, přes dluhovou problematiku, sociální otázky - dávky, služby, výživné na nezletilé dítě apod. a dále související rodinné a mezilidské problémy.

¹⁰⁴ <http://www.dumtriprani.cz/>

Statistické údaje v poradně sledujeme také ve vztahu k jednotlivým oblastem obtíží a problémů. Ze statistiky přímo u kategorie oběti domácího násilí vyplývá počet osm klientů za rok 2008. Ale jak jsem uvedla výše, často je tato problematika spojená s dalšími otázkami, klient se tedy neobrací na poradnu primárně pro řešení situace domácího násilí, ale tuto skutečnost zmíní pouze jako jednu z informací v popisu vlastní situace.¹⁰⁵

Oblast poradenství:

- bydlení
- sociální pomoc
- rodina a mezilidské a vztahy majetkové vztahy
- sociální dávky
- právní systém a právní ochrana.

Asociace občanských poraden je autorem projektu „Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů.“

Záměrem tohoto projektu je posílení a zkvalitnění nabídky služeb pro oběti trestných činů a domácího násilí. Tímto způsobem obětem usnadnit návrat k běžnému životu, který žily před událostí trestného činu.

Ke třem městům (Beroun, Brno a Třebíč), kde byl projekt pilotován v období listopad 2006 - červen 2008, se připojují další poradny AOP a střediska PMS ČR v Českých Budějovicích, Frýdku – Místku, Mostě, Náchodu, Pardubicích, Rokycanech a Zlíně.

Bohužel se tohoto projektu neúčastní občanské poradny v Praze. Na dotaz z jakého důvodu se tak děje, jsem dostala následující odpověď: „Děkujeme za Váš zájem o náš projekt "Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů". Bohužel do projektu neplánujeme zapojit pražské poradny, jelikož chceme opětovně žádat ESF o grant na tento projekt, kde nelze zapojit pražský region.“¹⁰⁶

¹⁰⁵ Email ze dne 18.3. 2009

¹⁰⁶ Email ze dne 16.3. 2009

11. Život 90

Převažujícími činnostmi, na které se ŽIVOT 90 zaměřuje, je poskytování sociálních a zdravotně-sociálních služeb seniorům, např. odlehčovací pobytové a také rehabilitační centrum, tísňová péče AREÍON, telefonická krizová pomoc senior telefon, pečovatelská služba, domácí ošetrovatelská péče, sociální a odborné poradenství, aktivizační a vzdělávací služby aj..

Hlavní projekty a aktivity

- sociální a odborné poradenství pro seniory a jejich blízké
- nepřetržitá telefonická krizová pomoc pro seniory a jejich blízké – senior telefon
- odlehčovací pobytové a rehabilitační centrum pro seniory
- denní stacionář pro seniory
- pečovatelská služba pro seniory
- tísňová péče Areion pro seniory a zdravotně postižené
- Senior telefon (nonstop linka) 800 157 157¹⁰⁷

12. Dětské krizové centrum, o.s.

Dětské krizové centrum zajišťuje komplexní psychosociální pomoc dětem, dospívajícím a jejich rodinám. Na základě pověření MPSV z roku 2000 vykonává sociálně právní ochranu dětí. Od roku 2007 poskytuje, v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, tyto sociální služby:

- krizovou pomoc
- sociálně aktivizační služby rodinám s dětmi
- telefonní krizovou linku

Posláním služby *krizové pomoci* Dětského krizového centra, o.s. v Praze je poskytování odborné psychosociální pomoci specializované na krizové životní situace zejména na problematiku dětí týraných, zneužívaných, zanedbávaných či jinak ohrožených na zdravém vývoji. Dále je to poskytování odborné pomoci dětem a jejich rodinám v závažných životních situacích, které vnímají jako naléhavé, bezprostředně ohrožující a krizové a nedaří se jim tuto situaci zvládat běžnými způsoby. Pomoc vychází z individuálně určených potřeb klientů při zachování lidské důstojnosti, se

¹⁰⁷ <http://www.zivot90.cz/>

zvláštním přihlédnutí k právům a oprávněným zájmům dětí. Poskytované služby jsou bezplatné. Působnost DKC je celorepubliková.

Posláním sociálně *aktivizačních služeb* pro rodiny s dětmi Dětského krizového centra, o.s v Praze je poskytování odborné psychosociální pomoci rodinám s dětmi, jejichž vývoj je ohrožen v důsledku dlouhodobého dopadu nepříznivé sociální situace, v důsledku týrání, sexuálního zneužívání či zanedbávání či jinak ohrožených na zdravém vývoji a všestranném rozvoji negativními vlivy v prostředí, dysfunkcí rodiny, výskytem sociálně patologických jevů v přirozeném prostředí dítěte. Pomoc vychází z individuálně určených potřeb klientů při zachování lidské důstojnosti, se zvláštním přihlédnutí k právům a oprávněným zájmům dětí. Poskytované služby jsou bezplatné. Působnost DKC je celorepubliková.¹⁰⁸

14. NON STOP linky, internetové linky

- *Telefonní linka důvěry - 2 4148 4149 nonstop*
- *Internetová linka důvěry - problem@ditkrize.cz*

Její posláním je nepřetržitě dostupná odborná pomoc v krizi pro děti i dospělé, kteří se v nějaké podobě setkali s problematikou syndromu CAN (Child Abuse and Neglect), ať již jako přímé nebo nepřímé oběti ve své vlastní rodině nebo v bezprostředním okolí. Služby Linky důvěry DKC mohou využít všichni lidé v krizové životní situaci.¹⁰⁹

- *Praha Linka bezpečí - 116 111 nonstop*

Nové číslo 116 111 je shodné pro dětské linky důvěry v celé Evropě. Volání je zdarma z pevných i mobilních telefonů.

Na linku bezpečí se může obrátit každé dítě se svým trápením, obtížnou situací. V případě nutnosti Linka bezpečí zprostředkuje volajícím dětem odborný kontakt, v závažných případech Linka bezpečí provádí se souhlasem dítěte intervenci.

V roce 2008 bylo přijato 109286 hovorů. Z tohoto počtu bylo 33150 hovorů delšího charakteru. Nejpočetnější tematickou skupinu (22%) tvořily rodinné vztahy.¹¹⁰

¹⁰⁸ <http://www.dkc.cz/>

¹⁰⁹ <http://www.dkc.cz/>

¹¹⁰ <http://www.linkabezpeci.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=225>

- *Rodičovská linka - 840 111 234 je v provozu každý všední den odpoledne.*

Poskytuje telefonickou krizovou intervenci a poradenství především rodičům, prarodičům a ostatním členům rodiny z celé České republiky. Nabízí jim pomoc v krizové situaci, která se týká jejich dětí. V případě problémů v rodinných vztazích zajišťuje služby v podobě výchovného, rodinného a sociálně-právního poradenství. Ctí zásadu anonymity klienta - pokud klienti sami nechtějí, nemusejí sdělovat své osobní údaje.¹¹¹

- *Linka Vzkaz domů 800 111 113 nonstop, denně od 8.00 do 22.00 hodin. z mobilu 724 727 777 (tarif dle operátora)*

Linka slouží především dětem a mladým lidem, které situace v rodině, ve škole nebo v ústavním zařízení donutí k útěku nebo těm, kteří o tomto kroku prozatím jen uvažují.

Prvotním úkolem Linky je předávání vzkazů rodičům či jiným blízkým osobám dětí na útěku, které se sice nechtějí vrátit zpět, ale přesto by rády nechalo svým blízkým zprávu, že jsou naživu a zdraví. Dětem, které by se domů vrátit chtěly, ale nemají odvahu rodičům zavolat z obavy z jejich reakce, jsou pracovníci na Lince vzkaz domů připraveni pomoci nalézt cestu zpátky. Pokud se dítě za žádnou cenu domů vrátit nechce, pomůže mu Linka vzkaz domů zprostředkovat umístění v azylovém domě, v krizovém centru či v jiném obdobném zařízení, kde by našlo prozatímně střechu nad hlavou. Na uvedenou se mohou obrátit rodiče a příbuzní dětí, které utekly z domova. Mohou jim zde nechat vzkaz - například, že se mohou bez obav vrátit zpátky domů.

Linka vzkaz domů se snaží svou činností eliminovat relativně vysokou pravděpodobnost, že se děti na útěku stanou oběťmi či pachateli trestné činnosti. V závažných případech se poté mohou děti nechat přepojit na Linku bezpečí.¹¹²

- *Policie 155 nonstop*

Na linku může zavolat každý, kdo se ocitne ve stavu ohrožení.

¹¹¹ <http://www.linkabezpeci.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=205>

¹¹² <http://www.linkabezpeci.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=193>

Dílčí závěr:

Organizace zabývající se poskytováním služeb obětem domácího násilí jsou převážně neziskové organizace, které mají bohaté praktické zkušenosti v přímé práci s obětí. Překvapilo mě, že státní instituce využívají znalostí pracovníků neziskových organizací k proškolení vlastního personálu k problematice domácího násilí. Vždy jsem si myslela, že je to naopak.

V České republice jsou iniciátory pořádání osvětových kampaní, jejich cílem je zvyšovat povědomí veřejnosti o tomto pro společnost nežádoucím jevu.

Velkým přínosem je zřízení Centra sociálních služeb Praha, které poskytuje na sebe navazující služby obětem domácího násilí. Jeho součástí je pracoviště Intervenčního centra, které plní funkci koordinátora čtyř interdisciplinárních týmů, které si navzájem předávají informace a tím zkvalitňuje pomoc a podporu oběti.

9. Hodnocení sociálních služeb

9.1 Rozsah sociálních služeb

Aby pomoc obětem domácího násilí byla účinná, je nutné, aby obsahovala komplexní systém sociálních služeb, který se skládá ze dvou oblastí. První oblast je zaměřena na přímou práci s obětí domácího násilí a druhá na nepřímou práci orientovanou na širokou veřejnost. Pro zhodnocení rozsahu sociálních služeb v Praze vycházím z modelu komplexního systému sociálních služeb pro oběti domácího násilí, který pro Ministerstvo práce a sociálních věcí zpracovalo Psychosociální centrum Acorus, o.s..¹¹³ Tento studijní materiál popisuje sociální služby pro oběti domácího násilí a činnosti, které tyto sociální služby obsahují.

Zahrnula jsem do výběru jen ty poskytovatele, jejichž cílovou skupinou jsou oběti domácího násilí. Kontrolu funkčnosti poskytovatele jsem ověřila telefonickým a emailovým dotazem.

¹¹³ BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H., Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníky a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí... 1. vyd Praha, Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006 ISBN 80-86878-50-3

Typ služby	Počet
Intervenční centrum	1
Telefonní krizová pomoc	7
Krizová pomoc	7
Odborné sociální poradenství	19
Sociální aktivizační služby pro rodiny s dětmi	4
Azylové domy	13
Následné služby	1

Z uvedené tabulky je vidět, že rozsah sociálních služeb pro oběti domácího násilí v Praze je uspokojivý. Pouze situace v případě **následné služby** není optimální. Hlavním důvodem je problém v zajištění následného chráněného bydlení. Městské části Prahy nedisponují tzv. sociálními byty (podle nich takové byty neexistuje). Osoby, které opouštějí azylové ubytování si nemohou dovolit platit tržní nájemné v obecních bytech. Jediný poskytovatel náhradního ubytování o.s.ROSA má k dispozici 2 obecní byty a na placení nájemného se finančně podílí.

Za následné služby můžeme považovat také pořádání kurzů pro nezaměstnané ženy, aby oběti měly větší šanci uspět na trhu práce a mohly se ekonomicky osamostatnit. Takovéto kurzy pořádá organizace např. proFEM. V současné době probíhá základní počítačový kurz pro ženy a počítačový kurz pro pokročilé.

9.2 Kvalita sociálních služeb

Hodnocení kvality služeb pro oběti domácího násilí je problematické. Oběť domácího násilí, která byla dlouhodobě vystavená agresivním útokům násilníka vyžaduje dlouhodobou péči a odlišné metody. Některé z nich vyhledávají pomoc opakovaně. Jak mně sdělila ředitelka o.s. ROSA: „Měly jsme ženu, která nás vyhledala během dvou let třicetkrát a stejně od manžela neodešla. Můžeme pomoc, ale rozhodnout se musí samy.“

Už to, že zařízení mají stálou klientelu, svědčí o poskytování kvalitních služeb, které obětem pomáhají řešit stávající situaci.

Nejúčinnější a také zřejmě nejkvalitnější sociální služby zajišťují poskytovatelé s komplexními službami, neboť mohou zvolit metodu pomoci, kterou oběť právě v daném okamžiku potřebuje.

Garance kvality poskytovaných služeb je úkolem managementu organizace. Vyžaduje plánování, hodnocení a na základě jejich závěrů přijímat opatření a následná rozhodnutí, která povedou ke zkvalitnění práce. Měl by zajišťovat výcvik a školení pracovníků, aby mohli nabídnout kvalitní služby.

Standardy kvality pro případy práce s problematikou domácího násilí by měly být definovány vedením organizace/instituce ve spolupráci interními a externími odborníky na danou problematiku. Pro zajištění stabilních výsledků a zlepšování standardů kvality by měly být formulovány konkrétní cíle s jasnými ukazateli dosahování těchto cílů.

Zajištění kvality by mělo být dosahováno cestou pravidelné evaluace, ta by měla také přispět ke zvyšování standardů kvality.¹¹⁴

Poskytovatelé považují za příčinu zhoršené kvality sociálních služeb:

- nedostatečné proškolení pracovníků zařízení
- chybějící zařízení (zejména azylové domy)
- nedostatečné financování institucí a služeb poskytujících pomoc a ochranu obětem

Kvalitu pomoci obětem domácího násilí negativně ovlivňují průtahy v soudních jednáních, nekvalifikované znalecké posudky apod..

Bohužel nemohu posoudit kvalitu poskytovaných služeb z pohledu klientek, protože se mně nepodařilo oslovit dostatečný počet obětí domácího násilí (z důvodu ochrany jejich dat), abych z jejich výpovědí dospěla k závěrům o kvalitě poskytovaných služeb.

Kvalita poskytovaných služeb se řídí standardy sociálních služeb. Na zajištění kvality sociálních služeb mají dle zákona dohlížet inspektoři kvality sociálních služeb.¹¹⁵

¹¹⁴ Rosa o.s., Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci, 2006 49 s.

¹¹⁵ Znění kritérií Standardů je obsahem přílohy č. 2 vyhlášky MPSV č. 505/2006 Sb., prováděcího předpisu k zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění.

9.3 Ekonomická dostupnost sociálních služeb

Sociální služby pro oběti domácího násilí jsou, s výjimkou azylového ubytování, (náhradního bydlení) poskytovány zdarma. Převážná část azylových domů poskytuje ubytovací službu za úhradu. Pokud je oběť nezaměstnaná a nemá dostatek prostředků na úhradu služby, může azylový dům požádat o sociální dávky a z nich částku uhradit.

Zařízení poskytující služby jsou téměř ve všech částech Prahy, a tak náklady na cestovné se pohybují v ceně jízdného MHD.

Z tohoto pohledu jsou sociální služby zcela dostupné všem ohroženým skupinám.

9.4 Dostupnost sociálních služeb z pohledu typologie obětí

Poskytovatelé sociálních služeb pro oběti domácího násilí jsou převážně ženské neziskové organizace. Z toho je patrné, že sociální služby jsou zaměřeny především na ženy a jejich děti. Těmto obětem poskytují organizace komplexní sociální služby. Nedostatek je v malém počtu zařízení (azylové domy, náhradní bydlení), aby jejich potřeby mohly být pokryty. Například azylový dům Gloria eviduje 55 žadatelek o azylové ubytování.

Chybí specializovaná zařízení pro seniory, osoby s handicapem, muže a muže s dětmi. Pokud jde o seniory, jedná se spíše o mužskou část populace. Z informací od poskytovatelů vyplývá, že ženy-seniorky se obracejí o pomoc na ženské neziskové organizace.

Některé azylové domy určené pro oběti domácího násilí přijímají muže a muže s dětmi, ale pouze v případě, že mají volné kapacity. To se stává málokdy. Muži bez dětí mohou využít ubytovny, které ale nejsou zařízeny na oběti domácího násilí, a tak jim nemohou poskytnout odbornou pomoc.

Se vznikem intervenčních center se situace zjednodušila. Intervenční centrum působí jako koordinátor a v případě potřeby kontaktuje poskytovatele sociálních služeb a pomáhá osobám řešit jejich tíživou situaci. Dá se říct, že v Praze existuje síť poskytovatelů sociálních služeb, kterou tvoří neziskové organizace.

9.5 Dostupnost z hlediska propagace

Jak jsem uvedla ve své práci, povědomost veřejnosti o domácím násilí se zlepšila. Je to opět zásluhou neziskových organizací, které pořádají mediální kampaně, v současné době se jedná o kampaň, kterou pořádá o.s. Acorus „Avonem proti domácímu násilí“. Začátkem roku probíhala kampaň, která byla zaměřena na formy domácího násilí. Na vybraných zastávkách MHD byly umístěny plakáty které upozorňovaly na ekonomické a psychické formy domácího násilí, které si oběti kolikrát ani neuvědomují.

Čím větší je povědomí veřejnosti o organizacích, které poskytují pomoc obětem domácího násilí, tím větší je pravděpodobnost, že naroste počet obětí, které vyhledají odbornou pomoc. Otázkou je, zda při chybějících zařízeních, budou poskytovatelé schopni tuto pomoc poskytnout.

Organizace, které jsem uváděla ve své diplomové práci mají své webové stránky na internet. Jedním cílů anketového průzkumu bylo zjistit, z jakých zdrojů respondenti získávají informace o domácím násilí. V drtivé většine získávají informace právě z internetu.

Problém může nastat u seniorů, kteří nemusí umět obsluhovat počítač nebo ho ani nemají. U této skupiny se mně zdá praktické umístit propagační materiály na místa, kde se nejvíce pohybují - zdravotnická zařízení, jejich čekárny a lékárny.

Odpověď na průzkumné otázky (kvalitativní průzkum):

Otázka č.1: *Jsou to převážně neziskové organizace, které zajišťují komplexní sociální služby obětem domácího násilí?*

Z popisu poskytovatelů v Praze vyplynulo, že jsou to v naprosté většině právě neziskové organizace, kdo poskytuje komplexní sociální služby obětem domácího násilí. Jedná se o ženské neziskové organiace

Otázka č. 2: *Poskytují organizace sociální služby především ženám?*

Na ženy (ženy s dětmi) je zaměřeno 76% popsaných organizací poskytujících sociální služby obětem domácího násilí.

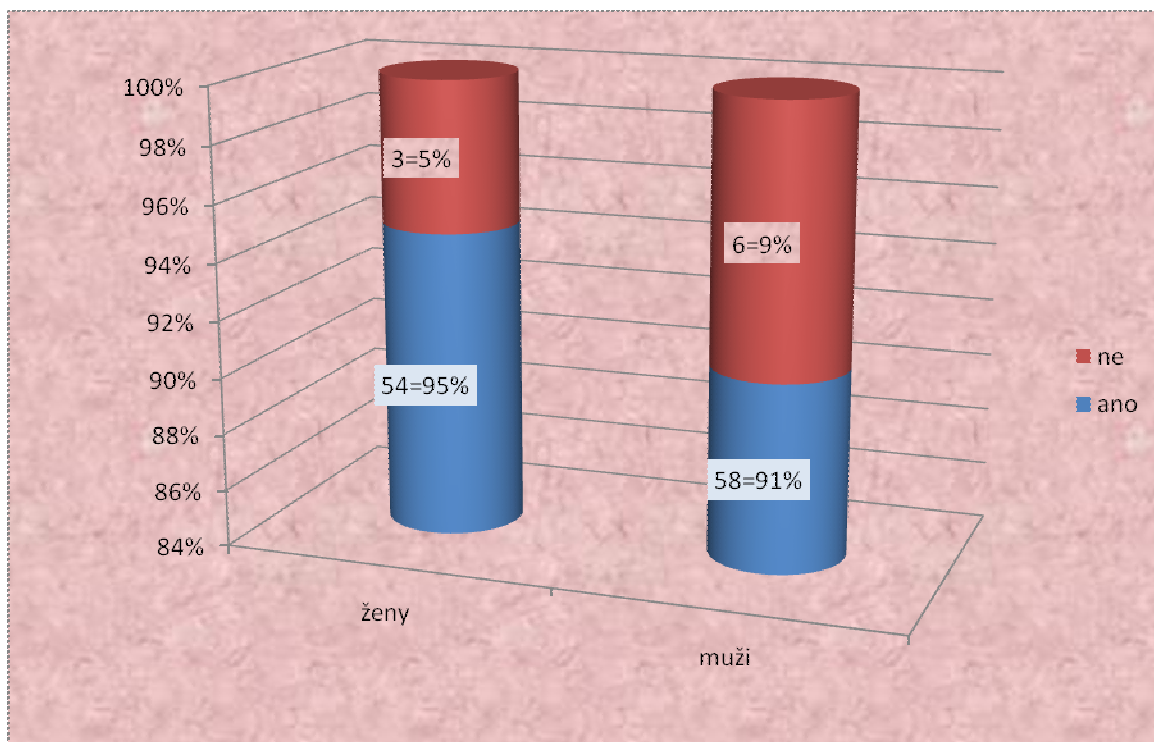
10. Kvantitativní výzkum

Oblast otázek týkajících se povědomí veřejnosti o domácím násilí

Otázka č. 1: *Víte, co znamená pojem domácí násilí?*

Cílem otázky bylo zjistit, zda respondenti mají povědomí o existenci domácího násilí. Pokud by odpověděli záporně, musela bych je ze svého šetření vyřadit, neboť dotazník je zaměřen na tuto problematiku.

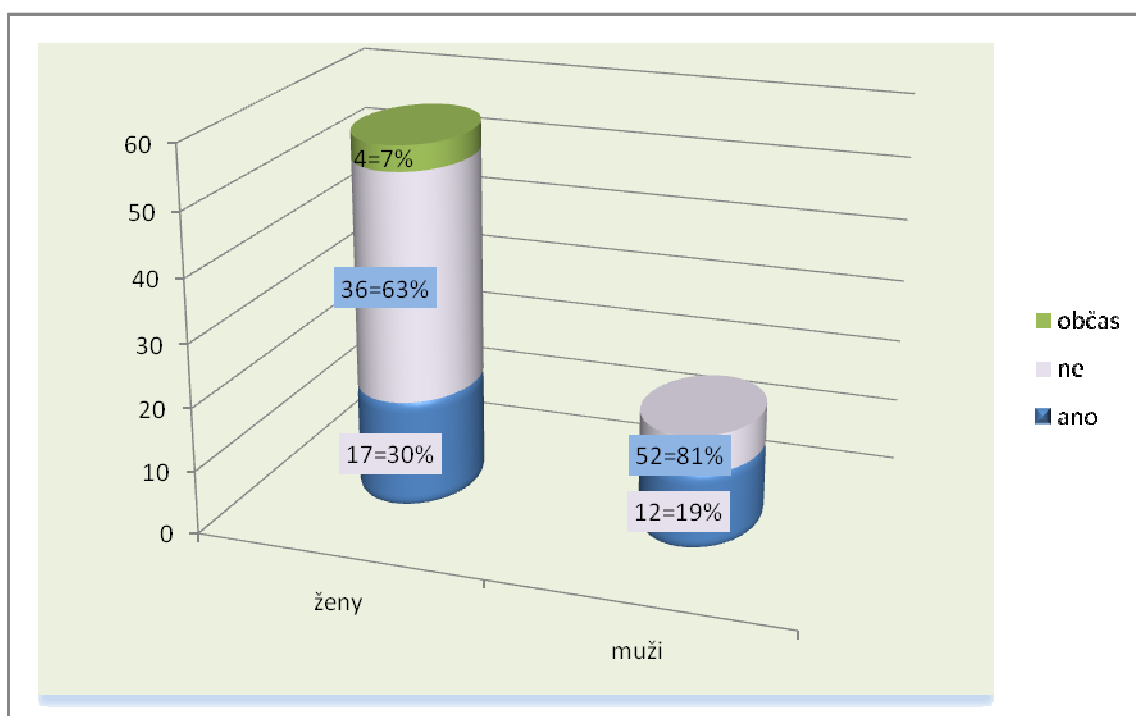
Graf č.1

Otázka č. 2 *Zajímáte se problematiku domácího násilí?*

Odpověď na tuto otázku měla upřesnit rozsah zájmu dotazovaných o domácí násilí. Zda se respondenti dovídají informace příležitostně, bez toho, aby je vyhledávali nebo tuto oblast sledují průběžně..

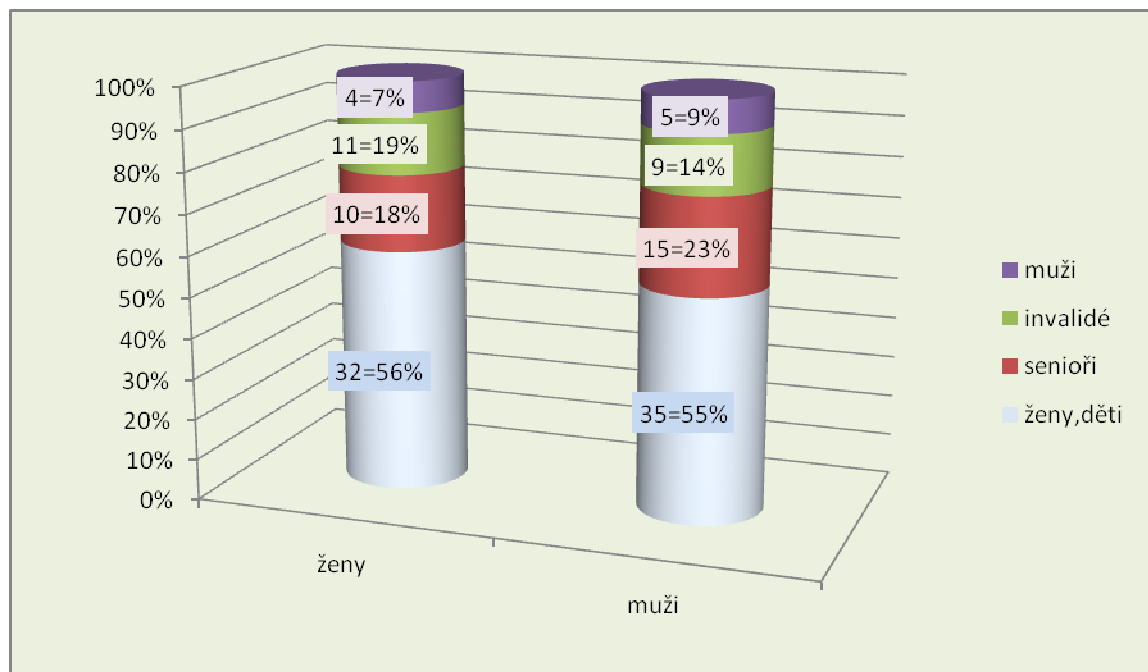
Graf č.2

Otázka č. 3: Označte pořadí skupin, které jsou nejvíce ohroženy domácím násilím.

V diplomové práci jsem několikrát citovala závěry z výzkumů, kde bylo uvedeno pořadí ohrožených skupin. Bylo zajímavé zjistit, jak posuzují míru nebezpečnosti ohrožení jednotlivých skupin respondenti. Jak ukazuje graf, stejné pořadí určili jak muži, tak ženy.

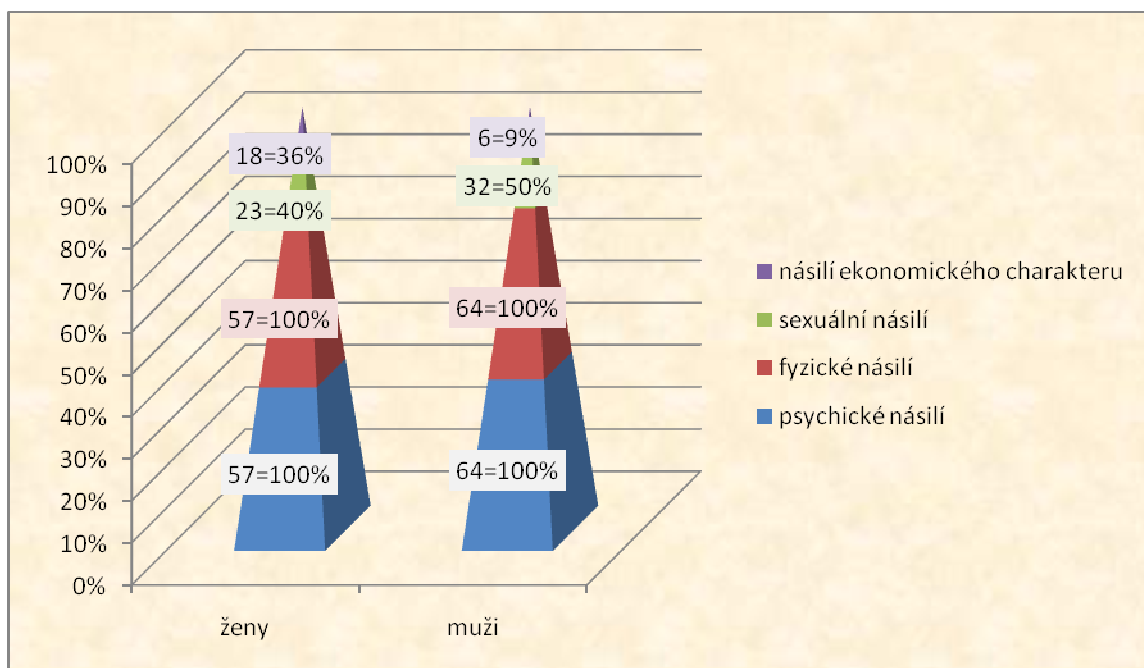
Graf č.3

Otázka č. 4: *Jaké jsou podle vás formy (podoby) domácího násilí?*

V této otázce měli respondenti sami uvést, jaké formy (podoby násilí) znají. Naprostá většina uvedla formu psychického a fyzického násilí, následovalo sexuální násilí a ojediněle ekonomická násilí.

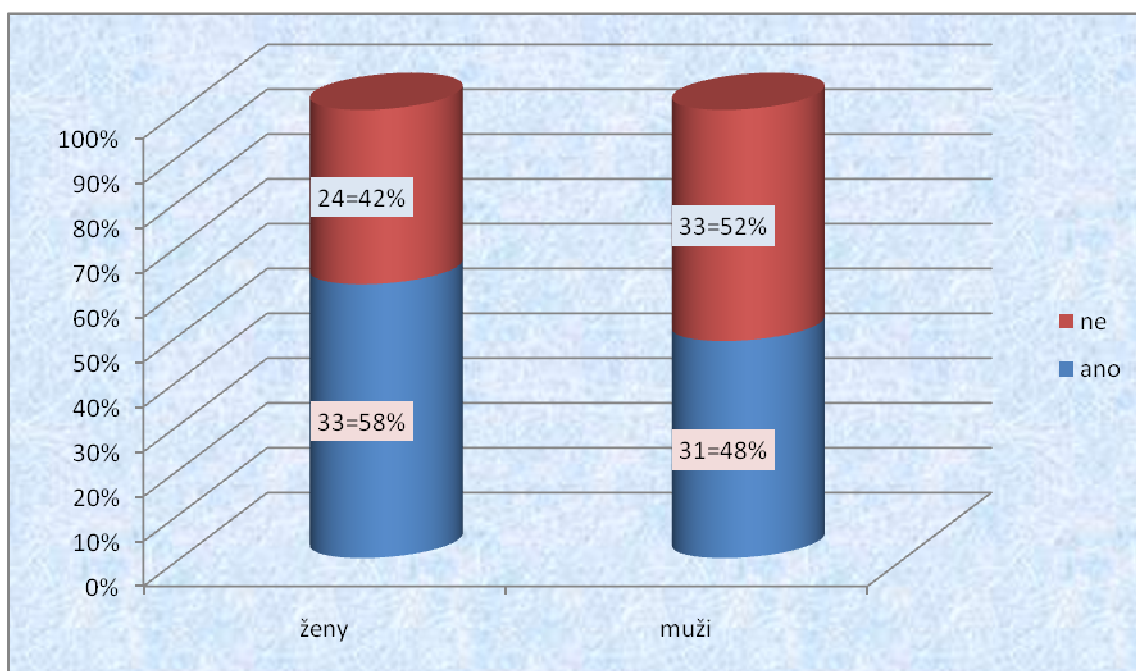
Graf č. 4

Otázka č. 5: Víte, jak je legislativně řešeno domácí násilí?

Tato otázka souvisí s celkovým povědomím respondentů o domácím násilí. Data uvedená v grafu svědčí o nízké úrovni znalostí legislativní úpravy domácího násilí.

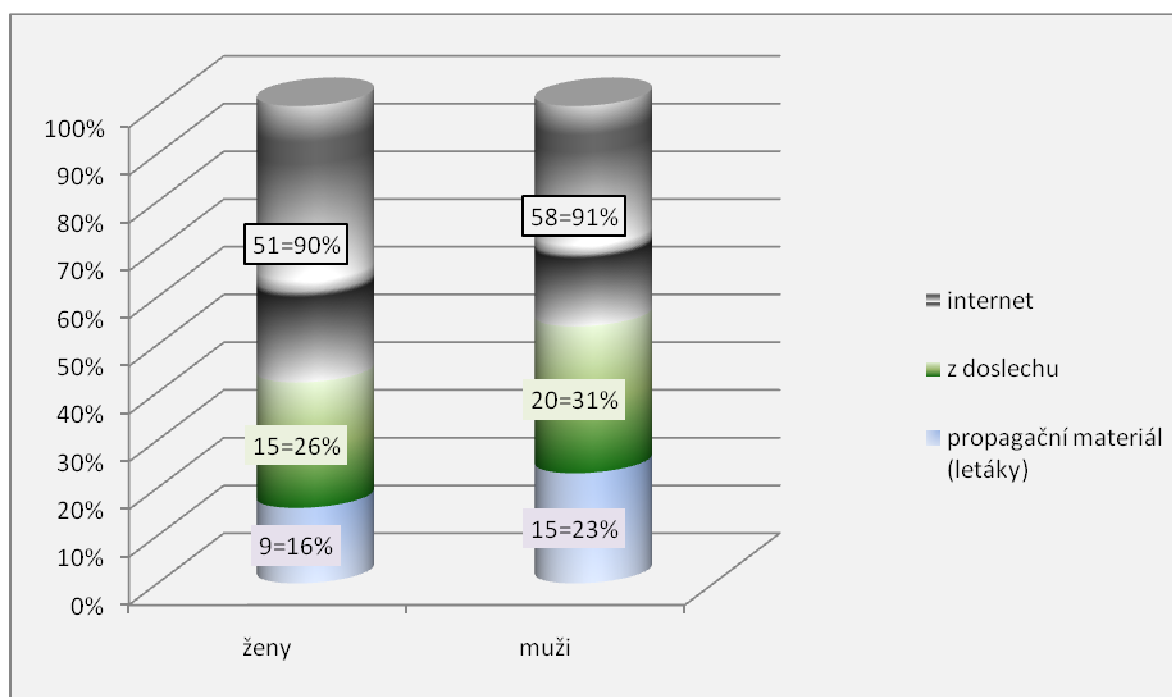
Graf č. 5

Otázka č. 6: Odkud jste získal/a informace o domácím násilí?

Smyslem této otázky bylo zjistit, které informační zdroje jsou nejvíce vyhledávány veřejností, a to z toho důvodu, aby organizace svoji propagační činnost zaměřovaly na tyto zdroje.

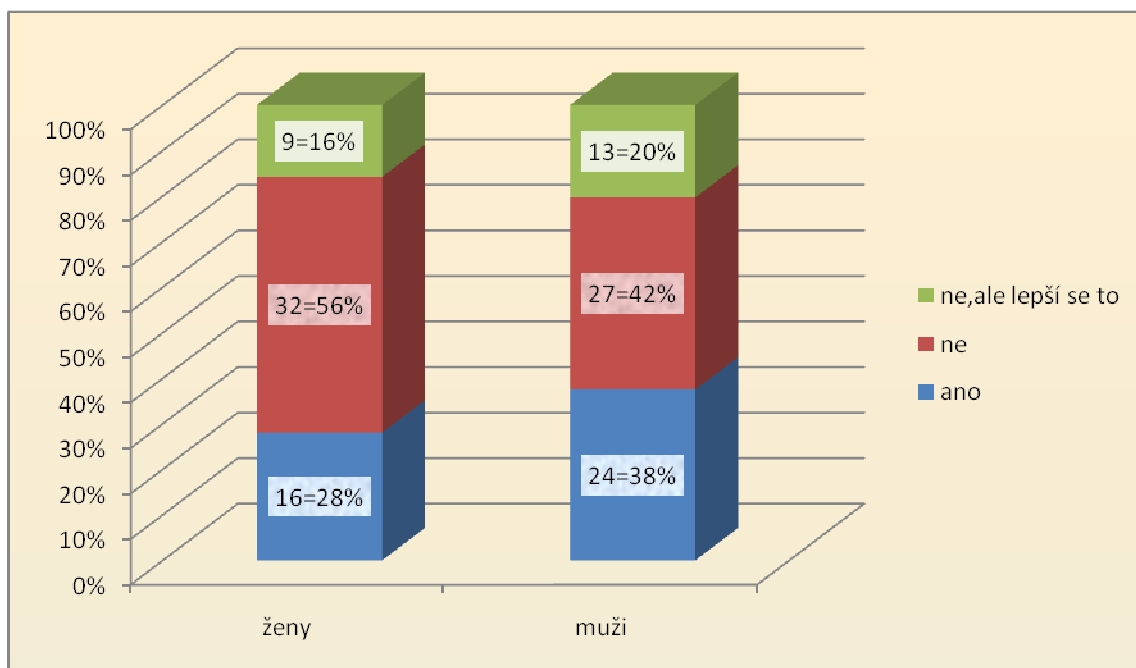
Graf č. 6

Otázka č. 7: *Je informovanost veřejnosti o problematice domácího násilí dostatečná?*

Dotazovaní vnímají úroveň informovanosti veřejnosti spíše negativně, i když, jak sami uváděli k otázce NE, situace se zlepšuje.

Graf č. 7

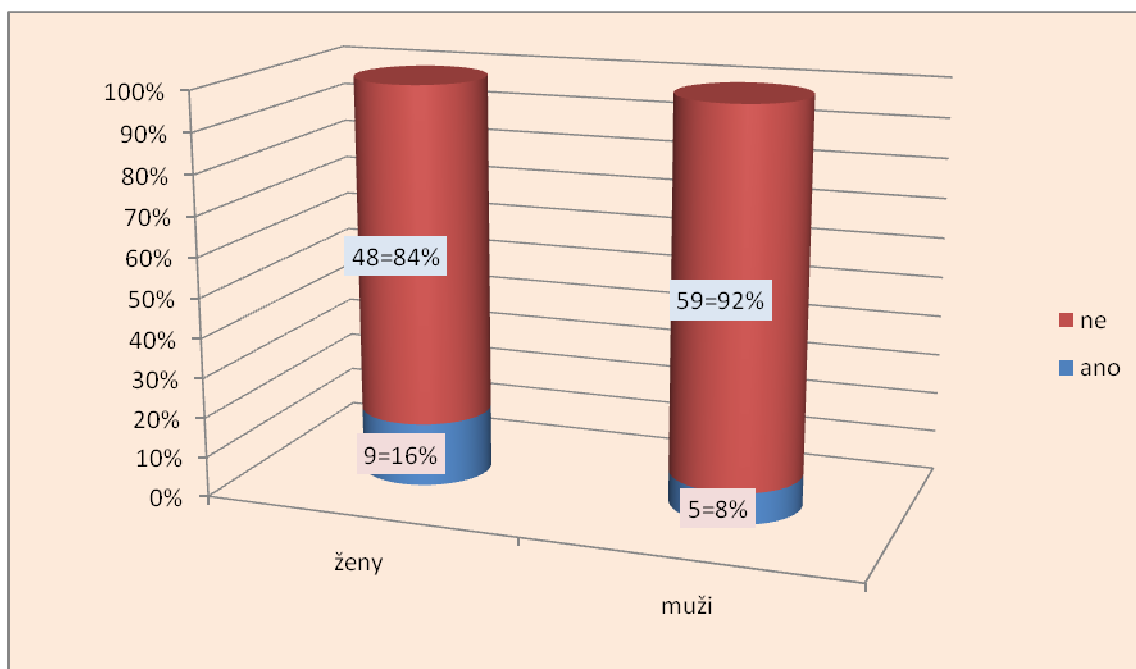

Oblast otázek týkajících se informovanosti veřejnosti poskytovatelích sociálních služeb a sociálních službách:

Otázka č. 8 *Setkal/a jste se s domácím násilím (oběť)?*

Touto otázkou jsem navázala na druhou část dotazníku, ve které jsem se snažila zjistit povědomí dotazovaných o poskytovatelích sociálních služeb obětem domácího násilí a o formách těchto služeb. Osobní zkušenost s domácím násilím je u respondentů nízká.

Graf č. 8

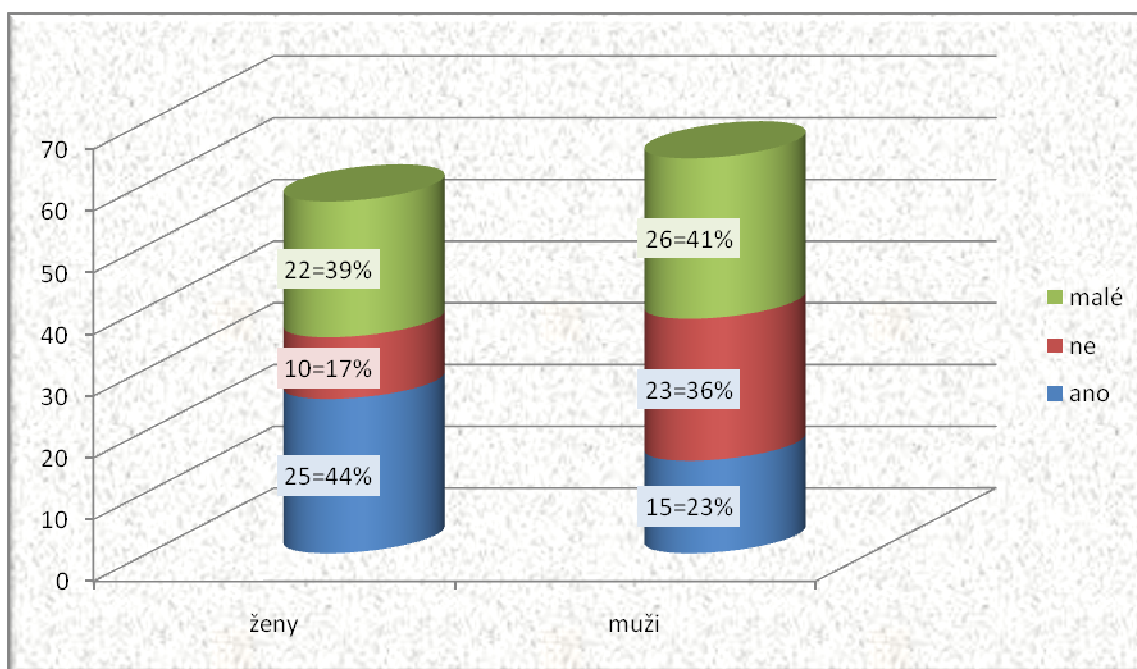
Otázka č. 9: *Pokud ano, uveďte, jakým způsobem jste situaci řešila.*

Přestože se přímou obětí stalo, podle předchozí odpovědi, **9 žen**, odpověď jsem získala od **5 žen**. **2 ženy odpověděly ANO - obě řešily situaci odchodem od manžela a 3 z nich NE**. Z těchto 3 žen 2 ženy (seniorky) u této otázky označily políčko NE s tím, že se staly obětí domácího násilí před cca 40 lety a v té době se tímto problémem nikdo nezabýval. Muži odpověděli shodně, že situaci řešili vlastními silami.

Otázka č. 10: *Znáte organizace, které poskytují pomoc obětem domácího násilí?*

Cílem této otázky bylo stanovit znalosti dotazovaných o organizacích, které se zabývají pomocí obětem domácího násilí. Údaje, získané z vyhodnocení odpovědí, poukazují na fakt, že ženy mají téměř o polovinu vyšší povědomost o existenci institucí, které se zabývají pomocí obětem domácího.

Graf č. 10

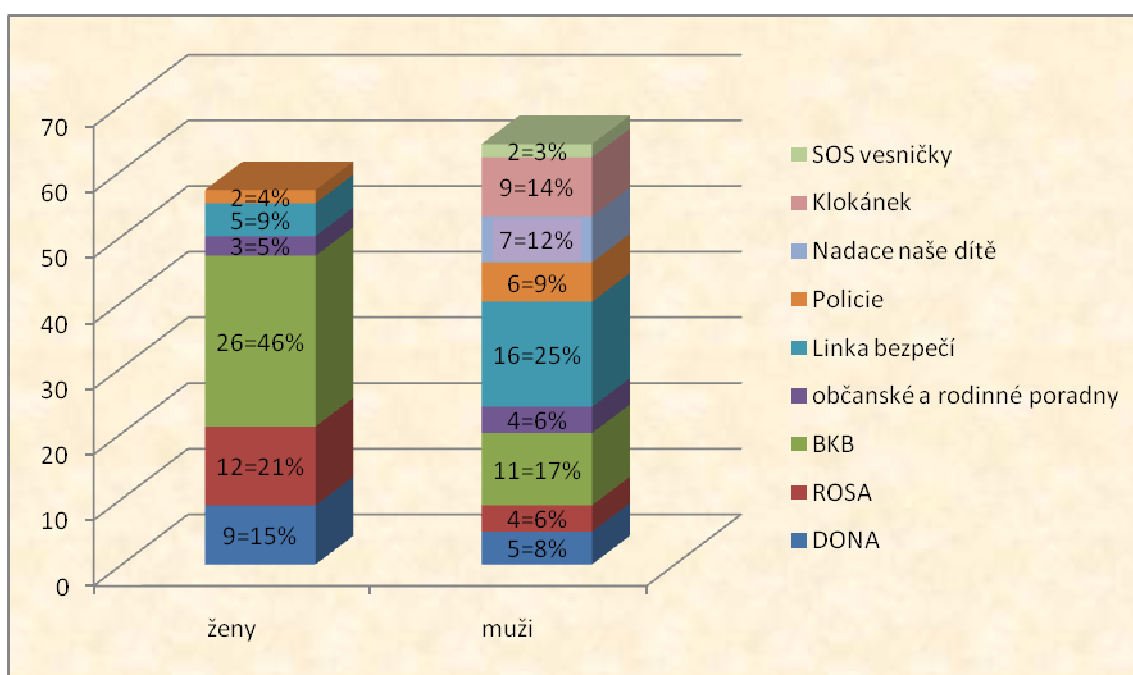
Otázka č. 11: *Uveďte organizace, které znáte.*

Respondenti prokázali poměrně dobrou znalost organizací, které se zabývají domácím násilím. Odpovědi - SOS vesničky a Klokánek mezi uvedené organizace nepatří.

Nejvíce respondentů uvedlo sdružení Bílý kruh bezpečí, ROSU o.s., Dona linku a Linku bezpečí.

Organizace jsem uvedla přesně tak, jak je napsali dotazovaní.

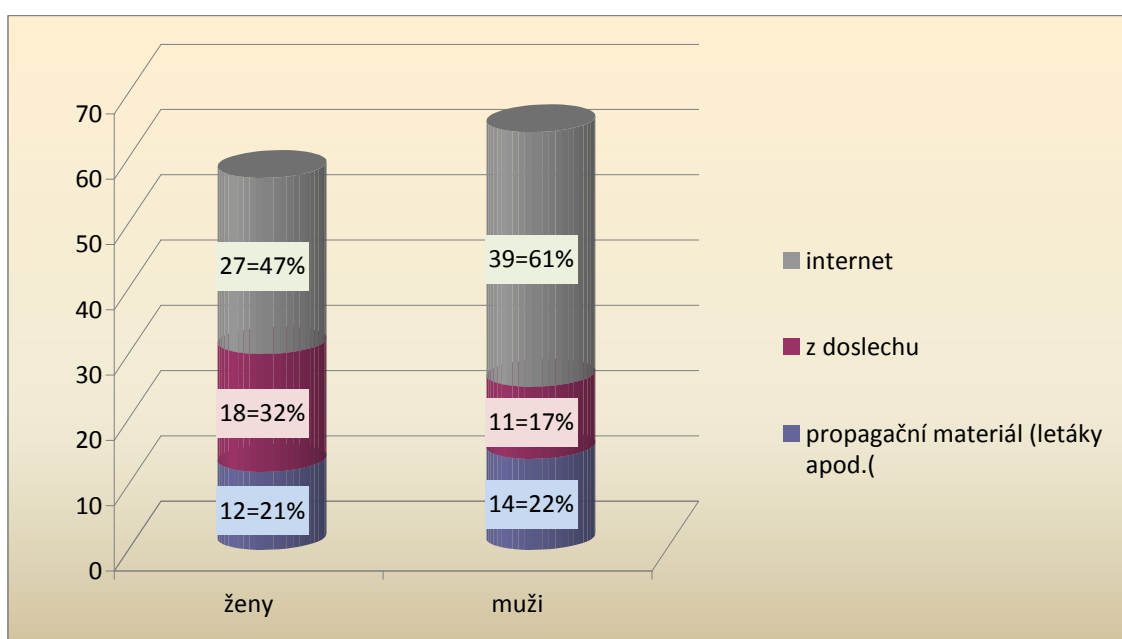
Graf č. 11

Otázka č. 12: *Kde jste získal/a o organizacích informace?*

Otázka se ztotožňuje s otázkou č. 6 a má i stejný cíl – určit zdroje informací, které jsou veřejností nejvíce vyhledávány.

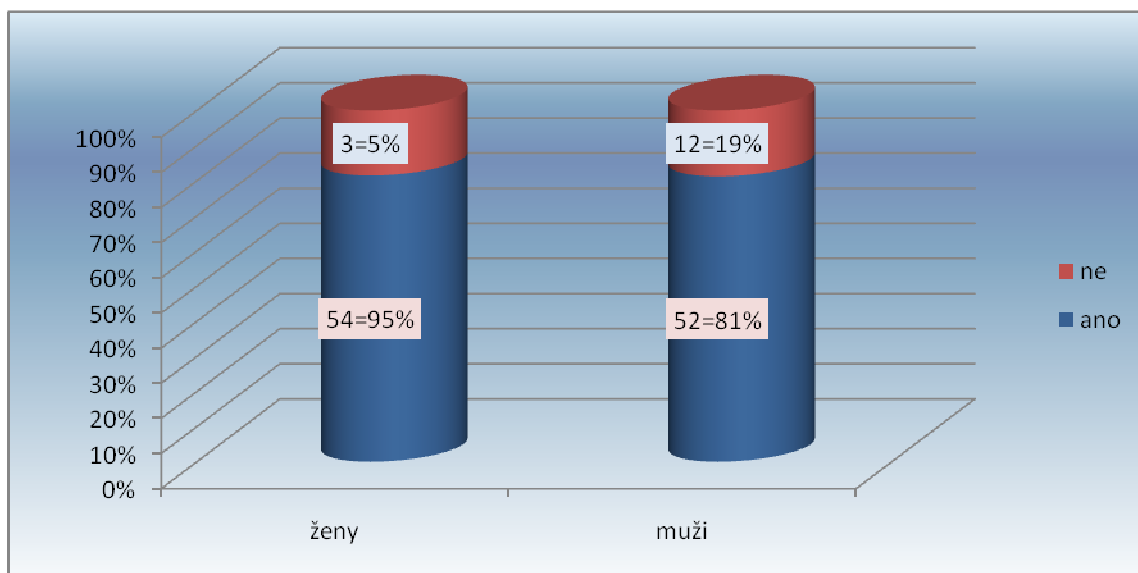
Graf č.12

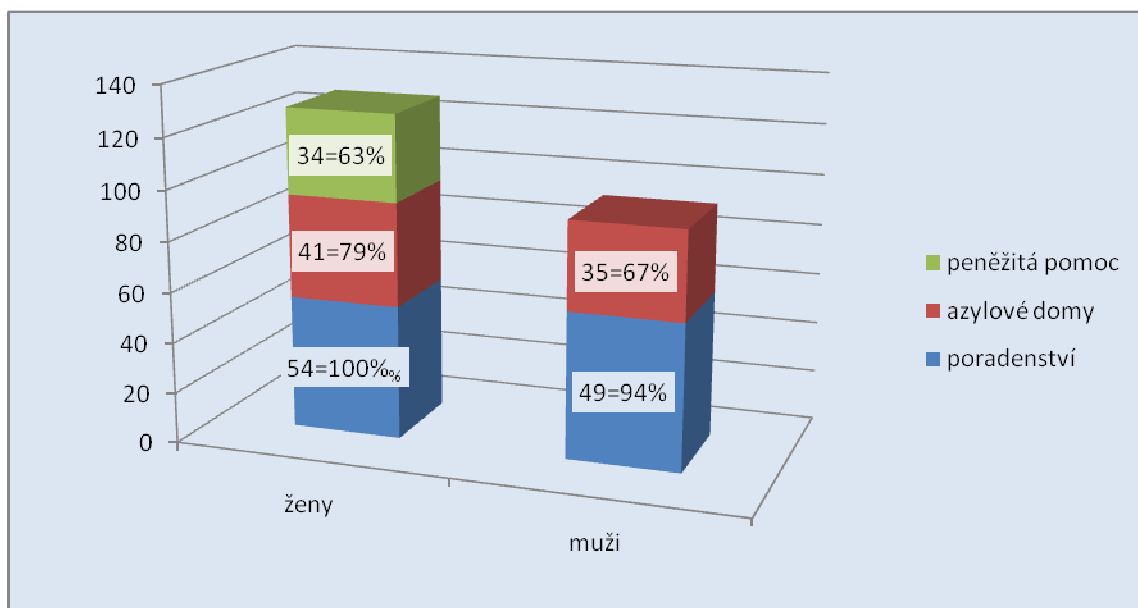
Otázka č. 13 : *Znáte formy poskytovaných sociálních služeb pro oběti domácího násilí? Pokud ano uveďte.*

Otázka slouží ke zjištění informovanosti veřejnosti k rozsahu poskytovaných sociálních služeb. Graf č.1 uvádí výsledky odpovědí z první části otázky. Graf číslo 2 uvádí formy pomoci sociálních služeb tak, jak je uvedli respondenti.

Graf č. 13

Graf č. 13 a

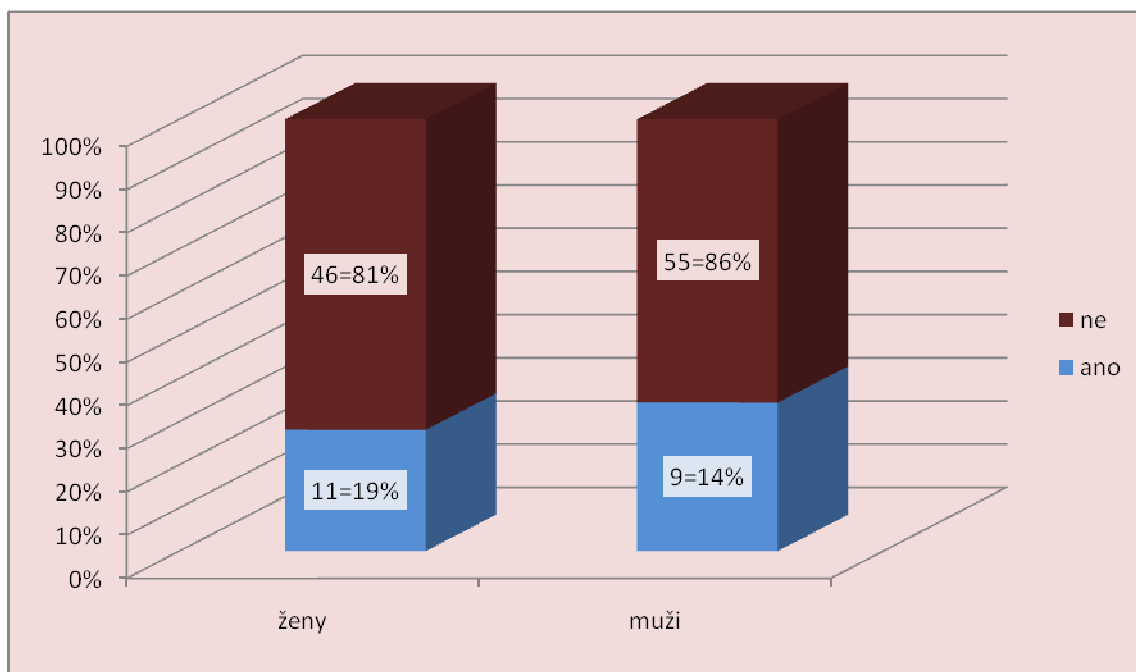
Otázka č. 14 : *V roce 2007 byla v České republice zřízena intervenční centra. Víte, jakou pomoc poskytují obětem domácího násilí.*

Zřízení intervenčních center je poměrně novou záležitostí, zajímalo mě, zda je veřejnost seznámená s jejich činností. Jak je vidět, převažují výrazně záporné odpovědi.

Mojí chybou bylo, že jsem nepoložila otázku, která by mapovala znalosti respondentů o zákonu č. 136/2005 Sb., o ochraně před domácím násilím. Otázka číslo 14. by pak logicky navazovala na předcházející otázku.

Dotazovaní připisovali k odpovědi NE, že ani netuší, co jsou to intervenční centra. Výsledky vyhodnocení této otázky potvrdily údaje z otázky č. 4, že respondenti mají nízké znalosti o legislativní úpravě domácího násilí.

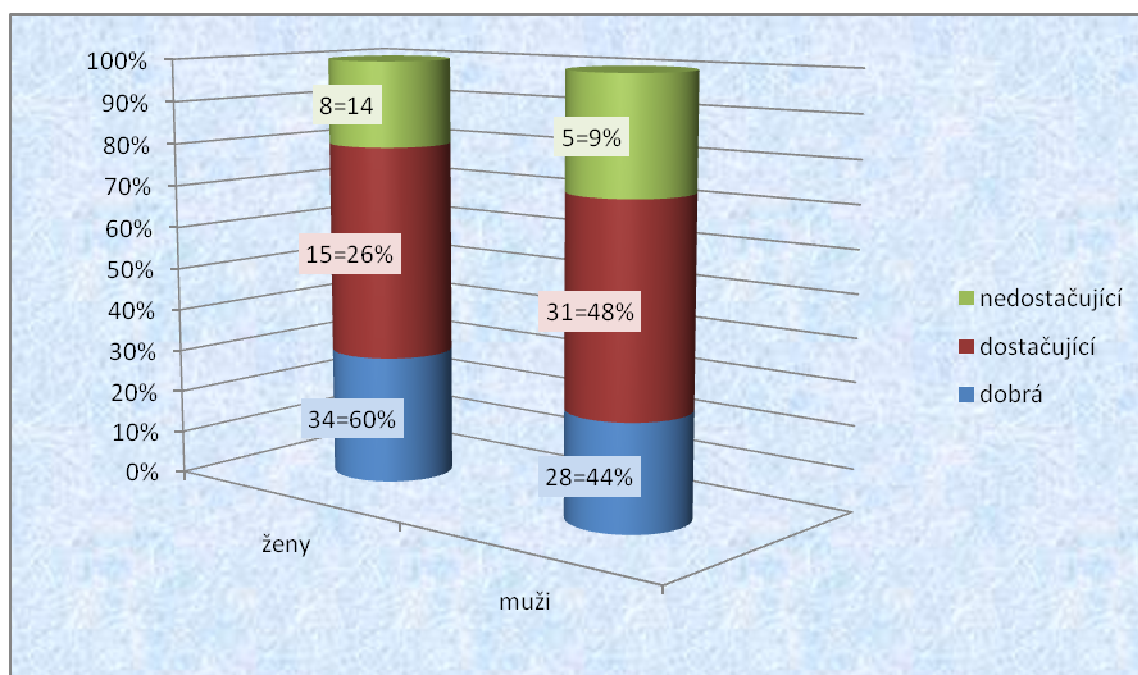
Graf č. 14

Otázka č. 15: *Jaká je podle vás úroveň informovanost veřejnosti o organizacích, poskytujících sociální služby obětem domácího násilí a o poskytovaných službách.*

Z počtu odpovědí „dobrá“, a „dostačující“, vyplývá, že dotazující hodnotí informovanost veřejnosti kladně.

Graf č. 15

10.1 Ověření hypotéz:

Hypotéza č.1: *Povědomí o domácím násilí veřejnosti je dobré.*

V odpovědích na otázky, které se týkaly domácího násilí, respondenti prokázaly dostačující znalosti. Na otázku, zda znají pojem domácího násilí odpovědělo ano 91% žen a 91% mužů. Co se týče forem domácího násilí muži i ženy uvedli všechny čtyři. 58% žen a 48% mužů ví, jak je domácí násilí legislativně ošetřeno. Dotazovaní sami si ale nemyslí, že by informovanost veřejnosti bylo dobrá. *Hypotéza č. 1 se na základě těchto výsledků potvrdila.*

Hypotéza č.2: *Povědomí o organizacích poskytujících sociální služby.*

I v případě informovanosti respondentů o organizacích poskytujících sociální služby obětem domácího násilí respondenti dobré znalosti. Společně uvedli mnoho organizací, které se zabývají domácím násilím, ale každou z nich nízkým procentem. Muži uváděli i organizace (SOS vesničky, Klokánek), které do této kategorie nepatří. Hypotéza č. 2 se nepotvrdila.

Hypotéza č.3: *Nejvyužívanějším zdrojem pro získání informací o domácím násilí je internet.*

Pro ověření této hypotézy je stěžejní otázka č.6 a č. 12, ve kterých respondenti udávali zdroje svých informací. Měli možnost vybrat si ze tří možností. Mnozí z nich označili více zdrojů, ale jako nejvíce využívaný zdroj pro své informace uvedli internet. 90% žen a 91% mužů využívá internet jako zdroj svých informací. *Hypotéza č. 3 se potvrdila.*

Hypotéza č.4: *Více informovanosti o domácím násilí projevily ženy.*

V informovanosti o domácím násilí, poskytovatelích a formách poskytovaných sociálních služeb dosahovali respondenti postačující znalosti.

Dílčí závěr:

Při sestavování dotazníku jsem se snažila sestavit otázky tak, aby umožňovaly jednoznačně vyvodit závěry. Při některých odpovědích jsem si uvědomila, že by měly smysl tehdy, pokud by výběrový soubor obsahoval větší počet respondentů. Jednalo se především o otázky č. 8 a č. 9.

Překvapivé je zjištění u odpovědi otázky č.14 Udivilo mě, že respondenti nevěděli o činnosti (existenci) intervenčních center, neboť jejich vznik je velkým přínosem pro poskytování pomoci domácího násilí.

Závěrem lze konstatovat, že povědomí veřejnosti o domácím násilí, tak jak vyplynulo z mého šetření, je v Praze na dobré úrovni.

Výsledky průzkumu potvrdily mnou stanovené hypotézy, a tak mohu říci, že metodologie byla zvolená správně.

Závěr

Domácí násilí není soukromou záležitostí jejich aktérů, ale celospolečenským problémem. Jeho důsledky ovlivňují činnost celé rodiny, která není schopna plnit svoje základní funkce. Škody vzniklé výskytem domácího násilí ve společnosti jsou vysoké. Pro názornost mohu uvést náklady na lékařské ošetření a tím související dávky v nemocnosti, sociální dávky, umístění dětí do náhradní péče (do dětských domovů). Dále mohu jmenovat náklady vynaložené na výjezd policie a na bezplatné poskytování sociálních služeb obětem domácího násilí. Je zřejmé, že stát je povinen vynaložit maximální úsilí v boji proti domácímu násilí.

Kvalita a rozsah poskytovaných služeb organizacemi je závislá na státních dotacích a darů od sponzorů. Rovněž se potýkají s fluktuací zaměstnanců v důsledku syndromu vyhoření, neboť jim často chybí pocit dobře vykonané práce, kdy nemají možnost ji zhodnotit z pohledu kvality ani kvantity.

Za důležitou oblast práce s obětí považuji zejména propagaci, kdy informace o sociálních službách a jejich poskytovatelích by se měly dostat ke každému občanovi. Jedním z řešení by bylo roznášení propagačního materiálu poštovními doručovateli do poštovních schránek občanů.

Na základě svého průzkumu mohu konstatovat, že v Praze funguje síť neziskových organizací (KOORDONA, BKB), které poskytují komplexní služby obětem domácího násilí. Vzájemně spolupracují s Intervenčním centrem Praha, a tak se pomoc obětem domácího násilí výrazně zkvalitnila.

Cílem mé práce bylo popsat poskytovatele sociálních služeb a tyto služby zhodnotit podle kvality a dostupnosti regionu, ve kterém žiji, tj. Praze. Počet poskytovatelů, kvalita a dostupnost sociálních služeb je jistě pozitivně ovlivněna regionem, kde bydlím. Počet organizací a sociální služby, které poskytují, jsou dostačující.

Resumé

Svoji práci jsem, vedle úvodu, tematicky rozdělila do deseti kapitol. Prvních pět kapitol je zaměřeno teoreticky a zbývajících pět kapitoly mají empirický charakter. Každou kapitolu uzavírám dílčími závěry.

V první kapitole jsem definovala domácí násilí. Věnovala jsem pozornost jeho příčinám, znakům, formám a rizikovým faktorům domácího násilí. Kapitolu uzavírám předsudky a mýty o domácím násilím.

Druhá kapitola popisuje násilí páchané na ohrožených skupinách. Podrobněji jsem se zde zaměřila na skupiny žen a dětí, protože tyto se stávají nejčastějšími oběťmi domácího násilí. Poukázala jsem na následky, které týrání na nich zanechává.

Ve třetí kapitole jsem se věnovala aktérům domácího násilí, ve které charakterizují profil pachatele a oběti.

Čtvrtá kapitola se zabývá řešením domácího násilí z pohledu práva. V úvodu této kapitoly jsem uvedla základní mezinárodní dokumenty vztahující se k lidským právům a ochraně žen před násilím. Kapitolu jsem uzavřela uvedením právních dokumentů, které řeší problém domácího násilí v českém právu.

Cílem páté kapitoly bylo přiblížit úlohu státních orgánů v řešení domácího násilí.

Šestou kapitolou jsem vstoupila do části průzkumné. V této části jsem popsala cíl šetření, stanovila metodiku průzkumu, otázky a hypotézy, které jsem chtěla průzkumem verifikovat nebo falzifikovat.

Sedmá a osmá kapitola podrobně charakterizuje sociální služby a jejich poskytovatele.

Vyhodnocení služeb pro oběti domácího násilí z hlediska rozsahu, kvality typologie obětí, propagace a ekonomické dostupnosti jsem realizovala v kapitole deváté.

Desátá kapitola prezentuje dílčí výsledky kvantitativního průzkumu, které následně, po vyhodnocení potvrdily pravdivost stanovených hypotéz.

Anotace:

Diplomová práce charakterizuje sociální služby pro oběti domácího násilí. Hodnotí jejich kvalitu a dostupnost z pohledu ekonomického, rozsahu, typologie obětí a propagace. Popisuje poskytovatele sociálních služeb, které nabízejí pomoc obětem domácího násilí ve vybraném regionu.

Klíčová slova:

Domácí násilí, agresor, oběť, sociální služby, týrání, poskytovatel

Annotation:

The thesis characterizes social services for the victims of home violence. It evaluates their quality and availability in term of economy, extent, typology of victims and promotion. It describes providers of social services, which offer help to victims of home violence in selected region.

Keywords:

Home violence, aggressor, victim, social services, torture, provider

POUŽITÁ LITERATURA :

Deklarace o odstranění násilí na ženách.

Zákon č.140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších změn a doplňků

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších změn a doplňků

Zákon č.135/2006 Sb., o ochraně před domácím násilím

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR

Zákon č.108/2006 Sb. o sociálních službách

Zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti

Zákon č. 209/97 Sb., o peněžité pomoci obětem trestných činů

BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ ,K., PROKEŠOVÁ, H., Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí. 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, ISBN 80-86878-50-3

BUSKOTTE, A., Z pekla ven 1.vyd. Brno: Computer Press,a.s., 2008, ISBN 978-80-251-1786-6

8.ČÍRTKOVÁ L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M., Domácí násilí - přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích, Vydal BKB o.s., květen 2002, Tisk&Pand M, ISBN: 80-86284-19-0

FRANKOVÁ, Z., VITOUŠOVÁ, P. Postavení obětí domácího násilí v nejširších právních a procesních souvislostech. Praha: MV ČR, příloha časopisu Policista č.11/2001

KRAUS, B., Základy sociální pedagogiky, 1. vyd.. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

KRAUS, B., Sociální pedagogika II, Brno, 2007

LOVOŠOVÁ L., HANUŠOVÁ J., HELLEBRANDOVÁ K., Děti a jejich problémy, vyd. Praha: Sdružení Linka Bezpečí, 2005, ISBN 80-239-4482

MATOUŠEK,O., Rodina jako instituce a vztahová síť, Vyd. Praha: SLON, 1997,

ISBN 80-901424-7-8

PIKÁLKOVÁ, S. (ed.) , Mezinárodní výzkum násilí na ženách – Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině, 1. vyd. Praha Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004 , ISBN 80-7330-054-0

ŘÍČAN, P., Agresivita a šikana mezi dětmi. Praha: Portál, 1995,
ISBN 60-7178-049-9

TOŠNEROVÁ, T., Špatné zacházení se seniory a násilí v rodině, vyd. Ambulance pro poruchy paměti, Ústav lékařské etiky 3LF UK Praha, ISBN: 80-238-9505-2

VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I., Domácí násilí v českém právu z pohledu žen 2. vyd., Praha: profFem o.p.s., 2008, ISBN 978-80-903626-7-3

VOŇKOVÁ, J., Vaše právo! První právní pomoc ženám, obětem domácího násilí. 5.vyd. Praha: profFem,2002, ISBN: 978-80-903626-4-2

Sexuální zneužívání dětí a sexuální násilí. 1. Vyd. Praha MPSV, 1977, .
ISBN80-85529-31-9

Rosa, Informační a poradenské centrum pro ženy, oběti domácího násilí: Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci 2

ČÍRTKOVÁ, L.,: Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking),
Čtvrtletník Kriminalistika č.4/2004

ČÍRTKOVÁ, L., Domácí násilí: Fakta a paradoxy, Sociální práce/Sociálna práca
č.2/2006

ČÍRTKOVÁ, L., Domácí násilí, Čtvrtletník Kriminalistika č. 2/2006, Praha: odbor
prevence kriminality MV ČR

VANĚK, J., Je specializace na domácí násilí u Policie ČR zapotřebí? Praha: MV ČR
,příloha časopisu Policista č. 10/2007

Vlasta č.2/2009

Blesk ze dne 27.1. 2009

Občanské sdružení ROSA, Leták: Azylový dům není jen střecha nad hlavou

<http://www.mvcr.cz/>
<http://www.profem.cz/>
<http://www.icm.cz/>
www.dobromysl.cz
<http://www.fod.cz/tyrani.htm><http://sexualni.zneuzivani.cz/category/definice>
<http://www.portal.cz/>
www.zachranny-kruh.cz
[www.novinky.cz/clanek ze dne 18.11. 2008](http://www.novinky.cz/clanek_ze_dne_18.11.2008)
www.donalinka-brno
<http://www.donalinka.cz/index.php>
<http://www.rosa-os.cz/>
<http://magistrat.praha-mesto.cz/Urad/Informace/>
[http://www.jirijanecek.cz/?](http://www.jirijanecek.cz/)
<http://www.csspraha.cz/>
<http://www.acorus.cz/>
<http://www.charita-adopce.cz/>
<http://cil3.kr-ustecky.cz/soubory/>
<http://www.centrumelektra.cz/>
<http://www.soscentrum.cz/>
<http://www.dumtriprani.cz/>
<http://www.zivot90.cz/>
<http://www.dkc.cz/>
<http://www.linkabezpeci.cz/webmagazine/>

Příloha : č. 1

Dotazník

I. Oblast týkající se povědomí veřejnosti o domácím násilí

1. Víte co znamená pojem domácí násilí:

- ano ne

2. Zajímáte se o problematiku domácího násilí ?

- ano ne občas

3. Označte pořadí skupin, které jsou nejvíce ohroženy domácím násilím

- muži
 děti
 senioři
 ženy
 osoby s handicapem

4. Jaké jsou podle vás formy (podoby) domácího násilí? Uveďte.

.....

5. Víte, jak je legislativně řešeno domácí násilí?

- ano ne

6. Odkud jste získal/a informace o domácím násilí?

- média propagační materiál internet
 jiné, uveďte:

7. Je informovanost veřejnosti o problematice domácího násilí dostatečná?

- ano ne

Povědomí veřejnosti poskytovatelích sociálních služeb a sociálních službách:

8. Setkal/a jste se s domácím násilím?

- ano

ne

9. Pokud ano, uveďte, jakým způsobem jste řešil/a svoji situaci?

ano ne

10. Znáte organizace, které poskytují pomoc obětem domácího násilí?

ano ne

11. Uveďte organizace, které znáte?

.....

12. Kde jste získal/a o organizacích informace?

média propagační materiál internet

jinak, uveďte:

13. Znáte formy poskytovaných sociálních služeb pro oběti domácího násilí?

ano uveďte:

ne

14. Od roku 2007 působí v ČR intervenční centra, máte povědomí o jejich činnosti?

ano ne

15. Jaká je podle vás úroveň informovanost veřejnosti o organizacích, poskytujících sociální služby obětem domácího násilí a o poskytovaných službách.

dobrá dostačující nedostačující

